

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

استفتاءات

آیت الله جوادی آملی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استفتائات آیت الله جوادی آملی

نویسنده:

عبد الله جوادی آملی

ناشر چاپی:

اسراء

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۲۱	اسفینانات آیت الله جوادی آملی
۲۱	مشخصات کتاب
۲۱	احکام تقلید
۲۱	بقاء بر تقلید میت
۲۱	بقاء بر تقلید میت اعلم
۲۲	مراد از تقلید
۲۲	شرط بقاء بر میت
۲۲	استفاده از رساله امام (ره)
۲۲	شرایط اعلم بودن مرجع
۲۲	مسائل باب تقلید کتاب تحریر الوسيله
۲۳	جواز یا وجوب بقاء بر میت
۲۳	احکام طهارت
۲۳	اشاره
۲۳	۱.
۲۴	۲.
۲۴	۳.
۲۴	۴.
۲۴	۵.
۲۵	۶.
۲۵	۷.
۲۵	۸.
۲۵	۹.

۲۶	.....	۱۰
۲۶	..... احکام نماز	
۲۶	.....	اشاره
۲۶	.....	۱
۲۶	.....	۲
۲۶	.....	۳
۲۶	.....	۴
۲۷	.....	۵
۲۷	.....	۶
۲۷	.....	۷
۲۷	.....	۸
۲۷	.....	۹
۲۸	.....	۱۰
۲۸	.....	۱۱
۲۸	.....	۱۲
۲۸	.....	۱۳
۲۸	.....	۱۴
۲۹	.....	۱۵
۲۹	.....	۱۶
۲۹	.....	۱۷
۲۹	.....	۱۸
۲۹	.....	۱۹
۳۳	.....	۲۰
۳۳	.....	۲۱

۳۳	۲۲
۳۴	۲۳
۳۴	۲۴
۳۴	احکام روزه
۳۵	خمس
۳۵	احکام خمس
۳۵	اشاره
۳۵	۱
۳۵	۲
۳۵	۳
۳۵	۴
۳۵	۵
۳۶	۶
۳۶	۷
۳۶	۸
۳۶	۹
۳۶	۱۰
۳۷	۱۱
۳۷	۱۲
۳۷	۱۳
۳۷	۱۴
۳۸	۱۵
۳۸	۱۶
۳۸	۱۷

۳۸	.....	۱۸
۳۸	.....	۱۹
۳۹	.....	۲۰
۳۹	.....	۲۱
۳۹	.....	۲۲
۴۰	.....	۲۳
۴۰	.....	۲۴
۴۰	.....	۲۵
۴۱	.....	۲۶
۴۱	.....	۲۷
۴۱	.....	۲۸
۴۱	.....	۲۹
۴۲	.....	۳۰
۴۲	.....	۳۱
۴۲	.....	۳۲
۴۲	.....	۳۳
۴۳	.....	۳۴
۴۳	.....	۳۵
۴۳	.....	۳۶
۴۳	.....	۳۷
۴۴	.....	۳۸
۴۴	.....	۳۹
۴۵	.....	۴۰
۴۵	.....	۴۱

- ۴۲.....۴۵
- ۴۵.....خمس فیش واریزی حج تمتع
- ۴۶.....اجازات کتبی از حضرت امام (ره)
- ۴۶.....حکم تجارت با پولی که خمس آن داده نشده است
- ۴۶.....احتساب خمس جداگانه هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود
- ۴۶.....اجازه صرف سهم سادات
- ۴۷.....خمس هدیه
- ۴۷.....رفت و آمد با بستگانی که به یقین خمس نمی‌دهند
- ۴۷.....کنار گذاشتن پول برای تهیه جهیزیه
- ۴۷.....حکم خرید منزل از درآمد بین سال
- ۴۷.....حکم هزینه تعمیر منزل از درآمد بین سال
- ۴۷.....حکم مبلغ رهن گذاشته شده
- ۴۸.....خمس فروش منزل
- ۴۸.....حکم تعلق گرفتن خمس بر پولی که یقین بر گذشت سال نباشد
- ۴۸.....هزینه‌های لازم، متعلق خمس نیست
- ۴۸.....حکم خمس شهریه طلباب
- ۴۹.....حکم خمس منزل اجاره‌ای و درآمد آن
- ۴۹.....حکم پرداخت خمس بدون مراجعه به دفتر مراجع
- ۴۹.....حکم فردی که سال خمسی نداشته است
- ۴۹.....نحوه احتساب خمس اموال
- ۵۰.....خمس حقوق بنیاد شهید
- ۵۰.....حکم اموال تخمیس شده و درآمدهای بعدی
- ۵۰.....بدهکاری سهمین پس از رسیدن سال خمسی
- ۵۱.....حکم پول کنار گذاشته شده جهت ساخت حسینیه

۵۱	حکم خرید ماشین و خمس آن
۵۱	حکم پس انداز کنار گذاشته شده جهت خرید خانه
۵۱	حکم خمس حقوق باز نشستگی پس انداز شده
۵۲	حکم خرید منزل با پول وام
۵۲	حکم خمس مهریه بانوان
۵۲	حکم سال خمسی برای قرض یا وام
۵۲	حکم سال خمسی حقوق ماهیانه
۵۳	حکم مشارکت در شرکت‌های تعاونی
۵۳	حکم خمس هدایای نقدی
۵۳	حکم خمس منزل دوم
۵۴	حکم خمس پول در حساب بانکی
۵۴	حکم خمس خرید مسکن برای فرزند
۵۴	زکات
۵۴	اشاره
۵۴	۱.
۵۴	۲.
۵۵	حج
۵۵	احکام حج
۵۵	اشاره
۵۵	۱.
۵۵	۲.
۵۵	۳.
۵۵	۴.
۵۵	۵.

۵۶	.....	۶
۵۶	.....	۷
۵۶	.....	۸
۵۶	.....	۹
۵۷	.....	۱۰
۵۷	.....	۱۱
۵۷	.....	۱۲
۵۷	.....	۱۳
۵۷	.....	۱۴
۵۷	.....	۱۵
۵۸	.....	۱۶
۵۸	.....	۱۷
۵۸	.....	۱۸
۵۸	.....	۱۹
۵۹	.....	۲۰
۵۹	.....	۲۱
۵۹	.....	۲۲
۶۰	.....	۲۳
۶۰	.....	۲۴
۶۰	.....	۲۵
۶۰	.....	۲۶
۶۱	.....	۲۷
۶۱	.....	۲۸
۶۱	.....	۲۹

.....۳۰	.....۶۱
.....۳۱	.....۶۲
.....۳۲	.....۶۲
.....۳۳	.....۶۲
.....۳۴	.....۶۲
.....۳۵	.....۶۲
.....۳۶	.....۶۳
.....۳۷	.....۶۳
..... احکام خرید و فروش	.....۶۳
..... اشاره	.....۶۳
..... ۱	.....۶۳
..... ۲	.....۶۴
..... ۳	.....۶۴
..... ۴	.....۶۵
..... ۵	.....۶۵
..... ۶	.....۶۶
..... ۷	.....۶۷
..... ۸	.....۶۷
..... ۹	.....۶۷
..... ۱۰	.....۶۸
..... ۱۱	.....۶۸
..... ۱۲	.....۶۹
..... احکام مضاربه	..... ۷۰
..... احکام وکالت	..... ۷۰

۷۱	.....	احکام قرض
۷۱	.....	اشاره
۷۱	.....	۱
۷۱	.....	۲
۷۲	.....	احکام رهن
۷۲	.....	اشاره
۷۲	.....	۱
۷۳	.....	احکام ضمانت
۷۳	.....	احکام نکاح
۷۳	.....	اشاره
۷۳	.....	۱
۷۳	.....	۲
۷۴	.....	۳
۷۴	.....	۴
۷۴	.....	۵
۷۴	.....	۶
۷۵	.....	۷
۷۵	.....	۸
۷۵	.....	۹
۷۵	.....	۱۰
۷۵	.....	۱۱
۷۶	.....	۱۲
۷۶	.....	۱۳
۷۶	.....	۱۴

۷۶	.....	۱۵
۷۷	.....	۱۶
۷۷	.....	۱۷
۷۸	.....	۱۸
۷۸	.....	حجاب
۷۸	.....	حجاب زنان و ضرورت شغلی و مکانی
۷۸	.....	تعزیر بی حجاب
۷۹	.....	ادله فقهی بر کیفر زنان بی حجاب
۷۹	.....	احکام غضب
۷۹	.....	اشاره
۷۹	.....	۱
۷۹	.....	۲
۸۰	.....	احکام لقطه (اموال پیدا شده)
۸۰	.....	اشاره
۸۰	.....	۱
۸۰	.....	۲
۸۰	.....	۳
۸۱	.....	۴
۸۱	.....	احکام خوردنیها و آشامیدنیها
۸۱	.....	اشاره
۸۱	.....	۱
۸۱	.....	۲
۸۱	.....	۳
۸۲	.....	احکام قسم خوردن

۸۲	.....	اشاره
۸۲	.....	۱
۸۲	.....	احکام وقف
۸۲	.....	اشاره
۸۲	.....	۱
۸۳	.....	۲
۸۳	.....	۳
۸۳	.....	۴
۸۴	.....	۵
۸۴	.....	۶
۸۵	.....	۷
۸۵	.....	۸
۸۵	.....	۹
۸۵	.....	۱۰
۸۶	.....	۱۱
۸۶	.....	۱۲
۸۶	.....	۱۳
۸۷	.....	۱۴
۸۷	.....	۱۵
۸۷	.....	۱۶
۸۸	.....	۱۷
۸۸	.....	۱۸
۸۸	.....	۱۹
۸۹	.....	۲۰

۸۹	.....	۲۱
۸۹	.....	۲۲
۹۰	.....	احکام وصیت
۹۰	.....	اشاره
۹۰	.....	۱
۹۰	.....	ارث
۹۰	.....	تفاوت ارث پسر و دختر
۹۱	.....	ارث زن از شوهر
۹۱	.....	احکام دفاع جهاد
۹۱	.....	اشاره
۹۱	.....	۱
۹۲	.....	تشریح و پیوند
۹۲	.....	احکام تشریح و پیوند
۹۲	.....	شناسایی هویت جسد همراه با قطع عضو
۹۳	.....	احکام حدود
۹۳	.....	اشاره
۹۳	.....	۱
۹۳	.....	۲
۹۴	.....	۳
۹۴	.....	۴
۹۵	.....	۵
۹۵	.....	۶
۹۵	.....	۷
۹۶	.....	متفرقات

۹۶	احکام متفرقات
۹۸	احکام متفرقات
۹۸	اشاره
۹۸	۱
۹۹	۲
۹۹	۳
۱۰۰	۴
۱۰۰	۵
۱۰۰	۶
۱۰۰	۷
۱۰۰	۸
۱۰۱	۹
۱۰۱	۱۰
۱۰۱	۱۱
۱۰۲	۱۲
۱۰۳	۱۳
۱۰۳	۱۴
۱۰۳	۱۵
۱۰۴	۱۶
۱۰۴	۱۷
۱۰۵	۱۸
۱۰۵	۱۹
۱۰۶	۲۰
۱۰۶	۲۱

۱۰۶	۲۲
۱۰۶	۲۳
۱۰۶	۲۴
۱۰۷	۲۵
۱۰۷	۲۶
۱۰۷	۲۷
۱۰۷	۲۸
۱۰۸	۲۹
۱۰۸	۳۰
۱۰۸	۳۱
۱۰۸	۳۲
۱۰۹	۳۳
۱۰۹	۳۴
۱۱۰	۳۵
۱۱۰	۳۶
۱۱۱	۳۷
۱۱۱	۳۸
۱۱۱	۳۹
۱۱۲	۴۰
۱۱۲	۴۱
۱۱۲	۴۲
۱۱۲	۴۳
۱۱۳	۴۴
۱۱۳	۴۵

۱۱۳	۴۶
۱۱۴	۴۷
۱۱۴	۴۸
۱۱۴	۴۹
۱۱۴	۵۰
۱۱۴	۵۱
۱۱۵	۵۲
۱۱۵	۵۳
۱۱۵	۵۴
۱۱۶	۵۵
۱۱۶	۵۶
۱۱۷	۵۷
۱۱۷	۵۸
۱۱۷	۵۹
۱۱۸	۶۰
۱۱۸	۶۱
۱۱۸	۶۲
۱۱۸	۶۳
۱۱۹	۶۴
۱۱۹	۶۵
۱۱۹	۶۶
۱۱۹	۶۷
۱۲۰	۶۸
۱۲۰	۶۹

۱۲۰	.....	۷۰
۱۲۱	.....	۷۱
۱۲۱	.....	۷۲
۱۲۱	.....	۷۳
۱۲۱	.....	۷۴
۱۲۲	.....	۷۵
۱۲۲	.....	۷۶
۱۲۲	.....	۷۷
۱۲۲	.....	۷۸
۱۲۳	.....	۷۹
۱۲۳	.....	۸۰
۱۲۳	.....	۸۱
۱۲۳	.....	جدیدترین استفتائات
۱۲۴	.....	تقلید از میت
۱۲۴	.....	وقف
۱۲۴	.....	حکم تراشیدن موی سردر حج با ماشین
۱۲۴	.....	واگذار کردن اموال جهت صرف در امور خیریه با توجه به مقروض بودن شخص
۱۲۵	.....	ساختن غسلخانه در زمین وقفی
۱۲۶	.....	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

اسفئائات آیت الله جوادى آملی

مشخصات کتاب

سرشناسه : جوادى آملی، عبدالله، ۱۳۱۲ -
 عنوان و نام پدید آور : اسفئائات / جوادى آملی (دام ظلله).
 مشخصات نشر : قم: اسراء، ۱۳۸۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۴ ص.
 شابک : ۲۰۰۰۰ ریال ۹-۱۶-۸۷۳۹-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فاپا
 یادداشت : چاپ دوم.
 یادداشت : کتابنامه به صورت زیر نویس.
 موضوع : فتوهای شیعه-- قرن ۱۴
 موضوع : فقه جعفری -- رساله عملیه
 رده بندی کنگره : BP۱۸۳/۹ ج۸۶ الف ۵ ۱۳۸۷
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۴۲۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۶۸۹۳۹
 بر گرفته از سایت

<http://portal.esra.ir/Pages/Index.aspx>

احکام تقلید

بقاء بر تقلید میت

۱ آیا حضرت تعالی بقاء بر تقلید مرجع میت را جایز می‌دانید؟

***** پاسخ: *****

بقاء بر تقلید میت، جایز است.

***** جوادى آملی ۱۳ / ۹ / ۱۳۷۳ *****

بقاء بر تقلید میت اعلم

آیا بقاء بر تقلید مجتهد متوفایی که از مجتهدان موجود اعلم باشد، همه مسایل را شامل می‌شود (اعم از مسایلی که مکلف عمل نموده یا نه)؟

***** پاسخ: *****

اگر میت از احیاء اعلم باشد، در موارد اختلاف با فتوای احیاء بقاء بر تقلید وی لازم است.
 محور بقاء اعم از آن است که عمل شده باشد یا نشده باشد.

*****جوادى آملی ۲۷ / ۹ / ۱۳۷۳

مراد از تقلید

مراد از تقلید چیست؟

*****پاسخ:*****

تقلید همان التزام و تعهد به فتاوی مرجع معین است.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴

شرط بقاء بر میت

در بقا بر تقلید میت، آیا شرطی را معتبر میدانید؟

*****پاسخ:*****

صرف تحقق تقلید از مرجع معین، برای جواز بقاء بر تقلید او بعد از رحلت، کافی است.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴

استفاده از رساله امام (ره)

فرزندانم به سن تکلیف تشرف یافته‌اند و می‌خواهند از حضرتعالی تقلید کنند.

آیا می‌توانند به دلیل عدم وجود رساله شما، از رساله امام استفاده کنند؟

*****پاسخ:*****

فرزندان شما طبق آخرین رساله امام راحل (قدس سره) عمل نمایند و موارد اختلاف نظر را استفتاء کنند.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۳ / ۱۳۷۴

شرایط اعلم بودن مرجع

آیا برای اعلم بودن مرجع تقلید، علم روز شرط است یا سبقت او بر دیگران در مجتهد شدن؟

*****پاسخ:*****

هر کس در مقام مرجعیت، از دیگران اعلم بود یا دیگران از او اعلم نبودند. مرجع تقلید است.

*****جوادى آملی ۸ / ۴ / ۱۳۷۴

مسائل باب تقلید کتاب تحریر الوسیله

آیا مسائل سی و چهارگانه باب تقلید از کتاب شریف تحریر الوسیله پس از رحلت حضرت امام (ره) برای کسانی که معتقد به

اعلمیت آن بزرگوار هستند، اکنون نیز قابل تقلید می‌باشند و یا اینکه در تمامی آنها باید به مجتهد زنده رجوع نمایند؟

سؤال ۲: آیا نظر شریف در مورد مقلدین حضرت امام خمینی (ره) که معتقد به اعلمیت آن بزرگوار هستند پس از رحلت حضرت

آیت الله العظمی اراکی (ره) که اذن بقاء بر تقلید را داده بودند و اکنون به اذن حضرت عالی بقاء بر تقلید دارند، همانند نظر شریف

حضرت امام در مسأله چهارده از باب تقلید کتاب شریف تحریر الوسیله است یا خیر؟

*****پاسخ:*****

مباحث اجتهاد و تقلید تحریرالوسیله موارد اختلاف نظر در ۳۴ مسأله تحریر

(۱) مسأله ۲ تقلید هو الإلتزام بالعمل بفتوی مجتهد معین و إن لم يعمل بعد.

(۲) مسأله ... يجب العدول إلى الثاني الأعلّم في مورد الإختلاف إذا لم يكن فتوى الأول موافقاً للاحتياط.

(۳) مسأله ۱۲ ... يجب العدول فيما إذا لم يكن فتوى الأول موافقاً للاحتياط.

(۴) مسأله ۱۳ و يجب الرجوع إلى الحي الأعلّم في مورد ال اختلاف إذا لم يكن فتوى الميت موافقاً للاحتياط.

(۵) مسأله ۱۴ ... الأظهر البقاء على تقلید الثاني.

(۶) مسأله ۲۱ ... لا مجال للحصر بل أي طریق یثبت بها فتوی المجتهد و یعلم به، یکتفی بذلك.

(۷) مسأله ۲۳ يجب تعلّم المسائل التي یبتلى بها غالباً من العبادات و غيرها.

(۸) مسأله ۳۲ إن كانت هناك قرینة على اعتبار كیفیة خاصّة ی العمل تلزم رعايتها سواء كانت مطابقة لتقلید الموكل أم لا أو مطابقة

لوظیفهی الميت أم لا و إن لم تكن هناك قرینة على رعاية كیفیة خاصّة الأظهر هو رعاية العامل ووظیفهی نفسه، لانه المأمور بذلك

العمل من ناحية الغير و أما الولی فلا مجال له إلا العمل بوظيفته لأن الأمر متوجه إليه بدء.

*****جوادى آملی ۲ / ۲ / ۱۳۷۵*****

جواز یا وجوب بقاء بر میت

مستدعیست نظر شریف را در خصوص «جواز» یا «وجوب» بقاء بر تقلید از حضرت امام خمینی (قده) بیان فرماید.

آیا بقاء بر تقلید مجتهد متوفی اعلم از احياء تمام مسائل (اعم از مسائلی که مکلف عمل نموده یا ننموده) را شامل می‌شود یا خیر؟

*****پاسخ:*****

بقاء بر تقلید میت جایز است.

جواب ۲: اگر میت اعلم از احياء باشد بقاء بر تقلید در موارد اختلاف با فتوای احياء لازم است.

جواب ۳: محور بقاء اعم از آن است که عمل شده باشد یا نشده باشد.

*****جوادى آملی ۲۷ / ۹ / ۱۳۸۳*****

احکام طهارت

اشاره

این بخش دارای ۱۰ سؤال مربوط به احکام طهارت است.

۱.

۱ - حکم رطوبتی که بعد از بول و عمل استبراء از انسان خارج می‌شود چیست؟

۲ - چون فکر می‌کنم که این رطوبت نجس است هر روز لباسهایم را آب می‌کشم و برای نماز خودم را می‌شویم گاهی هم کمتر

به دستشویی می‌روم، این باعث بیماری نیز برایم گشته است.

مدتیست که به این وسواس دچار شدم لطفاً مرا از این مشقت نجات بدهید.

*****پاسخ:*****

- ۱ - رطوبت مشکوک اگر بعد از استبراء باشد پاک است.
- ۲ - فکر مزبور وسوسه است آن را اعتناء نکنید و عبادات خود را بدون تکلف انجام دهید.

*****جوادى آملی ۲۴ / ۳ / ۱۳۷۴*****

.۲

آیا طبق آیه شریفه‌ی تطهیر می‌شود استدلال نمود که معصومین (عَلَيْهِمُالسَّلَام) از هر گونه پلیدی و نجاست ظاهری و باطنی حتی نجاست خون و، ... پاک می‌باشند؟

*****پاسخ:*****

- ۱ - معصومان (عَلَيْهِمُالسَّلَام) از هر گناهی اعم از کوچک و بزرگ طاهرند.
- ۲ - معنای آیه‌ی تطهیر، طهارت معصومان از هر رجس است.
- ۳ - معنای آیه‌ی تطهیر این نیست که رجس آنان مانند خون و ... پاک است.
- ۴ - سعی کنید در معارف عمیق قرآن و عترت تدبر شود نه در این گونه مسائل.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۳

درباره‌ی حکم به نجاست چیزی، آیا یقین لازم است یا گمان غالب و ظاهر کفایت می‌کند؟

*****پاسخ:*****

نجاست چیزی با یقین، اطمینان، شهادت دو عادل، اخبار صاحب ید و استصحاب، ثابت می‌شود. صرف گمان یا مطلق ظهور حجت شرعی نیست.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱*****

.۴

در حکم به نجاست شیء، یقین لازم است یا گمان غالب و ظاهر نیز کفایت می‌کند؟

*****پاسخ:*****

نجاست چیزی با یقین، اطمینان، شهادت دو عادل، اخبار صاحب ید و استصحاب ثابت می‌شود.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

.۵

آیا الکل صنعتی که برای مصرف در، میز و صندلی به کار می‌رود، پاک است؟

*****پاسخ:*****

پاک است تا زمانی که نجاست آن احراز شود.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۶.

چه چیزهایی موجب جنابت در بانوان می‌شود آیا خوش آمدن و سست شدن بدن و پرش بدن بدون آنکه منی خارج شود غسل دارد یا خیر؟

*****پاسخ*****

الف - خوش آمدن، سست شدن بدن مادامی که منی خارج نشود موجب جنابت نیست.

ب - دو چیز موجب جنابت زن می‌شود یکی خروج منی و دیگری دخول.

*****جوادی آملی*****

۷.

اگر در روزهای هشت یا نه عادتی ترشح کم رنگ بینیم جزء عادت محسوب می‌شود؟

*****پاسخ*****

اگر روزهای هشتم و نهم از ایام عادت باشد، حیض محسوب است.

اگر بیش از ایام عادت باشد، بررسی شود، اگر تا ده روز قطع شود حیض است و اگر از ده روز بگذرد، تمام روزهایی که بیش از

عادت است استحاضه است و در مدت بررسی باید احتیاط نمود یعنی وظیفه حال استحاضه را که خواندن نماز و گرفتن روزه است

انجام داد و آنچه بر حائض حرام است مانند دست زدن به خط قرآن و توقف در مسجد را ترک کرد.

*****جوادی آملی*****

۸.

آیا اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان، زرتشتیان و ارمیها) نجس هستند؟

*****پاسخ*****

اهل کتاب ذاتاً پاکند و اگر در اثر آلوده شدن به چیزهای نجس، متنجس شوند، با تطهیر پاک می‌شوند.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۹.

در صورت پاک بودن اهل کتاب، استفاده از پوست حیوانات حلالگوشت و غذاهای آنان چه حکمی دارد؟

*****پاسخ*****

(الف)

استفاده از غذاهای اهل کتاب در صورتی که به چیزهای نجس، مانند شراب، گوشت خوک و ... آلوده نشده باشد، جایز است.

(ب)

اگر اهل کتاب حیوان حلالگوشت قابل ذبح را با نام خدا، رو به قبله ذبح کنند، حلال و پاک است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۱۰.

اگر فردی به حلال جنب شده باشد و عرق کند، لباسهایش نجس می‌شود یا نه؟

*****پاسخ:*****

عرق جنب از حلال پاک است.

*****جوادی آملی، ۲۳ / ۲ / ۸۳.

احکام نماز

اشاره

این بخش دارای ۴۵ سؤال مربوط به احکام نماز، نماز جماعت، مسجد و ... می‌باشد.

۱.

در جریان شرکت در نماز جماعت مسجد النبی و مسجد الحرام، بعضاً اتصال برقرار نیست، آیا بدون اتصال، نماز اقامه شده صحیح است؟

همچنین است پیشانی گذاشتن بر فرش به جای مُهر.

با توجه به اوضاع مزبور صحیح است.

۷۸ / ۱۰ / ۱۱

۲.

قضاء نماز را در چه موقعی می‌توان خواند؟ یعنی قضای نماز صبح را می‌شود ظهر خواند؟

*****پاسخ:***** قضاء را در تمام اوقات می‌توان به جا آورد مگر آنکه موجب قضاء شدن نماز ادایی شود.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴

۳.

آیا طی مسافت بیش از حد شرعی در بلد کبیره تهران از محل کار تا منزل موجب شکسته شدن نماز و بطلان روزه می‌شود یا خیر؟

*****پاسخ:***** تهران بزرگ همانند شهرهای دیگر است، پیمودن مسافت‌های درون شهری موجب قصر نماز یا ابطال روزه نیست.

*****جوادی آملی ۷ / ۹ / ۱۳۷۴

۴.

آیا بعد از نماز جمعه و عصر، خواندن مجدد نماز ظهر و عصر و یا عصر تنها لازم است، در چه صورت عمل به استحباب کفایت می‌کند؟

*****پاسخ:***** نماز جمعه وظیفه نماز ظهر روز جمعه است.

اعاده ظهر یا عصر لازم نیست.

*****جوادى آملی ۱ / ۱۲ / ۱۳۸۰*****

۵.

قسمتی از مسجد به عنوان کتابخانه و فعالیت‌های فرهنگی بسیج اختصاص دارد و فقط در شب‌های احیاء در اختیار نمازگزاران قرار می‌گیرد و زمانی که نماز جماعت برقرار نباشد بعضاً به صورت فرادی نماز اقامه می‌شود مستدعیست نظر مبارک را در زمینه‌ی ادامه فعالیت بسیج در مکان فوق الذکر مرقوم فرمائید.

*****پاسخ:*****

۱ - مکان مزبور جزء مسجد است و رعایت احکام مسجد در آن لازم است.

۲ - استفاده فرهنگی و مانند آن که مطابق اهداف نظام اسلامی باشد جائز است.

۳ - رعایت وفاق و نظر مساعد تولیت و هیأت امناء راجح است.

*****جوادى آملی ۲ / ۳ / ۱۳۸۱*****

۶.

نماز خفتن چیست و شرایط آن چگونه است؟

*****پاسخ:***** نماز عشاء (خفتن) و احکام آن در رساله نوشته شده.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۱۳۸۱*****

۷.

آیا می‌شود در نماز جمعه و جماعت به جای اقتداء به امام حاضر به آقا امیرالمؤمنین علی (عَلَيْهِ السَّلَام) اقتداء نمود؟

*****پاسخ:***** باید به امام جماعت حاضر اقتدا کرد.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۱۳۸۱*****

۸.

آیا گفتن ذکرهای مستحبی که معمول هستند در نماز استیجاری واجب است یا خیر؟

*****پاسخ:*****

قول یا فعل مستحب اگر صریحاً در عقد اجاره قید شود یا مورد انصراف عقد باشد رعایت آن لازم است و گرنه لازم نیست.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۹.

بعد از نمازی که سجده سهو در آن واجب شده است به جا آوردن سجده سهو، برای آن نماز مقدم است یا سجده به خاطر سهو نمازهای گذشته؟

*****پاسخ:***** انجام سجده‌ی سهو فوریت ترتیب واجب نیست اولی تقدیم سجده‌ی سهو نمازیست که به آن اشتغال داشت.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۰.

اگر در سجده سهو، اشتبهاً ذکر دیگری بگوید، حکمش چیست؟

*****پاسخ:***** سجده سهو باطل نمی‌شود.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۱.

رعایت نکردن صحیح بعض مستحبات نماز (مثلاً بالا بردن صحیح دست در تکبیر) چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:***** اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۲.

ماهیت قیام متصل به رکوع چیست؟

آیا وجودی جدا از قیام هنگام قرائت دارد؟

*****پاسخ:***** قیام متصل به رکوع مانند قیام در حال تکبیر الاحرام رکن است و قیام در حال قرائت واجب غیر رکنی است.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۳.

در صورت جدایی قیام هنگام قرائت از قیام متصل به رکوع معنای اتصال چیست؟

*****پاسخ:***** معنای اتصال آنست که رکوع بعد از قیام باشد و بین قیام قبلی و رکوع بعدی حالتی غیر از قیام فاصله نشود.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۴.

شخصی ناخواسته و به خاطر پرش حنجره کلمه‌ای از قرائتش را جهراً (با صدای بلند) می‌خواند در حالی که می‌بایست بدون جهر

بخواند، حال باید آن را تکرار کند یا نه؟

*****پاسخ:***** احوط تکرار است.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۵.

در صورتی که هنوز ذکر قنوت تمام نشده، دستش را حرکت دهد یا پایین آورد و یا قبل از بالا بردن شروع به قنوت خواندن کند، نمازش چه حکمی دارد؟
 *****پاسخ:***** اشکال ندارد.
 *****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۶.

آیا حکم کلی برای جاهل و ناسی احکام نماز وجود دارد؟
 *****پاسخ:***** برای نسیان موضوع یا حکم، جهل به موضوع یا حکم در صورت قصور (در غیر رکن) حکم کلی ثابت است.
 در خصوص جهل و اخفات و در اتمام به جای قصر جاهل مقصر هم معذور است و حکم عام در همه موارد عفو و عذر است.
 *****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۱۷.

شرایط بلاد کبیره چیست و آیا تهران از بلاد کبیره است؟
 *****پاسخ:*****
 تهران با شهرهای دیگر فرقی ندارد. اگر شهری بین محلهای آن فاصله باشد، به طوری که عرفاً چند شهر محسوب شود، از بلاد کبیره است.
 *****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۱۸.

آیا افزودن شهادت بر ولایت علی علیه السلام در تشهد نماز، به قصد رجاء جایز است؟
 *****پاسخ:*****
 در امامت و ولایت امیر مؤمنان علیه السلام تردیدی نیست، ولی در تشهد نماز گفته نشود.
 *****جوادی آملی ۱ / ۱۱ / ۸۱*****

۱۹.

نظر حضرت عالی درباره‌ی افزودن این شهادت (أشهد أن فاطمة الزهراء عصمة الله الكبرى و حجّة الله على الحجج) به قصد ثواب و رجاء، در فصول اذان و اقامه، پس از شهادت به ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) چیست؟
 *****پاسخ:*****
 الف)
 هیچ تردیدی در عصمت حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) نیست.

(ب)

هیچ شکی در حجت الهی بودن آن حضرت نیست.

(ج)

شهادت مزبور در خارج اذان و اقامه گفته شود؛ نه در فصول آنها.

*****جوادى آملی

۲۷ شرکت در مراسم تشییع، تدفین و نماز کسی که خودکشی کرده است، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

مورد سؤال اشکال ندارد.

*****جوادى آملی ۱ / ۱۱ / ۸۱

۲۸ آیا افزودن شهادت بر ولایت علی علیه السلام در تشهد نماز، به قصد رجاء جایز است؟

*****پاسخ:*****

در امامت و ولایت امیر مؤمنان علیه السلام تردیدی نیست، ولی در تشهد نماز گفته نشود.

*****جوادى آملی ۱ / ۱۱ / ۸۱

۲۹ - حکم فراگیری علم تجوید به طور کامل در مورد قرائت قرآن و به طور خاص در مورد قرائت نماز چه می‌باشد؟

۱ - فراگیری قرائت صحیح برای نماز لازم است.

۲ - رعایت برخی از قواعد تجوید در نماز لازم نیست.

۳ - رعایت قواعد تجوید در قرائت قرآن خوب است.

*****جوادى آملی ۱ / ۱۱ / ۱۳۸۱

۳۰ - سؤال:

اگر کسی نداند که ارتباطش با امام جماعت قطع شده است، بعد بفهمد، آیا آن قسمت از نمازش صحیح است؟
*****پاسخ:***** اگر وظیفه فرادی را انجام داده باشد اصل نماز صحیح است هر چند جماعت مختل شده باشد.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱

۳۱ - آیا مسح سی دی‌های قرآنی نیز مستلزم داشتن وضو است یا خیر؟

مسح سی دی‌های قرآن بدون وضو حرام نیست.

*****جوادى آملی، ۲۳ / ۲ / ۸۳

۳۲ - در نماز آیا جوهر خودکارهای معمولی مانع از آب وضو می‌شود یا خیر؟

اگر جرم جوهر مانع رسیدن آب وضو به محلی که باید شسته شود باشد وضو صحیح نیست و اگر جرم آن برطرف شده فقط رنگ آن باقی باشد وضو صحیح است.

*****جوادى آملی، ۲۳ / ۲ / ۸۳

۳۳ - به فتوای حضرت تعالی، در ایام [لیالی] مقمره، با شنیدن اذان از صدا و سیما، اقامه نماز صبح جایز است یا نه؟ زیرا حضرت امام بر این نظر بودند که بایستی حدود ۱۵ دقیقه از اذان صبح بگذرد سپس نماز اقامه شود.

لیالی مقمره با شب‌های دیگر تفاوتی ندارد.

*****جوادى آملی

۳۴ - نظر حضرت تعالی در بارهی نماز استداره [در مسجد الحرام] کدام است؟

آیا در چنین شرایطی ما مجاز به خواندن نماز بر جماعت هستیم؟
نماز استداره در صورت عدم تقدم مأوموم به امام صحیح است.

*****جوادى آملی

۳۵ - واحد روابط عمومی بعضی از ادارات دولتی متولی برگزاری مراسمات (نماز جماعت، عید غدیر، محرم حسینی و...) می باشد.

با عنایت به تعظیم شعائر اسلامی و در عین حال رعایت نحوه‌ی مطلوب خدمات رسانی به ارباب رجوع خواهشمند است به دو سؤال ذیل به صورت شفاف پاسخ فرمایید.

سؤال ۱: با عنایت به موارد مزبور، برگزاری نماز جماعت قریب به نیم ساعت از وقت اداری را می گیرد، اقامه آن در اول وقت نماز و یا پایان وقت اداری (یعنی حدود ساعت ۳۰ / ۱۳ الی ۱۴) چه حکمی دارد؟

سؤال ۲: با عنایت به موارد فوق الذکر در طول سال به طور متوسط در هر فصل (۳ ماه) یک مراسم در اول ساعت اداری از ساعت ۸ الی ۹: ۳۰ دقیقه برگزار می شود که در مجموع ۴ مراسم به مدت ۶ ساعت می باشد با توجه به اثر بخشی این گونه مراسمات در تقویت بنیه‌ی دینی و تجدید قوای معنوی همکاران و با در نظر گرفتن رعایت حال ارباب رجوع، برگزاری این گونه مجالس مذهبی چه حکمی دارد؟

جواب ۱: در صورت توافق مسؤولان اداری، برگزاری نماز جماعت در اول وقت بهتر است.

جواب ۲: برگزاری مراسم مزبور بدون منع مسؤولان اداری و بدون تضييع حق رجوع کنندگان جایز است.

*****جوادى آملی ۴ / ۱۲ / ۱۳۸۴

۳۶ - سؤال ۱: آیا خواندن در تشهد نماز الشهاده الثالثه المقدسه یعنی «أشهد أن علياً أمير المؤمنين عليه السلام ولي الله واولاده المعصومين حجج الله» جایز است یا جایز نیست آیا مبطل نماز است یا مبطل نماز نیست؟

سؤال ۲: آیا خواندن در رکوع و سجود و قنوت نماز «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمَتَمِّكِينَ بَوْلَايَةَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ» جایز است یا جایز نیست آیا مبطل نماز است یا مبطل نماز نیست؟

جواب ۱: اهل بیت عصمت و طهارت عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عِدْلُ قُرْآن و حکم و حجت بالغه‌ی الهی ند.

جواب ۲: از شهادت سوم در نماز جداً پرهیز شود.

جواب ۳: درخواست ادامه‌ی تولی آن ذوات مقدس در قنوت و مانند آن جایز است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۱ / ۱۳۸۷

۳۷ - نظر حضرت تعالی در بارهی نماز استداره [در مسجد الحرام] کدام است؟

آیا در چنین شرایطی ما مجاز به خواندن نماز بر جماعت هستیم؟
نماز استداره در صورت عدم تقدم مأوموم به امام صحیح است.

۳۸ - هشت فرسخ شرعی که نماز شکسته می شود ابتدایش از محل سکونت و انتها محل استقرار در شهر دیگر است یا انتهای شهر مبدأ و ابتدای شهر مقصد؟

مسافت شرعی از انتهای شهر مبدأ و ابتدای شهر مقصد است.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۷۸

۳۹ - در مسجد کوفه و حرم سیدالشهداء مسافر مخیر بین نماز شکسته و تمام می باشد، آیا این حکم شامل شهر کوفه از جمله مسجد

سهله نیز می‌شود؟ و آیا رواقهای حرم امام حسین عَلَیْهِ السَّلَام نیز همین حکم را دارند و مقدار حائر حسینی چقدر می‌باشد؟ حکم تخییر مخصوص مسجد کوفه و نیز مختص حرم امام حسین عَلَیْهِ السَّلَام است. آنچه حرم محسوب می‌شود مشمول تخییر است. رواق و صحن محل تخییر نیستند.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۸۷*****

۴۰- اگر مأوم در نماز جماعت تکبیره الاحرام را گفت و امام سر از رکوع برداشت، وظیفه مأوم چیست؟ آیا می‌تواند نماز را بشکند یا صبر کند امام برای رکعت دوم برخیزد و به نماز خود به عنوان رکعت اول ادامه دهد؟ و اگر این فاصله طولانی باشد مانند اینکه امام تشهد را می‌خواند تکلیف چیست؟ در صورتی که فاصله زیاد نباشد به طوری که متابعت صدق کند می‌تواند صبر کند و به رکعت بعدی امام متصل شود و اگر فاصله زیاد باشد قصد فرادا نماید.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۸۷*****

۴۱- اگر در صف اول نماز جماعت دو یا چند نوجوان ممیز غیر بالغ فاصله شوند چه صورت دارد؟ معیار ممیز بودن چیست؟

۱. اگر نابالغ شرایط نماز گزار را داشته باشد عبادت او مشروع و فاصله حاصل از نماز گزارى وی ضرر ندارد.
۲. معیار ممیز بودن تشخیص خوب و بد در حد متعارف است.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۸۷*****

۴۲- نصب عکس در مساجد چه صورت دارد. اگر این عکسها رو به قبله نباشد چطور؟
۱. منقوش نمودن دیوار مسجد به عکس مکروه است
۲. نماز خواندن در مکانی که در آن عکس است هر چند مقابل نباشد مکروه است.
۳. نصب عکس مناسب مسجد نیست.

۴۳- انجام نماز و روزه قضا برای دیگری توسط فردی که خود نماز و روزه قضا بر عهده دارد چه صورت دارد؟
۱. اگر نیابت از دیگری موجب ضیق یا فوت تکلیف خود نمی‌شود جایز است.
۲. و اگر موجب آن باشد هر چند حرام است ولی قضای دیگری صحیح است.

*****جوادى آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۸۷*****

۴۴- در یکی از روستاهای شهرستان ما مسجدی با قدمت ۴۵ سال در حال تخریب می‌باشد و با توجه به اینکه مهندسین ساختمان نظر به تخریب کلی بنا و ساخت مجدد آن داده‌اند و مؤمنین و متدینین این روستا هم آماده کمک رسانی جهت ساخت مجدد آن می‌باشند از محضر معظم له خواهشمند است نظر مبارک را در ارتباط با تخریب مسجد و ساخت مجدد آن مرقوم فرمایید تا موجبات آرامش قلوب مؤمنین و متدینین این روستا فراهم گردد.
عمران مسجد، بازسازی و نوسازی آن جایز بلکه راجح است.

*****جوادى آملی ۷ / ۷ / ۸۷*****

۴۵- مستدعیست بیان فرمایید که ساختن گنبد و گل دسته برای مساجد و حسینیه‌ها که امروزه به عنوان نمادهای مذهبی برای این مکان شمرده می‌شود در شرع انور چه حکمی دارد؟
۱. شرع انور نسبت به نمادهای مرقوم ترغیب نفرموده است.

۲. شایسته است مؤمنان اعزهم الله از این گونه نمادها پرهیز فرمایند.

*****جوادى آملی، ۲۰ / ۲ / ۸۸»

*****جوادى آملی

۲۰

اگر تهران از بلاد کبیره باشد، در چه صورتی نماز قصر می‌شود و روزه، حکم روزه‌ی مسافر می‌یابد؟

*****پاسخ:*****

نماز در تهران، برای تهرانیها یا کسانی که قصد ده روز کرده‌اند، تمام می‌باشد و روزه نیز صحیح است.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴.

۲۱

امام جماعت مشغول خواندن نماز مغرب بود و در رکعت سوم مأمومی به او اقتدا کرد. امام به اشتباه چهار رکعت خواند و پس از اتمام نماز، فهمید که چهار رکعت خوانده است.

حکم نماز امام و مأموم چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

نماز امام در فرض مزبور، گرچه از اول صحیح بود، ولی در اثر اضافه رکن، باطل شد.

(ب)

نماز مأموم، چون به وظیفه‌ی خود عمل نمود، صحیح است.

*****جوادى آملی ۲۴ / ۷ / ۷۴.

۲۲

محل کار اینجانب، نیروی مقاومت سپاه تهران و محل سکونت، پاکدشت، در حدود ۱۸ کیلومتری تهران است و از منزل تا محل کارم حدود ۲۵ کیلومتر فاصله است.

با توجه به اینکه که قصد دارم چند سال در تهران اقامت داشته باشم، آیا می‌توانم در شهرستان پاکدشت قصد وطن دوم نمایم؟ آیا برای تحقق وطن، قصد ده روز لازم است؟

آیا می‌توانم به همه جای تهران، حتی شمیرانات و شهر ری هم تردد نمایم؛ بدون این که به قصد خلل وارد شود؟ در این صورت، تکلیف روزه‌ام چیست؟

*****پاسخ:*****

اتخاذ وطن دوم جایز است.

بعد از قصد توطن، باید مقداری که عرفاً صدق وطن نماید، بماند. قبل از صدق وطن، قصد ده روز لازم است.

بعد از صدق وطن، رفتن به تمام مناطق تهران موجب قصر نماز یا افطار روزه نمی‌شود.

*****جوادى آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰.

۲۳

نظر حضرت تعالی درباره‌ی افزودن این شهادت (أشهد أن فاطمة الزهراء عصمة الله الكبرى و حجّة الله على الحجج) به قصد ثواب و رجاء، در فصول اذان و اقامه، پس از شهادت به ولایت امیر مؤمنان (علیه السلام) چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

هیچ تردیدی در عصمت حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) نیست.

(ب)

هیچ شکی در حجّت الهی بودن آن حضرت نیست.

(ج)

شهادت مزبور در خارج اذان و اقامه گفته شود؛ نه در فصول آنها.

*****جوادی آملی*****

۲۴

شرکت در مراسم تشییع، تدفین و نماز کسی که خودکشی کرده است، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

مورد سؤال اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۱ / ۸۱*****

احکام روزه

این بخش دارای سؤالاتی مربوط به احکام روزه و مسائل مرتبط با آن است.

*****پاسخ:*****

۱. اگر غواص با لباس مخصوص خود زیر آب رود حکم روزه‌اش چیست؟

*****پاسخ:*****

روزه‌اش صحیح است، عمداً سر را زیر آب بردن باطل، در این صورت سر زیر جایی مخصوص است هرگز آبی به سر نمی‌رسد.

*****جوادی آملی ۱۱ / ۱۰ / ۷۸*****

۲. در باب صوم به چه دلیل اکل و شرب غیرمعتاد هم مبطل است؟

(من طلبه هستم و دلیل فقهی این مطلب را خواهان)

جواب

۱: در صورتی که اکل و شرب از طریق معتاد یا دهان باشد روزه باطل می‌شود هر چند مأكول و مشروب معتاد، یعنی خوراکی نباشند و دلیل آن اطلاق ادله است.

جواب ۲: در صورتی که اکل و شرب از طریق غیرمعتاد مثلاً تزریق باشد هر چند برخی ادعای انصراف ادله ابطال اکل و شرب را مطرح نمودند لیکن اگر کاملاً اثر تغذیه را داشته باشد مانند سرم مشمول اطلاق دلیل خواهد بود.

*****جوادى آملی ۱۱ / ۱۰ / ۷۸

*****جوادى آملی

خمس**احکام خمس****اشاره**

این بخش دارای ۴۲ سؤال درباره‌ی خمس و احکام مرتبط با آن است.

۱

بنده امسال به حج تمتع مشرف می‌شوم، به این منظور، حدود سه سال پیش ثبت نام کرده و مبلغ یک میلیون تومان به حساب سازمان حج و زیارت واریز کردم، با توجه به اینکه هیچ گونه اختیاری وجود نداشته و برای تشرّف، ملزم به مقررات دولت بوده‌ام، آیا به پول واریز شده خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر از درآمد همان سال بود نه پس انداز قبلی خمس ندارد.

*****جوادى آملی

۲

آیا اجازات کتبی از حضرت امام (رضوان الله تعالی) را تفویض می‌فرمائید؟

*****پاسخ:***** اجازه‌های کتبی امام راحل (ره) تنفیذ می‌شود.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴

۳

تجارت با پولی که خمس آن داده شد و شریکی که خمس پول خود را نداده چه صورت دارد؟

*****پاسخ:***** معامله نسبت به خصوص خمس، محتاج به اجازه است و قبل از اذن، تصرف در آن جائز نیست.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴

۴

تجارت با پولی که خمس آن داده شد و شریکی که خمس پول خود را نداده چه صورت دارد؟

*****پاسخ:***** معامله نسبت به خصوص خمس، محتاج به اجازه است و قبل از اذن، تصرف در آن جائز نیست.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴

۵

آیا ممکن است به جای تعیین یک روز معین برای احتساب خمس (سال مالی)، هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود جداگانه در نظر گرفت مثلاً رو غنی که وارد منزل می‌شود را در نظر گرفت و چنانچه یک سال باقی ماند، خمس باقیمانده آن را احتساب و جدا نمود؟

*****پاسخ:*****

گرچه می‌توان برای هر درآمد، سال مالی جداگانه تعیین کرد، لیکن برای مجموع آنها تعیین نمودن آسانتر است.

*****جوادى آملی ۷ / ۹ / ۱۳۷۴*****

۶.

آیا به مؤدی برای صرف سهم سادات، اجازه کلی می‌دهید یا در هر موردی، مصرف آن به اجازه حضرتعالی منوط است؟

*****پاسخ:*****

احتیاج به اجازه‌ی موردی دارد.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۷.

آیا هدیه خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

هدیه اگر قابل توجه باشد، خمس دارد.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۸.

آیا به بنده اجازه می‌دهید با دوستان یا بستگانی که یقین به خمس دادن آنان ندارم، رفت و آمد کنم؟

*****پاسخ:*****

در رفت و آمدهای مرقوم مجازید.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۹.

آیا تهیه وسایل برای جهیزیه که چند سال بعد به مصرف می‌رسد یا کنار گذاشتن پول برای آن، از مخارج سال به شمار می‌آید؟

*****پاسخ:*****

اگر تهیه‌ی تدریجی وسایل مرقوم ممکن نباشد؛ چه اینکه تهیه دفعی آن مقدور نیست، وجوه جمع شده جزو هزینه سالانه محسوب می‌شود.

*****جوادى آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۱۰.

آیا اگر از پول بین سال منزلی تهیه شود که به آن نیاز است، به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر پول مفروض از درآمد همان سال باشد، نه از قبل، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

۱۱.

آیا هزینه تعمیر منزل که از پول بین سال تأمین می‌شود، مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

پولی که در اثنای سال، صرف تعمیرات لازم می‌شود، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

۱۲.

بنده برای اجاره‌ی منزل، مبلغی را به صورت رهن، به مدت یک سال در اختیار صاحب خانه قرار دادم. پیش از رهن، سال بر پول نگذشته بود.

پس از پایان مدت رهن نیز آن پول را صرف خرید مسکن کردم. آیا پول مذکور مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

۱۳.

کسی که خانه‌ای از درآمد بین سال بخرد که مشمول خمس نگردد و پس از چند سال، آن را بفروشد و خانه دیگری بخرد که به

آن نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد؟ اگر قیمت آن بالا رود، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن، خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

۱۴.

بنده در طول دوران تحصیل، وام‌های دانشجویی و هدایای پدرم را پس انداز و به تدریج خرج می‌کردم. با توجه به اینکه یقین

ندارم بر آن مبالغ سال گذشته باشد، آیا بر آن خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر سال مالی، معین باشد و معلوم نباشد که هزینه بعد از گذشت سال بود، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

.۱۵

بنده فرش‌های مورد استفاده‌ی خود را برای تأمین پول خرید مسکن فروختم. با توجه به اینکه از گذشت سال بر فرش‌ها یقین ندارم، آیا آن فرش‌ها مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

چون فرش‌ها هزینه‌ی لازم بود، متعلق خمس نیست.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

.۱۶

آیا به شهریه‌ی طلبگی خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر ملکیت حاصل شود، نه صرف اباحه تصرف، متعلق خمس می‌شود.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱.*****

.۱۷

کسی که منزل خود را اجاره داده و خود خانه دیگری اجاره کرده، آیا آن منزل مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

اگر پول اجاره منزل قبلی در آمد او محسوب می‌شود، خمس دارد، ولی خود منزل خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۷۴.*****

.۱۸

آیا می‌توان خمس را بدون مراجعه به دفتر مراجع، محاسبه نمود و آنگاه به مرجع پرداخت؟

*****پاسخ:*****

حسابرسی اموال باید طبق فتوای مرجع تقلید باشد و به دستور ایشان صرف شود.

*****جوادی آملی ۸ / ۴ / ۷۴.*****

.۱۹

برای احداث باغ پسته، باید حدود پانزده سال روی زمین کار کنند تا باغ شروع به باردهی کند. کسانی که در طول این مدت، سال خمسی نداشته و مبالغی که برای کود، آب، شخم و ... هزینه کرده‌اند، غیر مخمس بوده است، آیا اکنون برای محاسبه‌ی خمس، باید آنچه خرج کرده‌اند را کسر کنند؟

*****پاسخ:*****

(الف)

هزینه احداث باغ کسر می‌شود.

(ب)

قیمت فعلی باغ حساب می‌شود.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۷ / ۷۴.

۲۰.

خواهشمند است سال خمسی و میزان آن را دربارهی اموال اینجانب، در موارد سه گانه ذیل، تعیین فرمایید:

(الف)

منزل مسکونی کمتر از مورد نیاز،

(ب)

لوازم خانگی که مورد استفاده است و شاید متعلق خمس قرار گرفته باشد،

(ج)

لوازم خانگی اضافی، به مبلغ تقریبی پنجاه هزار تومان؛ از قبیل ظروف، البسه و خوراکی.

*****پاسخ:*****

(الف)

منزل مسکونی که با درآمد سال تهیه شده، خمس ندارد.

(ب)

لوازم خانگی خمس ندارد؛ مگر آن که از پول مانده سال قبل تهیه شده باشد.

(ج)

لوازم اضافی که در واقع جزو لوازم نیست و به عنوان تجمل تهیه شده، خمس دارد.

(د)

اولین فرصت را مبدأ سال مالی قرار دهید.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۸ / ۷۴.

۲۱.

آیا حقوق بنیاد شهید به خانواده‌ی شهدا خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

خمس دارد.

*****جوادی آملی ۲۹ / ۱۰ / ۷۴.

۲۲.

بنده با شراکت دو برادرم به شغل زرگری اشتغال داشتیم و وجوهات شرعی را به حضرات آیات، خویی و مرعشی نجفی (قدس سرهما) می‌پرداختیم. چند سال پیش، بخش زیادی از سرمایه اصلی به سرقت رفت. پس از آن ما سه برادر از هم جدا شدیم و به طور جداگانه به کار ادامه دادیم. از سرمایه اصلی که حقوق شرعی آن پرداخته شده بود سه کیلوگرم طلا به بنده تعلق گرفت. آیا

بنده باید دوباره خمس آن را بپردازم؟

تکلیف درآمدهای آینده چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

آنچه قبلاً تخمیس شده مجدداً خمس ندارد.

(ب)

هر گونه درآمد بعدی پس از کسر هزینه‌ی سال، خمس دارد.

*****جوادی آملی ۲۹ / ۱۰ / ۷۴*****

۲۳.

بنده سر سال خمسی، پس از محاسبه‌ی مبلغی جزئی از مواد غذایی، مقداری بابت سهمین بدهکار شدم. در ضمن، مبلغ قابل توجهی

مقروض هستم. پس از گذشت دو ماه از حساب سر سال، همچنان توانایی پرداخت خمس را ندارم. وظیفه‌ام چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

مقدار مقابل قرض سال خمس ندارد.

(ب)

شما مجازید مواد غذایی مذکور را مصرف نمایید و در اولین فرصت امکان پرداخت، خمس آن را به مصارف معین آن برسانید.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۱۲ / ۷۴*****

۲۴.

اینجانب مبلغی جهت ساخت حسینیه سیدالشهداء در نظر گرفته‌ام و قصد دارم در حساب بانکی میزبان نگهداری کنم تا اینکه ساخت

و ساز حسینیه شروع شود و هیچ گونه دخل و تصرفی در این حساب و مبالغ آن نداشته باشم. آیا به این پول خمس تعلق می‌گیرد یا

خیر؟

*****پاسخ:*****

در صورتی که سال بر آن مبلغ نگذشته باشد و از ملک شما به عنوان هزینه سال خارج شده باشد، متعلق خمس نخواهد بود.

*****جوادی آملی، ۲۳ / ۶ / ۱۳۸۷*****

۲۵.

شخصی مقلد حضرت تعالیست و ۲۳ / ۱۰ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می‌باشد و مبلغ ۳ / ۵۰۰ / ۰۰۰ تومان موجودی

در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر ماشینی جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی*****

.۲۶

آیا پولی که یک جوان بی‌زحمت برای خرید خانه در بانک می‌گذارد یا جمع می‌کند، خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

اگر نیازمند به خانه است و تهیّه آن بدون پس انداز ممکن نیست، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۲ / ۱۳۸۳*****

.۲۷

اینجانب بازنشسته و مستمری بگیر هستم سن من ۸۱ سال و هیچ گونه درآمدی به غیر از مستمر ماهیانه ندارم و خانه مسکونی ام مُتَعَلِّقٌ به دخترم می‌باشد و اولاد ذکور هم ندارم. عیالم ۷۵ ساله و خانه دار و او هم هیچ گونه درآمدی نداشته و نان‌خور اینجانب است.

سؤال اینجانب به شرح زیر می‌باشد:

از موقع بازنشستگی تاکنون که ۲۴ سال گذشته مقداری ناچیز پول برای روز مبادا و مخارج پیش بینی نشده پس انداز نموده‌ام آیا به این پس انداز خمس تَعَلُّقٌ می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

پس انداز هر چه اندک باشد مورد تَعَلُّقٌ خمس است.

*****جوادی آملی ۱۵ / ۹ / ۱۳۸۴*****

.۲۸

فردی منزل خریداری کرده به مبلغ ده میلیون و هفتصد هزار تومان از این مبلغ هم دو میلیون تومان وام گرفته باید قسطی پرداخت کند و اصلاً حساب سال نداشته در حال حاضر هم هفتصد هزار تومان پول نقد دارد می‌خواهد حساب سال خمسی تعیین کند حکم چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر کسی به قصد خرید منزل پول جمع کند و منزل در شأن او باشد، سال بگذرد خمس ندارد.

جواب ۲: هفتصد هزار تومان خمس دارد.

*****جوادی آملی*****

.۲۹

آیا مهریه زن خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر مهریه زن بیش از مهرالسنه باشد آن مازاد خمس تعلق می‌گیرد.

میزان مهرالسنه ۵۰۰ دینار است.

*****جوادی آملی، ۱۱ / ۱۲ / ۸۳*****

۳۰.

به فتوای حضرت تعالی، در حسابرسی سال خمس به پول قرض یا وام، خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

با گذشت سال و احتساب هزینه و قسط همان سال خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی*****

۳۱.

آیا در روزهای آخر سال، به حقوق ماهیانه که در طول ماه مؤنه‌ی خانواده است، اما چند روزیست که وارد سال خمسی شده و

همچنین خرید برنج سال که یک ماه قبل از پایان سال خمسی خریداری شده، خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

با سپری شدن سال خمسی به درآمدهای پدیدآمده خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی*****

۳۲.

در شرکت ما تعاونی تأسیس شده و اطلاعیه دادند که هر کس مبلغ بیست هزار تومان به حساب شرکت واریز کند به مدت شش ماه

یخچال به صورت نیمه آزاد می‌دهیم و من چون احتیاج داشتم در تاریخ ... مبلغ ذکر شده را واریز کردم پس از مدت ده ماه به ما

ندادند و من یخچال تهیه کردم و بلافاصله به شرکت گفتم که من یخچال نمی‌خواهم پول مرا بدهید گفتند پول شما را به حساب

شرکت واریز کردیم هر موقع یخچال آوردیم به شما می‌دهیم می‌توانید برای خودتان بفروشید یا ما برای شما می‌فروشیم پولش را به

شما می‌دهیم.

بعد از گذشت یک سال یخچال آوردند و فروختند پولم را به من دادند و من آن پول را یک تخته فرش ماشینی شش متری خریدم

برای منزل خودم که به آن احتیاج داشتم حالا نمی‌دانم خمس دارد یا خیر آیا می‌توانم روی این فرش نماز بخوانم یا خیر؟

*****پاسخ:*****

در فرض سؤال در صورتی که مبلغ مزبور را جهت خرید یخچال مورد نیاز به حساب واریز نموده و بعداً هم امکان دریافت آن را هر

موقع که می‌خواستید نداشته اید و پس از آوردن یخچال و فروش آن قبل از رسیدن سال خمس تان وجه آن را جهت خرید فرش

مورد نیاز مصرف کرده باشید خمس ندارد.

*****جوادی آملی*****

۳۳.

هدایای نقدی که به فرزند، توسط فامیل داده می‌شود با توجه به اینکه فرزند تحت تکفل بنده می‌باشد و هدایای مزبور برای آنان

ذخیره می‌شود آیا متعلق خمس است

*****پاسخ:*****

در صورتی که در اثنای سال هزینه نشود و مال ارزشمند شود متعلق خمس می‌شود.

*****جوادى آملی فروردین ۱۳۸۶ ربیع المولود

۳۴.

اینجانب دارای یک باب منزل مسکونی بوده و از طرف ... یک واحد منزل به من دادند و مدت چند سال این منزل دوّمی خالیست در حال حاضر برای توسعه منزل اوّلی قصد فروش آن دارم،
 ۱ - آیا به اصل قیمت منزل دوّمی خمس تعلق می‌گیرد؟
 ۲ - آیا به ارزش افزوده هم خمس تعلق می‌گیرد؟
 ۳ - برای منزل دوّمی بعد از تحویل گرفتن مقداری هزینه نمودم آیا به مبلغ هزینه شده هم خمس تعلق می‌گیرد.
 ؟

*****پاسخ:*****

- ۱ - بلی خمس تعلق دارد، اگر نیاز شأنی او بود خمس تعلق نمی‌گیرد.
  - ۲ - تعلق می‌گیرد چون به اصل منزل خمس تعلق می‌گیرد.
  - ۳ - هزینه اگر از مال مخمس صرف شده از اصل فروش کم گردد مابقی خمس تعلق می‌گیرد.
- *****جوادى آملی

۳۵.

شخصی مقلد حضرت تعالیست و ۲۳ / ۱۰ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می‌باشد و مبلغ ۳ / ۵۰۰ / ۰۰۰ تومان موجودی در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر ماشینی جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می‌گیرد.
 *****جوادى آملی

۳۶.

خرید یا ساخت منزل مسکونی برای فرزند (اعم از پسر و دختر) آیا متعلق خمس می‌باشد.

*****پاسخ:*****

در صورتی که هزینه‌ی اثنای سال باشد متعلق خمس نیست.

*****جوادى آملی

۳۷.

بنده برای اجاره منزل، مبلغی را به صورت رهن، به مدت یک سال در اختیار صاحب خانه قرار دادم. پیش از رهن، سال بر پول نگذشته بود.

پس از پایان مدت رهن نیز آن پول را صرف خرید مسکن کردم. آیا پول مذکور مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.

*****جوادی آملی

۳۸.

کسی که خانه‌ای از درآمد بین سال بخرد که مشمول خمس نگردد و پس از چند سال، آن را بفروشد و خانه دیگری بخرد که به آن نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد؟ اگر قیمت آن بالا رود، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن، خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد، خمس ندارد.

*****جوادی آملی

۳۹.

اینجانب در زمانی که دانشجو بوده‌ام مبلغی پول پس انداز نموده‌ام و در همان سالها هزینه شد این پول هدیه‌های پدرم بود و قسمتی هم وام دانشجویی به صورت وام بوده است با توجه به اینکه یقین ندارم که سال بر آن پول گذشته یا نه و اصل پولها هدیه و وام بود چه حکمی دارد یا مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۲: اینجانب منزلی جهت سکونت خود خریده‌ام و برای پول آن فرشهای منزل خود که به آنها نیاز بود فروختم که مشکل مسکن حل گردد و در آینده فرش تهیه نمایم، با توجه به اینکه یقین ندارم که از زمان خرید تا فروش آن فرشها سال گذشته یا نه آیا فرشهای مذکور مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۳: اینجانب مبلغ ۲۰۰ هزار تومان به صورت رهن و اجاره جهت تهیه منزل مسکونی (قبل از خریدن خانه) در اختیار @ردی صاحب خانه گذاشتم، این پول یک سال در رهن منزل بود حال با توجه به اینکه یقین دارم قبل از رهن سال بر پول نگذشته بود و بعد از رهن و تمام شدن مدت فوراً پول را برای خرید مسکن هزینه نمودم آیا پول مذکور با این شرایط مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۴: اگر کسی پولی را برای امری در گرو بگیرند و صاحب پول آن کار را انجام ندهد مثلاً پولی در گرو سندی باشد و مدتی بگذرد و پول دست نخورده بماند آیا خمس پول در گردن کیست؟

سؤال ۵: آیا اگر از پول بین سال منزلی تهیه گردد که به آن نیاز است خمس دارد یا نه؟

سؤال ۶: آیا اگر کسی منزلی داشته باشد و به دلایلی مثلاً عدم امنیت محل آن فعلاً (مثلاً یک سال) آن را اجاره دهد و خودش در محلی دیگر با اجاره‌ی بیشتری منزل اجاره نماید آن منزل آیا مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

سؤال ۷: آیا اگر کسی خانه داشته باشد و از درآمد بین سال خریداری نماید و مشمول خمس نگردد و بعد از چند سال به دلایلی مجبور باشد آن خانه را بفروشد و با پول آن خانه دیگری بخرد که به آن خانه نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد یا نه؟ و اگر قیمت آن بالا رود چه حکمی دارد؟

سؤال ۸: آیا هدیه‌های عروسی که از طرف پدر یا پدر همسر و فامیل هدیه می‌گردد مشمول خمس می‌گردد یا نه؟ اگر حتی یک سال مورد استفاده نگیرد در این صورت چطور؟ آیا هدیه دیگر مشمول خمس است یا نه؟

سؤال ۹: اگر کسی منزلی داشته باشد که نیاز به تعمیر دارد و در حد شأن خود می‌خواهد آن را تعمیر نماید (این فرد حساب سال دارد) و از اول سال مثلاً تا ۱۰ ماه پول جمع آوری نمایند و پولها را هزینه نماید آیا آن پولها مشمول خمس می‌گردد یا نه؟

*****پاسخ:*****

- جواب ۱: اگر سال مالی، معین باشد و معلوم نباشد که هزینه بعد از گذشت سال بود خمس ندارد.
- جواب ۲: چون فرش‌ها هزینه لازم بود متعلق خمس نیست.
- جواب ۳: فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.
- جواب ۴: فرض مرقوم با گذشت سال متعلق خمس است.
- جواب ۵: اگر پول مفروض از درآمد همان سال باشد نه از سال قبل خمس ندارد.
- جواب ۶: اگر پول اجاره‌ی منزل قبلی درآمد او محسوب می‌شود خمس دارد ولی خود منزل خمس ندارد.
- جواب ۷: اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد خمس ندارد.
- جواب ۸: هدیه اگر قابل توجه باشد خمس دارد و اگر اندک باشد خمس ندارد.
- جواب ۹: پولی که در اثناء سال صرف تعمیر لازم می‌شود خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

.۴۰

آیا کل درآمد زن را خمس شامل می‌شود؟

*****پاسخ:*****

هر گونه درآمد بعد از کسر هزینه خمس دارد.

*****جوادی آملی*****

.۴۱

برای خرید مطب و ابزار کار پزشکی پول جمع آوری کردم مطب و ابزار کار تهیه نمودم آیا خمس شامل می‌شود یا خیر؟

*****پاسخ:*****

اگر ابزار کار پزشکی به منزله سرمایه ضروری برای ادامه زندگی باشد خمس ندارد.

*****جوادی آملی*****

.۴۲

جوایزی که بانکها به خاطر قرعه کشی به صاحبان حسابهای قرض الحسنه می‌پردازند مشمول خمس می‌باشد یا خیر؟

*****پاسخ:*****

اگر جایزه در اثر فراهم کردن شرائط آن مصداق کسب باشد مشمول خمس است و اگر به صورت هدیه باشد در صورتی که اندک نباشد مشمول خمس می‌شود.

*****جوادی آملی*****

*****جوادی آملی*****

خمس فیش واریزی حج تمتع

بنده امسال به حج تمتع مشرف می‌شوم، به این منظور، حدود سه سال پیش ثبت نام کرده و مبلغ یک میلیون تومان به حساب سازمان حج و زیارت واریز کردم، با توجه به اینکه هیچ گونه اختیاری وجود نداشته و برای تشرّف، ملزم به مقررات دولت بوده‌ام، آیا به پول واریز شده خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر از درآمد همان سال بود نه پس انداز قبلی خمس ندارد.

*****جوادی آملی*****

اجازات کتبی از حضرت امام (ره)

آیا اجازات کتبی از حضرت امام (رض) را تفویض می‌فرمائید؟

*****پاسخ:*****

اجازه‌های کتبی امام راحل (ره) تنفیذ می‌شود.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

حکم تجارت با پولی که خمس آن داده نشده است

تجارت با پولی که خمس آن داده شد و شریکی که خمس پول خود را نداده چه صورت دارد؟

*****پاسخ:*****

معامله نسبت به خصوص خمس، محتاج به اجازه است و قبل از اذن، تصرف در آن جائز نیست.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

احتساب خمس جداگانه هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود

احتساب خمس جداگانه هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود

آیا ممکن است به جای تعیین یک روز معین برای احتساب خمس (سال مالی)، هر یک از اموالی را که ممکن است مشمول خمس شود جداگانه در نظر گرفت مثلاً روغنی که وارد منزل می‌شود را در نظر گرفت و چنانچه یک سال باقی ماند، خمس باقیمانده آن را احتساب و جدا نمود؟

*****پاسخ:*****

گرچه می‌توان برای هر درآمد، سال مالی جداگانه تعیین کرد، لیکن برای مجموع آنها تعیین نمودن آسانتر است.

*****جوادی آملی ۷ / ۹ / ۱۳۷۴*****

اجازه صرف سهم سادات

آیا به مؤدی برای صرف سهم سادات، اجازه کلی می‌دهید یا در هر موردی، مصرف آن به اجازه حضرت تعالی منوط است؟

*****پاسخ:*****

احتیاج به اجازه‌ی موردی دارد.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

خمس هدیه

آیا هدیه خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

هدیه اگر قابل توجه باشد، خمس دارد.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

رفت و آمد با بستگانی که به یقین خمس نمی‌دهند

آیا به بنده اجازه می‌دهید با دوستان یا بستگانی که یقین به خمس دادن آنان ندارم، رفت و آمد کنم؟

*****پاسخ:*****

در رفت و آمدهای مرقوم مجازید.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

کنار گذاشتن پول برای تهیه جهیزیه

آیا تهیه وسایل برای جهیزیه که چند سال بعد به مصرف می‌رسد یا کنار گذاشتن پول برای آن، از مخارج سال به شمار می‌آید؟

*****پاسخ:*****

اگر تهیه تدریجی وسایل مرقوم ممکن نباشد؛ چه اینکه تهیه دفعی آن مقدور نیست، وجوه جمع شده جزو هزینه سالانه محسوب می‌شود.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۱۳۷۴*****

حکم خرید منزل از درآمد بین سال

آیا اگر از پول بین سال منزلی تهیه شود که به آن نیاز است، به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر پول مفروض از درآمد همان سال باشد، نه از قبل، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

حکم هزینه تعمیر منزل از درآمد بین سال

آیا هزینه تعمیر منزل که از پول بین سال تأمین می‌شود، مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

پولی که در اثنای سال، صرف تعمیرات لازم می‌شود، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

حکم مبلغ رهن گذاشته شده

بنده برای اجاره‌ی منزل، مبلغی را به صورت رهن، به مدت یک سال در اختیار صاحب خانه قرار دادم. پیش از رهن، سال بر پول نگذشته بود.

پس از پایان مدت رهن نیز آن پول را صرف خرید مسکن کردم. آیا پول مذکور مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

فرض مزبور به نظر اینجانب خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

خمس فروش منزل

کسی که خانه‌ای از درآمد بین سال بخرد که مشمول خمس نگردد و پس از چند سال، آن را بفروشد و خانه دیگری بخرد که به آن نیاز دارد، آیا پول فروش منزل مشمول خمس می‌گردد؟ اگر قیمت آن بالا رود، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

اگر قبل از فروش خانه قبلی یا همزمان با فروش آن، خانه دیگری که مورد نیاز است بخرد، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

حکم تعلق گرفتن خمس بر پولی که یقین بر گذشت سال نباشد

بنده در طول دوران تحصیل، وام‌های دانشجویی و هدایای پدرم را پس انداز و به تدریج خرج می‌کردم. با توجه به اینکه یقین ندارم بر آن مبالغ سال گذشته باشد، آیا بر آن خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر سال مالی، معین باشد و معلوم نباشد که هزینه بعد از گذشت سال بود، خمس ندارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

هزینه‌های لازم، متعلق خمس نیست

بنده فرش‌های مورد استفاده‌ی خود را برای تأمین پول خرید مسکن فروختم. با توجه به اینکه از گذشت سال بر فرش‌ها یقین ندارم، آیا آن فرش‌ها مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

چون فرش‌ها هزینه‌ی لازم بود، متعلق خمس نیست.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

حکم خمس شهریه طلاب

آیا به شهریه‌ی طلبگی خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر ملکیت حاصل شود، نه صرف اباحه تصرف، متعلق خمس می‌شود.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

حکم خمس منزل اجاره‌ای و درآمد آن

کسی که منزل خود را اجاره داده و خود خانه دیگری اجاره کرده، آیا آن منزل مشمول خمس می‌شود؟

*****پاسخ:*****

اگر پول اجاره منزل قبلی درآمد او محسوب می‌شود، خمس دارد، ولی خود منزل خمس ندارد.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۲ / ۱۳۷۴*****

حکم پرداخت خمس بدون مراجعه به دفتر مراجع

آیا می‌توان خمس را بدون مراجعه به دفتر مراجع، محاسبه نمود و آنگاه به مرجع پرداخت؟

*****پاسخ:*****

حسابرسی اموال باید طبق فتوای مرجع تقلید باشد و به دستور ایشان صرف شود.

*****جوادى آملی ۱ / ۴ / ۱۳۷۴*****

حکم فردی که سال خمسی نداشته است

برای احداث باغ پسته، باید حدود پانزده سال روی زمین کار کنند تا باغ شروع به باردهی کند. کسانی که در طول این مدت، سال خمسی نداشته و مبالغی که برای کود، آب، شخم و ... هزینه کرده‌اند، غیر محمّس بوده است، آیا اکنون برای محاسبه‌ی خمس، باید آنچه خرج کرده‌اند را کسر کنند؟

*****پاسخ:*****

(الف)

هزینه احداث باغ کسر می‌شود.

(ب)

قیمت فعلی باغ حساب می‌شود.

*****جوادى آملی ۲۴ / ۷ / ۱۳۷۴*****

نحوه احتساب خمس اموال

خواهشمند است سال خمسی و میزان آن را در بارهی اموال اینجانب، در موارد سه گانه ذیل، تعیین فرمایید:

(الف)

منزل مسکونی کمتر از مورد نیاز،

(ب)

لوازم خانگی که مورد استفاده است و شاید متعلق خمس قرار گرفته باشد،

(ج)

لوازم خانگی اضافی، به مبلغ تقریبی پنجاه هزار تومان؛ از قبیل ظروف، البسه و خوراکی.

*****پاسخ:*****

(الف)

منزل مسکونی که با درآمد سال تهیه شده، خمس ندارد.

(ب)

لوازم خانگی خمس ندارد؛ مگر آن که از پول مانده سال قبل تهیه شده باشد.

(ج)

لوازم اضافی که در واقع جزو لوازم نیست و به عنوان تجمل تهیه شده، خمس دارد.

(د)

اولین فرصت را مبدأ سال مالی قرار دهید.

*****جوادى آملی ۱۰ / ۸ / ۱۳۷۴*****

خمس حقوق بنیاد شهید

آیا حقوق بنیاد شهید به خانواده‌ی شهدا خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

خمس دارد.

*****جوادى آملی ۲۹ / ۱۰ / ۱۳۷۴*****

حکم اموال تخمیس شده و درآمدهای بعدی

بنده با شراکت دو برادرم به شغل زرگری اشتغال داشتیم و وجوهات شرعی را به حضرات آیات، خویی و مرعشی نجفی (قدس سرهما) می‌پرداختیم. چند سال پیش، بخش زیادی از سرمایه اصلی به سرقت رفت. پس از آن ما سه برادر از هم جدا شدیم و به طور جداگانه به کار ادامه دادیم. از سرمایه اصلی که حقوق شرعی آن پرداخته شده بود سه کیلوگرم طلا به بنده تعلق گرفت. آیا بنده باید دوباره خمس آن را پردازم؟

تکلیف درآمدهای آینده چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

آنچه قبلاً تخمیس شده مجدداً خمس ندارد.

(ب)

هر گونه درآمد بعدی پس از کسر هزینه‌ی سال، خمس دارد.

*****جوادى آملی ۲۹ / ۱۰ / ۱۳۷۴*****

بدهکاری سهمین پس از رسیدن سال خمسی

بنده سر سال خمسی، پس از محاسبه‌ی مبلغی جزئی از مواد غذایی، مقداری بابت سهمین بدهکار شدم. در ضمن، مبلغ قابل توجهی مقروض هستم. پس از گذشت دو ماه از حساب سر سال، همچنان توانایی پرداخت خمس را ندارم. وظیفه‌ام چیست؟

*****پاسخ:*****

مقدار مقابل قرض سال خمس ندارد.

(ب)

شما مجازید مواد غذایی مذکور را مصرف نمایید و در اولین فرصت امکان پرداخت، خمس آن را به مصارف معین آن برسانید.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۱۲ / ۱۳۷۴*****

حکم پول کنار گذاشته شده جهت ساخت حسینیه

اینجانب مبلغی جهت ساخت حسینیه سیدالشهداء در نظر گرفته‌ام و قصد دارم در حساب بانکی مجزا نگهداری کنم تا اینکه ساخت و ساز حسینیه شروع شود و هیچ گونه دخل و تصرفی در این حساب و مبالغ آن نداشته باشم. آیا به این پول خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟

*****پاسخ:*****

در صورتی که سال بر آن مبلغ نگذشته باشد و از ملک شما به عنوان هزینه سال خارج شده باشد، متعلق خمس نخواهد بود.

*****جوادى آملی ۲۳ / ۶ / ۱۳۸۷*****

حکم خرید ماشین و خمس آن

شخصی مقلد حضرت تعالیست و ۲۳ / ۱۰ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می‌باشد و مبلغ ۳ / ۵۰۰ / ۰۰۰ تومان موجودی در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر ماشین جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادى آملی*****

حکم پس انداز کنار گذاشته شده جهت خرید خانه

آیا پولی که یک جوان بی‌زحمت برای خرید خانه در بانک می‌گذارد یا جمع می‌کند، خمس دارد؟

*****پاسخ:*****

اگر نیازمند به خانه است و تهیّه آن بدون پس انداز ممکن نیست، خمس ندارد.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۱۳۸۳*****

حکم خمس حقوق باز نشستگی پس انداز شده

اینجانب بازنشسته و مستمری بگیر هستم سن من ۸۱ سال و هیچ گونه درآمدی به غیر از مستمر ماهیانه ندارم و خانه مسکونی ام مُتعلّق به دخترم می‌باشد و اولاد ذکور هم ندارم. عیالم ۷۵ ساله و خانه دار و او هم هیچ گونه درآمدی نداشته و نان‌خور اینجانب است.

سؤال اینجانب به شرح زیر می‌باشد:

از موقع بازنشستگی تاکنون که ۲۴ سال گذشته مقداری ناچیز پول برای روز مبادا و مخارج پیش بینی نشده پس انداز نموده‌ام آیا به این پس انداز خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

پس انداز هر چه اندک باشد مورد تعلق خمس است.

*****جوادی آملی ۱۵ / ۹ / ۱۳۸۴*****

حکم خرید منزل با پول وام

فردی منزل خریداری کرده به مبلغ ده میلیون و هفتصد هزار تومان از این مبلغ هم دو میلیون تومان وام گرفته باید قسطی پرداخت کند و اصلاً حساب سال نداشته در حال حاضر هم هفتصد هزار تومان پول نقد دارد می‌خواهد حساب سال خمسی تعیین کند حکم چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر کسی به قصد خرید منزل پول جمع کند و منزل در شأن او باشد، سال بگذرد خمس ندارد.

جواب ۲: هفتصد هزار تومان خمس دارد.

*****جوادی آملی*****

حکم خمس مهریه بانوان

آیا مهریه زن خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر مهریه زن بیش از مهرالسنة باشد آن مازاد خمس تعلق می‌گیرد.

میزان مهرالسنة ۵۰۰ دینار است.

*****جوادی آملی ۱۱ / ۱۲ / ۱۳۸۳*****

حکم سال خمسی برای قرض یا وام

به فتوای حضرت تعالی، در حسابرسی سال خمس به پول قرض یا وام، خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

با گذشت سال و احتساب هزینه و قسط همان سال خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی*****

حکم سال خمسی حقوق ماهیانه

آیا در روزهای آخر سال، به حقوق ماهیانه که در طول ماه مؤنه‌ی خانواده است، اما چند روزیست که وارد سال خمسی شده و همچنین خرید برنج سال که یک ماه قبل از پایان سال خمسی خریداری شده، خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

با سپری شدن سال خمسی به درآمدهای پدید آمده خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی*****

حکم مشارکت در شرکت‌های تعاونی

در شرکت ما تعاونی تأسیس شده و اطلاعیه دادند که هر کس مبلغ بیست هزار تومان به حساب شرکت واریز کند به مدت شش ماه یخچال به صورت نیمه آزاد می‌دهیم و من چون احتیاج داشتم در تاریخ ... مبلغ ذکر شده را واریز کردم پس از مدت ده ماه به ما ندادند و من یخچال تهیه کردم و بلافاصله به شرکت گفتم که من یخچال نمی‌خواهم پول مرا بدهید گفتند پول شما را به حساب شرکت واریز کردیم هر موقع یخچال آوردیم به شما می‌دهیم می‌توانید برای خودتان بفروشید یا ما برای شما می‌فروشیم پولش را به شما می‌دهیم. بعد از گذشت یک سال یخچال آوردند و فروختند پولم را به من دادند و من آن پول را یک تخته فرش ماشینی شش متری خریدم برای منزل خودم که به آن احتیاج داشتم حالا نمی‌دانم خمس دارد یا خیر آیا می‌توانم روی این فرش نماز بخوانم یا خیر؟

*****پاسخ:*****

در فرض سؤال در صورتی که مبلغ مزبور را جهت خرید یخچال مورد نیاز به حساب واریز نموده و بعداً هم امکان دریافت آن را هر موقع که می‌خواستید نداشته‌اید و پس از آوردن یخچال و فروش آن قبل از رسیدن سال خمس تان وجه آن را جهت خرید فرش مورد نیاز مصرف کرده باشید خمس ندارد.

*****جوادی آملی

حکم خمس هدایای نقدی

هدایای نقدی که به فرزند، توسط فامیل داده می‌شود با توجه به اینکه فرزند تحت تکفل بنده می‌باشد و هدایای مزبور برای آنان ذخیره می‌شود آیا متعلق خمس است

*****پاسخ:*****

در صورتی که در اثنای سال هزینه نشود و مال ارزشمند شود متعلق خمس می‌شود.

*****جوادی آملی ۱ / ۵ / ۱۳۷۷

حکم خمس منزل دوم

اینجانب دارای یک باب منزل مسکونی بوده و از طرف ... یک واحد منزل به من دادند و مدت چند سال این منزل دومی خالیست در حال حاضر برای توسعه منزل اولی قصد فروش آن دارم،

۱ - آیا به اصل قیمت منزل دومی خمس تعلق می‌گیرد؟

۲ - آیا به ارزش افزوده هم خمس تعلق می‌گیرد؟

۳ - برای منزل دومی بعد از تحویل گرفتن مقداری هزینه نمودم آیا به مبلغ هزینه شده هم خمس تعلق می‌گیرد؟

*****پاسخ:*****

۱ - بلی خمس تعلق دارد، اگر نیاز شانی او بود خمس تعلق نمی‌گیرد.

۲ - تعلق می‌گیرد چون به اصل منزل خمس تعلق می‌گیرد.

۳ - هزینه اگر از مال مخمس صرف شده از اصل فروش کم گردد مابقی خمس تعلق می‌گیرد.

*****جوادی آملی

حکم خمس پول در حساب بانکی

شخصی مقلد حضرت تعالیست و ۲۳ / ۱۰ (بیست و سوم دی ماه) حساب سال خمسی او می‌باشد و مبلغ ۳ / ۵۰۰ / ۰۰۰ تومان موجودی در حساب دارد و قصد دارد برای خود ماشین بخرد آیا خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

*****پاسخ:*****

اگر ماشینی جزء هزینه زندگی و ضروریات باشد خمس ندارد و اگر برای تشریفات و مازاد هزینه باشد خمس تعلق می‌گیرد.
*****جوادی آملی*****

حکم خمس خرید مسکن برای فرزند

خرید یا ساخت منزل مسکونی برای فرزند (اعم از پسر و دختر) آیا متعلق خمس می‌باشد.

*****پاسخ:*****

در صورتی که هزینه‌ی اثنای سال باشد متعلق خمس نیست.

*****جوادی آملی*****

زکات**اشاره**

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام زکات به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

آیا سکه‌های بهار آزادی و امثال آن مصداق سکه‌های مسکوک مشمول زکات می‌باشد؟

*****پاسخ:***** سکه بهار آزادی مشمول زکات نیست.

*****جوادی آملی ۸ / ۶ / ۸۷*****

۲.

میزان فطریه و کفاره روزه ماه مبارک رمضان از سوی حضرت آیت الله *****جوادی آملی «مد ظله» اعلام شد

در آستانه حلول ماه شوال و فرا رسیدن عید سعید فطر

میزان فطریه و کفاره روزه ماه مبارک رمضان از سوی حضرت آیت الله *****جوادی آملی «مد ظله» اعلام شد

از سوی آیت الله *****جوادی آملی «مد ظله» میزان زکات فطره ماه مبارک رمضان مشخص شد.

بنا بر نظر معظم له، زکات فطریه هر نفر بر اساس قوت غالب گندم، مبلغ ۱۵۰۰ تومان و بر اساس قوت برنج ۳ کیلو برنج اعلام شده است.

لازم به ذکر است بنا بر فتوای معظم له اگر کسی تنها در افطار شب عید فطر مهمان دیگری باشد فطریه او به عهده خودش (مهمان)

است و چنانچه چند شب متوالی مهمان باشد که نان خور وی حساب شود، فطریه به عهده میزبان می‌باشد.

دفتر آیت الله *****جوادی آملی (مد ظله)

*****جوادى آملی

حج

احکام حج

اشاره

این بخش دارای ۳۵ سؤال مربوط به احکام حج به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

.۱

در منی قربانی به صورت مکانیزه و بدون حضور حجاج انجام می‌شود و حجاج ایرانی با انجام نیت، به رئیس کاروان نیابت می‌دهند. فتوای شما در این باره چیست؟

*****پاسخ:*****

کافیست

*****جوادى آملی ۱۱ / ۱۰ / ۷۸*****

.۲

در حج تمتع، برای آقایان که بار اول مشرف می‌شوند انجام عمل تقصیر (به معنای تراشیدن کامل موی سر) واجب است یا نه؟ تراشیدن کامل و کوتاه کردن هر کدام کافیست ولی احوط تراشیدن کامل است.

*****جوادى آملی ۱۱ / ۱۰ / ۷۸*****

.۳

آیا بین دو عمره، فاصله لازم است؟

*****پاسخ:*****

بین دو عمره، فاصله لازم نیست.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۴

آیا زن‌ها به طور مطلق می‌توانند پس از نیمه شب، از مشعر به منا کوچ کنند؟

*****پاسخ:*****

زن‌ها که کوچ کردن در روز برای آنان دشوار است، می‌توانند بعد از نیمه شب کوچ کنند.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۵

آیا عمره‌ی مفرده یا عمره‌های مکرر بعد از آن را می‌توان به نیت نیابت جمع انجام داد یا فقط به نیابت از یک نفر می‌توان انجام داد؟

*****پاسخ:*****

نیابت از چند نفر جایز است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۶.

استظلال در ایام احرام چه حکمی دارد؟

اگر برخلاف فتوای جناب عالی عمل شده باشد، کفاره آن چیست و وقت ادای آن چه هنگام است؟

*****پاسخ:*****

استظلال برای مردِ مُحْرِم در حال سفر، حرام و کفاره‌ی آن یک گوسفند است که اگر در حج ادا نکرد، بعد از بازگشت از حج، کافی است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۷.

آیا مسجد شجره میقات است یا از کنار آن هم احرام کافی است؟

و آیا بین زن و مرد فرقی است؟

*****پاسخ:*****

احرام از اطراف متصل مسجد شجره کافی است؛ گرچه احرام در مسجد افضل است و فرقی بین زن و مرد نیست.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴*****

۸.

حکم استظلال در شب چگونه است؟

*****پاسخ:*****

جایز نبودن استظلال از آفتاب، مخصوص روز است.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴*****

۹.

محل احرام حج، مکه قدیم است یا مطلق مکه؟

*****پاسخ:*****

محل احرام حج تمتع، شهر مکه است؛ گرچه شهر بزرگ شده باشد.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴*****

.۱۰

آیا برای زنان و سالمندان و ضعیفان، رمی جمرات در شب جایز است؟

*****پاسخ:*****

رمی جمرات برای زنان و افراد معذور، در شب، جایز است.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۱۳۷۴*****

.۱۱

مطاف، بین مقام و بیت است یا بیرون مقام هم کافی است؟

*****پاسخ:*****

در حال ازدحام و اتصال طواف کنندگان، طواف در بیرون مقام هم کافی است.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۱۲

حکم رفتن به توابع مکه بین عمره تمتع و حج، بدون احرام حج چیست؟

*****پاسخ:*****

خروج از مکه بعد از عمره تمتع و قبل از حج، در صورت حاجت، با احرام، جایز است.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۱۳

آیا طلبه‌ای که به عنوان مُعین به مکه می‌رود و امورات معاش او با شهریه می‌گردد، مستطیع است؟

*****پاسخ:*****

کسی که به عنوان مُعین و مانند آن، توان رفتن به مکه را دارد، مستطیع است؛ گرچه هزینه او از شهریه تأمین شود.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۱۴

آیا پوشیدن ثوبین احرام برای زن‌ها لازم است؟

*****پاسخ:*****

پوشیدن دو جامه‌ی احرام بر زن واجب نیست.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۱ / ۷۴*****

.۱۵

اقتدا به امام جماعت در مسجد النبی و مسجد الحرام و مساجد محل سکونت در این دو شهر در ایام حج و عمره و نیز سجده بر روی

فرش در این مساجد چه حکمی دارد؟

بفرمایید حکم نماز استنداره‌ای در مسجد الحرام که مأمومین رو به روی امام و یا جلوتر از او قرار می‌گیرند چه می‌باشد؟

۱ - اقتداء به امام جماعت در مساجد مرقوم و شرکت در نماز جماعت مزبور صحیح و واقعی ثانوی است.

۲ - سجده بر روی فرش در موارد ضروری جائز است.

۳ - لازم است فقه اهل بیت عصمت و طهارت عَلَیْهِمُالسَّلَام در مجامع علمی جهان اسلام تبیین شود تا پیروان هر مذهبی بدون تقیّه

خوفی یا مداراتی وظیفه خود را آزادانه انجام دهند.

۴ - نماز استنداره‌ای در مسجد الحرام در صورتی که مأموم جلوتر از امام نسبت به کعبه نباشد جائز است.

*****جوادى آملی ۲ / ۲ / ۸۲*****

۱۶.

آیا انجام بیش از یک عمره در ماه جایز است.

در صورت منفی بودن پاسخ، عمره‌ی اضافه به نیابت از دیگری چه حکمی دارد؟

انجام عمره‌های متعدد در یک ماه خواه برای خود و خواه به عنوان نیابت صحیح است.

*****جوادى آملی*****

۱۷.

مستدعیست بفرمایید سعی ما بین صفا و مروه در قسمت اضافه شده فعلی که به صورت عرضی می‌باشد چه حکمی دارد؟

سعی بین کوه صفا و کوه مروه هر چند تعریض شده باشد کافیهست به شرط آنکه خارج از عرض کوه‌های مزبور نباشد.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۱ / ۱۳۸۷*****

۱۸.

از نظر حضرت تعالی، طواف بایستی بین خانه و مقام باشد یا در شرایط خاص و یا به طور کلی، بیرون از مقام نیز جایز است؟

همچنین طواف در طبقه دوم مسجدالحرام چه حکمی دارد؟

در صورت اتصال طواف کنندگان، طواف در بیرون از مقام جایز است.

طواف در طبقه دوم در صورت عدم امکان از طبقه اول، جایز است.

*****جوادى آملی*****

۱۹.

با توجه به ازدحام جمعیت و ممانعت مأموران سعودی، نماز طواف در طرفین مقام ابراهیم و با فاصله جایز است، یا نه فقط بایستی

پشت و نزدیک مقام باشد؟

در صورت عدم امکان پشت مقام تا حدی که نزد [خلف] مقام صادق باشد جایز است

*****جوادى آملی*****

۲۰.

اخیراً بیماری خاصی به نام آنفولانزای خوکی در کشورهای مختلف و از جمله عربستان رواج پیدا کرده که نگرانی‌هایی را در دولت و ملت ایران خصوصاً نسبت به حج و عمره به وجود آورده است، لیکن تا کنون هیچ مقام مسؤولی حتی خود دولت عربستان نسبت به منع قطعی حج و عمره اظهار نظر نکرده‌اند.

تنها وزیر بهداشت دولت عربستان توصیه کرده است بیماران خاص و افراد بالاتر از شصت و پنج سال و نیز خردسالان به عمره و حج نروند.

از سوی دیگر از مجموع حدود هفتصد هزار نفر زائر عمره سال جاری نیز تا کنون حدود ۵۰ نفر بر اساس اخبار منتشره به این بیماری مبتلا شده‌اند که همگی بحمد الله معالجه گردیده‌اند.

حال با توجه به نکات فوق خواهشمند است مرقوم فرمایید:

۱. آیا ضرر محتمل در حد آمار فوق دلیلی بر تأخیر حج افراد مستطیع خواهد شد؟

۲. آیا با توجه به این که دولت عربستان منع قطعی برای افراد خردسال و بالای شصت و پنج سال و

بیماران خاص ندارد، با این مقدار احتمال ضرر، افراد می‌توانند حج خود را به تأخیر بیندازند؟

۱. ضرر محتمل (در حد مذکور) نسبت به کسانی که وجوب حج بر آنان مستقر شد مجوز تأخیر نیست.

۲. ضرر محتمل (در حد مذکور) نسبت به کسانی که امسال مستطیع شدند در صورت اطمینان به اینکه سال آینده هیچ ضرر محتمل دیگری پیش نمی‌آید، مجوز تأخیر است.

۳. در هر صورت اگر کسی با فرض مزبور حج انجام داد، حج او صحیح است.

*****جوادی آملی، ۱۵ / ۵ / ۸۸

۲۱.

آیا می‌شود نماز قضاء یومیه را به امام جماعت اهل سنت اقتداء کرد.

*****پاسخ:*****

می‌توان اقتدا کرد.

*****جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۲.

هنگامی که امام جماعت اهل سنت در نماز سوره سجده دار می‌خواند و نماز گزاران در اثنای قرائت، به سجده می‌روند و بر می‌خیزند؟

۱.

اولاً تکلیف چیست؟

۲. اگر کسی عمدتاً یا جهلاً یا سهواً سجده را ترک کرد، نمازش چه حکمی دارد؟

۳. اگر ندانسته به رکوع رفت و سپس به سجده و دوباره به قیام برگشت تکلیف چیست؟

جواب ۱:

۱. در صورت امکان با اشاره سجده نماید و بعد از نماز سجده کند و نماز او صحیح است.
۲. در صورت عدم امکان چون مخالف تقیه است سجده کند و احتیاطاً نماز را اعاده کند، هر چند اقوی صحت نماز است.

جواب ۲:

نماز در فرض مذکور صحیح است.

جواب ۳:

نماز را در فرض یاد شده اعاده نماید.

*****جوادى آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۳.

آیا رمی جمرات در طبقه سوم و چهارم ... جایز است؟

*****پاسخ:*****

جائز است.

*****جوادى آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۴.

پشت بام مسجد النبی که دیوار اطراف پشت بام بیش از قامت انسان بلند است و هیچ طرف صفهای جماعت مسجد پیدا نیست آیا اقتداء با این وضع صحیح است؟

*****پاسخ:*****

۱. در صورتی که به وسیله یکی از مأمومها که حاجبی ندارد اتصال حاصل شود اقتداء صحیح است.

۲. در صورتی که به هیچ وجه اتصال بدون حجاب حاصل نباشد، برای مردها صحیح نیست.

*****جوادى آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

۲۵.

کسی که در آخر ماه محرم به احرام عمره شده و بقیه اعمال را در ماه بعد انجام داد، آیا عمره‌اش از ماه قبل محسوب می‌شود یا ماه بعد؟

*****پاسخ:*****

۱. عمره مفرده در هر ماه صحیح است.

فاصله بین دو عمره شرط نیست.

*****جوادى آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸

۲۶.

افرادی که قرائت نمازشان صحیح نیست آیا می‌توانند نائب شوند؟ و برای نماز نایب بگیرند.

*****پاسخ:*****

با اذن منوب عنه صحیح است.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

۲۷.

کسی که نماز طواف را به جهت ازدحام جمعیت در نقطه دور از پشت مقام خوانده و بعد از نماز طواف با بقاء موالات عرفیه و فوت موالات عرفیه آیا اعاده نماز طواف بعد از رفع مانع پشت مقام لازم است؟

*****پاسخ:*****

اعاده نماز طواف لازم نیست.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

۲۸.

قطع طواف بدون عذر و انجام فعل منافی و فوت موالات بعد از شوط چهارم طواف فرموده اید احتیاطاً اتمام و اعاده کند. اگر تکمیل نکند و فقط اعاده کند آیا طوافش اشکالی پیدا می کند

*****پاسخ:*****

انجام طواف کامل به قصد جامع بین تکمیل و اعاده کافی است.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

۲۹.

اگر حاجی بعد از انجام اعمال عمره و حج بفهمد وضویش باطل بوده و یا بی وضو بوده، وظیفه اش چیست؟

*****پاسخ:*****

۱. اگر بعد از عمره و قبل از حج بفهمد بدون وضوی صحیح طواف عمره را انجام داد باید طواف و اعمال بعد از آن را اعاده کند.

۲. اگر بعد از حج فهمید و زمان اعاده گذشت حج او باطل است.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

۳۰.

اگر حاجی در اثناء طواف محدث شده ولی با اعتقاد به صحت اعمال حج را انجام داد، آیا حجش صحیح است؟ و آیا فرق دارد در حدوث حدث بعد از شوط چهارم باشد و یا قبل آن؟

*****پاسخ:*****

۱. طواف از ارکان حج است و بدون وضو باطل است.

۲. فرقی در حکم مذکور بین بعد از شوط چهارم و قبل از آن نیست.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

.۳۱

اگر طواف کننده نجاست بدن یا لباس را فراموش کند و در اثنای طواف یا بعد از آن یادش بیاید حکم آن چیست؟

*****پاسخ:*****

در صورت فراموشی باید بدن و لباس را پاک کند و طواف را اعاده نماید.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

.۳۲

کسی که طواف و نماز طواف را با بدن یا لباس نجس از روی جهل یا نسیان به جا آورده آیا اعاده طواف و نماز واجب است؟

و تکلیف او نسبت به اعمال مرتبه چیست؟

*****پاسخ:*****

۱. اگر جاهل به نجاست بود طواف و نماز طواف صحیح است.

۲. اگر ناسی بود احوط اعاده طواف و نماز طواف است.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

.۳۳

با وضع موجود در مسجد الحرام در صورت تقدم زن بر مرد در نماز طواف آیا نماز طواف آنها صحیح است؟

*****پاسخ:*****

صحیح است.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

.۳۴

اگر حاجی قبل از درک عرفات یا مشعر در تمام وقت بیهوش باشد و بعد از اعمال حج به هوش بیاید حکم حج او چیست؟

و وظیفه او نسبت به خروج از احرام چیست؟

*****پاسخ:*****

۱. اگر سال اول استطاعت او بود، حج بر او واجب نیست و اگر قبلاً مستطیع شده بود باید بعداً حج انجام دهد.

۲. ظاهراً تبدیل به عمره مفرده می شود و با انجام طواف، نماز طواف، سعی و تقصیر از احرام خارج می شود.

*****جوادی آملی، ۲۶ آبان ۱۳۸۸*****

.۳۵

آیا سعی در طبقه زیر زمین و طبقه سوم و چهارم ... جایز است؟

*****پاسخ:*****

۱. سعی در طبقات مذکور جائز است.

۲. سعی در طبقات فوق زمین مقدم بر سعی در طبقه زیر زمین است

*****جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

*****جوادی آملی

۳۶

حکم تراشیدن موی سر در حج با ماشین

محضر مبارک مرجع عالیقدر حضرت آیت الله *****جوادی آملی سلام علیکم یه آرزوی سلامتی و طول عمر برای حضرت مستطاب عالی استدعا دارد نظر مبارک را در خصوص مساله ذیل مرقوم بفرمایید:

آیا در اعمال حج حلق با ماشین‌هایی که مانند تیغ موی سر را می‌تراشد کفایت می‌کند یا حتما باید با تیغ باشد

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حلق با ماشین‌هایی که مانند تیغ مو را می‌تراشد کفایت می‌کند

*****جوادی آملی ۱۱ / ۳ / ۱۳۹۰

۳۷

کسی که در مجموع اقامت در مکه و مشعر و منی ده روز می‌ماند و سپس به مکه بر می‌گردد نماز در این اماکن پس از بازگشت به مکه از نظر قصر و اتمام چیست؟

*****پاسخ:*****

۱. نماز در مکه به دو صورت قصر و اتمام صحیح است.

۲. نماز در غیر مکه (در فرض مزبور) قصر است.

*****جوادی آملی، ۲۴ آبان ۱۳۸۸

احکام خرید و فروش

اشاره

این بخش دارای ۱۲ سؤال مربوط به احکام خرید و فروش به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

آیا خرید و فروش ارز کشورهای خارجی (صرافی) از طریق اینترنت مثلاً (خرید ارز کشورهای اروپایی و آمریکایی و فروش آنها) درست است؟

این کار حلال است؟

*****پاسخ:***** خرید و فروش ارزهای خارجی با اینترنت اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۲ / ۱۳۸۳

۲

شخصی در حیات خودش زمینش را به دو نفر از ورثه به بیع خیاری که مدت خیاری یک سال است فروخته خود بایع در مدت خیاری فوت کرد و باقی ورثه هم در مدت خیاری ادعای فسخ نکردند نه جمعاً و نه انفراداً و زمین فوق الذکر را دو نفر وارث که مشتری بود تصرف کرد:

سؤال اینست که بعد از مدت خیاری حق فسخ را دارد یا خیر؟

آیا فرق بین وارث صغیر و کبیر است یا خیر؟

جواب ۱: اگر وارثان و نیز ولی صغیر از حق فسخ آگاه بودند و معامله را فسخ نکردند، با سپری شدن مدت خیاری، بیع لازم می‌شود.

جواب ۲: در فرض مزبور بین وارث صغیر و کبیر فرق نیست.

*****جوادی آملی شهریور ۱۳۸۲*****

۳

سازمانی به اعضای خود اعلام کرد که می‌توانند با پرداخت نصف بهای تراکتور، در نوبت خرید قرار گیرند و شش ماه بعد اعلام کرد، در صورت پرداخت باقیمانده بهاء، یک ماه بعد تراکتورها به آنها تحویل داده خواهد شد.

(الف)

آیا با اعلام قیمت تراکتور و زمان تحویل آن و پس از پرداخت، متقاضی عقد معامله جاری شده و رسمیت دارد؟

(ب)

آیا سازمان می‌تواند با وجود اعلام قیمت قطعی و دریافت آن، به جای تحویل تراکتورها و خسارات وارده، هر ساله فقط افزایش قیمت را اعلام کند؟

(ج)

آیا سازمان باید خسارت تأخیر در تحویل و عدم کارکرد ناشی از عدم تحویل را بپردازد؟

(د)

آیا سازمان می‌تواند پس از تأخیر در تحویل، قیمت بالاتری را مطالبه کند؟

(ه)

آیا سازمان می‌تواند یک سال پس از تحویل و دریافت کامل بهای تراکتور، حق فروش را از خریدار سلب کند و در صورت فروش او را به پرداخت ما به التفاوت آن به قیمت روز ملزم کند؟

(و)

آیا سازمان می‌تواند حتی پنج سال پس از تحویل تراکتور، چنین شرطی نماید؟

(ز)

آیا می‌توان با توافق، بهای کالایی را دریافت نمود و آن را تحویل نداد و بهای آن را بالا برد و یک سال پس از تحویل آن، گفت که در صورت فروش آن به بهای بیشتر، سود به دست آمده از آن فروشنده است؟

*****پاسخ*****

(۱) هر گونه معامله با شخصیت حقیقی یا حقوقی بعد از انعقاد و تمامیت آن، لازم و نقض آن غیر جایز است؛ مگر در صورت خیاری

غبن و مانند آن، یا با اقاله و توافق طرفین.

۲) هر گونه شرط که در ضمن عقد قرار می‌گیرد، در صورت مشروع بودن، لازم و تخلف از آن غیر جایز است؛ مگر با تراضی طرفین.

۳) تأخیر پرداخت کالای فروخته شده یا تأخیر تسلیم بهای آن، بدون رضایت طرف مقابل، جایز نیست.

۴) شرطی که پس از تمام شدن عقد مطرح می‌شود، لازم نیست.

۵) افزودن قیمت یا کم کردن کالا یا تغییر جنس مرغوب به غیر مرغوب، جایز نیست.

۶) خسارت تأخیر تسلیم کالای فروخته شده، به عهده‌ی فروشنده است.

۷) تمام احکام مزبور در بندهای فوق، مخصوص به تحقق معامله است؛ نه مقاوله و گفت و گو. یعنی اگر اصل معامله انشاء نشد، ولی گفت و گوی مقدماتی به عمل آمد و زمینه‌ی حق اولویت با دریافت مقداری از پول، فراهم شد، افزودن قیمت و مانند آن جایز است و اگر خریدار در اثر تضييع حق اولویت، متضرر شد، می‌تواند خسارت ناشی از غرر را از فروشنده مطالبه کند.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۱۰ / ۷۴

۴.

صورت مضاربه خدمت حضرتعالی تقدیم می‌شود آیا صحیح است یا خیر؟

«عامل: آقای ... فرزند ... سرمایه گذار: آقای ... فرزند ... مبلغ ... سرمایه ...»

مدت معامله از تاریخ ... تا تاریخ

عامل متعهد می‌گردد سرمایه‌ای را که سرمایه گذار در اختیارش قرار داده است را در کارهای تجاری مصرف نماید و از درآمد حاصله هر ماه مبلغ ... به ریال علی الحساب به سرمایه گذار تحویل نماید و عامل متعهد می‌گردد که در پایان مدت تعیین شده درآمد حاصله را بررسی نماید و در صورتی که درآمد حاصله بیش از مقدار معین شده به سرمایه گذار تحویل نماید. طرفین با هم شرط کردند در صورت ضرر، عامل، ضرر را پرداخت می‌کند و هیچ گونه ارتباطی به سرمایه گذار نخواهد داشت و در صورتی که عامل نتواند در پایان حسابهایش را دقیقاً بررسی کند طرفین با هم مصالحه می‌کنند.»

ب. حقوقی که بنیاد شهید به خانواده‌ی شهدا می‌دهد اعم از پدر و مادر و همسر و فرزند شهید آیا سر سال اضافه بیاید خمس دارد یا نه؟

: مبلغ سود معلوم باشد.

جواب ۲: پرداخت مقداری به عنوان علی الحساب گرچه در کیفیت تسلیم کافیست ولی اکتفا به آن بدون تعیین مقدار سود کافی نیست.

جواب ۳: شرط در ضمن عقد، گرچه تحمل خسارت باشد نافذ است.

جواب ۴: اگر مصالحه مشروط غرری نباشد صحیح است.

ب: خمس دارد.

*****جوادی آملی ۲۹ / ۱۰ / ۱۳۷۴

۵.

احتراماً در رابطه با مشکل پیش آمده برای اعضاء کشاورزان تعاونی ... حل اختلاف و مشکل حاصله با فتوای آن حضرت حاصل و

مودت و برادری با حکم شرعی آن حضرت عمیق‌تر خواهد شد.

در سال ... به تعاونی سازمان اعلام نموده تراکتور اونیورسال ... تومان و فرگوسن دو برابر آن است با پرداخت یک دوم بهاء در نوبت قرار می‌گیرید بعد از ۶ ماه مجدد اعلام نمودند در صورت پرداخت یک دوم بهاء باقیمانده یک ماه بعد تراکتور را تحویل می‌گردد.

تعاونی ما عیناً مراتب را به اعضاء اعلام متقاضیان کل بهاء هر دستگاه را واریز نمودند.

۱. سازمان قیمت تراکتور را اعلام و متقاضی پرداخت نموده آیا شرعاً عقد معامله جاری شده و رسمیت دارد خاصه آنکه سازمان زمان تحویل را هم تعیین نموده؟

۲. آیا سازمان با وجود اعلام قیمت قطعی و دریافت آن می‌توانست به جای تحویل تراکتورها و خسارات وارد فقط هر ساله افزایش قیمت اعلام نماید.

۳. آیا سازمان ملزم به پرداخت خسارت تأخیر در تحویل و عدم کارکرد ناشی از عدم تحویل می‌باشد؟

۴. آیا پس از ۵ سال که سازمان تعدادی را تحویل داده می‌توانست به جای مبلغ اولیه، چند برابر آن را مطالبه نماید.

۵. آیا یک سال بعد از تحویل و صدمه فاکتور و وصول کامل بهاء تراکتور به قیمت ... تومان سازمان می‌تواند به شرکت بگوید شما حق فروش ندارید و در صورت فروش باید به نرخ روز مابه‌التفاوت را به قیمت روز به ما (سازمان) بپردازید؟

۶. حتی سازمان بگوید ۵ سال بعد هم اگر بفروشید به نرخ همان روز باید به کسر مبلغ فاکتور شده باقیمانده اضافی را به سازمان بپردازید؟

۷. آیا می‌شود کالایی را با توافق فروخت و بهاء آن را دریافت نمود و تحویل نداد و به جای تحویل قیمت‌ها را بالا برد و پس از تحویل و صدور فاکتور و با گذشت یک سال بگوید کالای خریداری شده را در صورت فروش به بهاء بیشتر سود حاصله را باید به فروشنده بپردازید؟

جواب ۱: هر گونه معامله با شخصیت حقیقی یا حقوقی بعد از انعقاد و تمامیت آن، لازم و نقض آن غیر جائز مگر در صورت خیار عین و مانند آن و یا با اقاله و توافق طرفین.

جواب ۲: هر گونه شرط که در ضمن عقد قرار می‌گیرد، در صورت مشروع بودن، لازم و تخلف از آن غیر جائز مگر با تراضی طرفین.

جواب ۳: تأخیر پرداخت کالای فروخته شده یا تأخیر تسلیم بهای آن بدون رضایت طرف مقابل جائز نیست.

جواب ۴: شرطی که بعد از تمام شدن عقد، مطرح می‌شود لازم نیست.

جواب ۵: افزودن قیمت یا کم کردن کالا یا تغییر جنس مرغوب به غیر مرغوب جائز نیست.

جواب ۶: خسارت تأخیر تسلیم کالای فروخته شده به عهده فروشنده است.

جواب ۷: تمام احکام مزبور در بندهای فوق مخصوص به تحقق معامله است نه مقاوله و گفتگو، یعنی اگر اصل معامله انشاء نشد، ولی گفتگوی مقدماتی به عمل آمد و زمینه‌ی حق اولویت با دریافت مقداری از پول فراهم شد، افزودن قیمت و مانند آن جائز است و اگر خریدار در اثر تضييع حق اولویت، متضرر شد، می‌تواند خسارت ناشی از غرر را از فروشنده مطالبه کند.

*****جوادى آملی، ۱۲ / ۱۰ / ۱۳۷۴

فردی به خاطر طلبکاری خود از شخص بدهکار چک دریافت می‌کند در موعد مقرر برای دریافت پول به بانک می‌رود موجودی

کامل نبوده و الآن دو ماه بدهکار تأخیر در پرداخت بدهی و قرض دارد و شخص بدهکار می‌گوید سود یا غرامت بابت تأخیر را پرداخت می‌کنم آیا سودی که می‌دهد شرعاً چه حکمی دارد؟

۱- اگر از اول شرط نکرده باشند و بدهکار داوطلبانه سود یا غرامت را پرداخت کند اشکالی ندارد.
جواب ۲: بهتر است که شخص طلبکار این را هم نگیرد.

*****جوادی آملی

۷.

سؤال ۱: مسلمان مؤمنی برای بقاء نسل با مؤمنه صیغه عقد دائم شرعی و قانونی در مقابل مهر حلال و نقد با ولی مؤمنه منعقد کرده قباله رسمی صادر دریافت نموده و متصرف شده. برای امرار معاش زمین مزروعی را در مقابل وجه البیع حلال صیغه عقد دائم شرعی و قانونی با مالک اصلی منعقد کرده، قباله رسمی صادر دریافت نموده و متصرف شده، سالهای دراز شخصاً در این ملک مزروع به کار احیاء و تولید مشغول بوده معاش عائله‌اش را تحصیل می‌کرده مولود و تولید حاصل از دو عقد فوق چه حکم شرعی دارد؟

سؤال ۲: زورمندی با قوه قهریه به عقد دوم تجاوز می‌کند زمین مزروع را با تولیدش و ابزار کارش متصرف می‌شود، قدرت دفاع ندارد هیچ مسلمانی و دادرسی به داد و فریاد او توجه نمی‌کنند متجاوز فارغ البال مشغول تولید است تولید حاصل از این تجاوز غاصبانه چه حکم شرعی دارد؟

: از موضوع شخصی اطلاعی ندارم ولی به طور کلی مهریه‌ای که زن دریافت می‌دارد و همچنین نساء

حاصل بعد از عقد ملک طلق اوست و هر گونه تصرفی در آن منوط به رضایت و اذن او می‌باشد و غصب آن حرام است ولی اگر کسی در زمین مغضوب زراعت کند، زراعت آن مال خود اوست و چنانچه صاحب زمین راضی نباشد که زراعت در زمین بماند کسی که غصب کرده باید فوراً زراعت خود را از زمین بکند و نیز باید اجاره زمین را در مدتی که زراعت در آن بوده به صاحب زمین بدهد و خرابیهایی را که در زمین پیدا شده است اصلاح کند.

*****جوادی آملی

۸.

آیا بر مسلمان، پرداخت عوارض گمرکی که دولتهای غیراسلامی بر اجناس صادره از کشورهای دیگر (توسط شخص مسلمان) تعیین می‌نمایند، واجب است.

با توجه؛ اینکه اکثر افراد آن کشور به طرق مختلف از پرداخت عوارض سر باز می‌زنند.

هو العلیم. مسلمانی که تابع کشور غیراسلامیست باید قانون عوارض گمرکی را عمل نماید و تخلف دیگران مجوز تخلف او نیست.

*****جوادی آملی

۹.

آیا خرید و فروش وام که بر اثر گردش حساب یا اعتبار و یا اسناد و مدارک شخصی (حقیقی یا حقوقی) به ایشان تعلق می‌گیرد و وی با رضایت خویش و در برابر اخذ مبلغی توافقی وام را به شخص دیگری می‌فروشد از لحاظ شرعی مشکل دارد یا خیر؟

جواب ۱: گاهی وام گیرنده مقوم حق است یعنی طبق قانون حق انتقال به غیر را ندارد، در این صورت فروش حق وام گیری جایز

نیست.

جواب ۲: گاهی وام گیرنده مورد حق است نه مقوم آن یعنی طبق قانون حق انتقال به غیر را دارد، در این صورت فروش حق وام گیری جایز است.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۱ / ۸۶

۱۰.

چنانچه مستحضرید گاهی مردم عادی یا بنگاه‌های اقتصادی برای تهیه کالاهای مورد نیاز خود، به سازنده آن کالاها سفارش ساخت می‌دهند. مانند سفارش ساخت در، پنجره، اتومبیل، کشتی، هواپیما، خانه، بیمارستان و در این موارد سازنده طی قراردادی متعهد می‌شود کالای مورد نظر را با مشخصات معین ساخته در تاریخ مشخص تحویل دهد و سفارش دهنده نیز متعهد می‌شود مبلغ معینی را طبق زمانبندی مشخص بپردازد (برای مثال ۲۵٪ پیش پرداخت، ۵۰٪ زمان تحویل و ۲۵٪ بعد از دو ماه پس از تحویل). در برخی موارد پیش پرداختی صورت نمی‌پذیرد؛ در این قراردادها به طور معمول مواد اولیه و مصالح به عهده سازنده است. مستدعیست نسبت به سؤالات زیر راهنمایی فرمایید.

۱. آیا چنین قراردادی صحیح است؟

۲. آیا این قرارداد که در کشورهای عربی به عقد استصناع معروف است در قالب یکی از عقود متعارف قرار می‌گیرد یا عقد مستقلی است؟

۳. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، آیا عقد لازم است یا عقد جایز؟

۴. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، چه نوع خیاراتی در آن جاری است؟

۵. در صورتی که عقد استصناع عقد مستقل باشد، شرایط صحت آن چیست؟

۶. آیا سازنده می‌تواند ساخت کالای مورد نظر را به دیگری واگذار نماید؟

۷. آیا سازنده می‌تواند کالای ساخته شده‌ای را خریداری و به سفارش دهنده تحویل دهد؟

جواب ۱: هر چند مفروض سؤال مرکب از چند عقد است ولی اگر مجموعاً تحت یک عقد قرار گیرند صحیح خواهد بود.

جواب ۲: عقد مزبور مصداق یکی از عقود متعارف نبوده و عقد مستقل است.

جواب ۳: عقد مزبور از هر دو طرف لازم است.

جواب ۴: خیارهای عام مانند غبن، رؤیت، عیب، تخلف وصف، تخلف شرط و ... ثابت است ولی خیار مختص به عقد بیع و مانند آن ثابت نیست.

جواب ۵: شرایط صحت عقد، متعاملان، عوضان همان شرایط سایر عقود است.

جواب ۶: در صورت عدم اشتراط مباشرت جایز است.

جواب ۷: در صورت اطلاق عقد جایز است.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۱ / ۸۶

۱۱.

مالکی مغازه خود را به مدت سه سال با اخذ مبلغی به عنوان سرقفلی از مستاجر به وی اجاره می‌دهد. بیست روز پس از عقد اجاره مذکور، مالک با کتمان اینکه مبلغی به عنوان سرقفلی دریافت کرده و با بیان اینکه مغازه صرفاً در اجاره مستاجر است؛ مغازه یاد

شده را به شخص دیگری می‌فروشد و تمامی ثمن آن را دریافت و متعهد می‌شود ظرف چهار ماه رضایت مستاجرین را اخذ و مغازه را تخلیه شده تحویل خریدار نماید. فروشنده به تعهد خود عمل نمی‌کند تا اینکه پس از انقضاء مدت اجاره مغازه تخلیه و تحویل خریدار می‌شود.

مرقوم فرماید مستاجر برای دریافت مبلغ سرقفلی خود به کدام یک از مالکین می‌تواند مراجعه نماید مالک اولیه (فروشنده) که مغازه را به مستاجر اجاره داده و وجهی از بابت سرقفلی از وی دریافت کرده و یا اینکه به مالک جدید (خریدار) که از سرقفلی مستاجر بی‌خبر بوده است؟

۱. فروش ملکی که در اجاره است جایز است.

اگر خریدار آگاهی نسبت به اجاره نداشت حق فسخ بیع را دارد.

۲. مستأجری که سرقفلی داد نسبت به عین ملک صاحب حق می‌شود نه صاحب ملک.

۳. هر چند مالک اول تخلف کرد ولی حق مستأجر به خود ملک مورد اجاره تعلق می‌گیرد.

۴. تصرف خریدار در ملک مزبور قبل از ادای حق مستأجر جایز نیست.

۵. ضمان اصلی به عهده مالک اول یعنی فروشنده و غاصب اصلی است.

*****جوادی آملی

۱۲.

با احترام به استحضار می‌رساند، ضمن عقد بیعی شرط شده که هرگاه خریدار قسطی از اقساط ثمن را پرداخت ننماید، معامله فسخ خواهد شد.

از طرفی فروشنده حق انتقال مبیع به غیر را از خریدار سلب ننموده و خریدار به واسطه عقد بیع جدیدی مبیع را به شخص ثالث واگذار می‌نماید و مبیع متعلق حق غیر قرار می‌گیرد.

در فرض تحقق شرط (عدم وصول قسط):

۱) با توجه به ایجاد حق مالکیت برای خریدار اول و عدم سلب حق انتقال به ثالث از وی و از طرفی نظر به اینکه انتقال به ثالث قبل

از اعمال فسخ صورت گرفته آیا انتقال مبیع از سوی خریدار اول، جزء حقوق مالکانه وی محسوب می‌گردد و انتقال صحیح است؟

۲) آیا با انتقال مبیع به ثالث و قرار گرفتن ملکیت مبیع در مالکیت ثالث با توجه به سرایت نکردن اثر فسخ به گذشته و فقدان اثر قهقرای فسخ، اصل بر سقوط شرط است یا بقاء آن؟

۳) در صورت بقاء شرط، آیا شرط مزبور قابل تسری به شخص ثالث که در قرارداد اول نقشی نداشته خواهد بود و فسخ را می‌توان به ضرر وی اعمال کرد؟

۴) در صورت اعمال فسخ (در فرض بقاء شرط فسخ)، مبیع که متعلق حق غیر (ثالث) قرار گرفته، قابل اعاده به فروشنده اولیه می‌باشد؟ در صورتی که مبیع قابل اعاده نباشد چه حقی برای فروشنده ایجاد خواهد شد؟

۱: اگر شرط حق فسخ حاصل شد و فروشنده‌ی اول معامله‌ی خود را فسخ کرد بیع دوم فضولیست و با اجازه فروشنده اول صحیح و با رد وی باطل خواهد بود.

۲: اگر قبل از تحقق شرط فسخ (عدم وصول قسط) عقد دوم برقرار شد هر چند بیع دوم صحیح است لیکن حق فروشنده‌ی اول محفوظ است و بعد از تحقق شرط (عدم وصول قسط) می‌تواند بیع اول را فسخ کند در این حال معلوم می‌شود بیع دوم فضولی بود و محتاج به اجازه فروشنده اول است.

۳: خریدار دوم اگر آگاه از شرط حق فسخ در بیع اول بود باید تحمل نماید و اگر جاهل بود می‌تواند بیع دوم را فسخ کند.
 ۴: در صورت فسخ بیع اول، خریدار در اول ضامن تمام ثمن معامله‌ی اول است در حالی که عین مبیع از بین رفته باشد و اگر عین مبیع باقی باشد خود عین بر می‌گردد.

*****جوادی آملی ۸۷ / ۱۱ / ۹

*****جوادی آملی

احکام مضاربه

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام مضاربه به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

*****پاسخ:*****

۱ در عقد مضاربه‌ای، عامل متعهد شده است، پول سرمایه گذار را در کارهای تجاری صرف کند و از درآمد به دست آمده، هر ماه مبلغی را علی الحساب به او بپردازد. همچنین متعهد شده، در پایان مدت تعیین شده، درآمد را بررسی کند و افزون بر مقدار تعیین شده را به سرمایه گذار تحویل دهد. طرفین با هم توافق کردند که زیان احتمالی بر عهده عامل است و ارتباطی به سرمایه گذار نخواهد داشت و اگر عامل در پایان نتوانست حسابها را به طور دقیق بررسی کند با هم مصالحه کنند.

نظر حضرت عالی درباره‌ی چنین مضاربه‌ای چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

لازم است مبلغ سود، معلوم باشد.

(ب)

پرداخت مقداری به عنوان علی الحساب، گرچه در کیفیت تسلیم کافی است، ولی اکتفاء به آن، بدون تعیین مقدار سود، کافی نیست.

(ج)

شرط در ضمن عقد، گرچه تحمیل خسارت باشد، نافذ است.

(د)

اگر مصالحه‌ی مشروط، غرری نباشد، صحیح است.

*****جوادی آملی ۷۴ / ۱۰ / ۲۹

*****جوادی آملی

احکام وکالت

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام وکالت به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

*****پاسخ:*****

۱. شخصی جهت فروش اتومبیل خود به کسی وکالت با حق توکیل غیر می‌دهد و وکیل نیز وکالت را به استناد حق توکیل، به دیگری تفویض و واگذار می‌کند و در وکالت دوم تصریح می‌نماید «اقدام و امضای وکیل، به منزله اقدام و امضای موکل و موکل موکل نافذ و معتبر و دارای @اشارات قانونی است».

حال موکل مبادرت به عزل وکیل اول نموده آیا وکیل دوم نیست معزول است و یا اینکه باید مراتب عزل توسط موکل به وکیل دوم مستقلاً اعلام شود؟

و چنانچه وکیل دوم به استناد وکالت دوم، مبادرت به انجام معامله نماید آیا معامله صحیح است یا خیر؟

جواب ۱: گرچه وکیل اول به اذن مؤکّل اصلی می‌تواند از طرف خود یا از طرف مؤکّل وکیل بگیرد لیکن ظاهر آنچه در وکالت دوم تصریح شد اینست که وکیل دوم، وکیل می‌باشد نه وکیل از مؤکّل اصلی و گرنه امضای او فقط به منزله‌ی امضای مؤکّل اصلی می‌بود نه به منزله امضای هر دو (مؤکّل اصلی و وکیل).

جواب ۲: چون وکیل دوم، وکیل از وکیل است نه از مؤکّل اصلی در صورتی که عزل وکیل اول به همان وکیل اول ابلاغ شود. وکیل دوم منعزل خواهد شد و نیازی به اعلام مستقل به او نیست.

جواب ۳: اگر وکیل دوم بعد از عزل وکیل اول در صورت جهل به عزل، معامله‌ای را در مورد عین متعلّق وکالت انجام دهد، معذور است و صحت عقد فضولی مزبور محتاج به اجازه مالک اصلی می‌باشد.

*****جوادى آملی ۲۸ / ۷ / ۱۳۷۶

*****جوادى آملی

احکام قرض

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به قرض به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱

مظلّمه چگونه محاسبه می‌شود؟ مثلاً بنده چند سال پیش، پنج هزار تومان به شخصی بدهکار بودم، ولی دیگر او را ندیدم. آیا برای رد مظلّمه، همان مبلغ کافی است؟

*****پاسخ:*****

باید تفاوت قدرت خرید و مقدار تورّم لحاظ شود؛ سپس مجموع آن تأدیه گردد.

*****جوادى آملی.

۲.

گروهی با هدف رفع مشکلات اهالی محله و نیازمندان، اقدام به تأسیس صندوق خیریه کرده‌اند.

(الف)

آیا می‌توان مبالغ جمع آوری شده را برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و با هدف کمک هر چه بیشتر به مستمندان، سرمایه گذاری کرد؟

(ب)

آیا می‌توان وجوه جمع آوری شده را به صورت قرض الحسنه، به نیازمندان پرداخت؟

(ج)

آیا می‌توان به مدت یک سال یا بیشتر، مبالغ را کنار گذاشت و آنگاه اقدام به توزیع آن کرد؟

(د)

توصیه حضرت عالی برای مصرف بهینه این پول‌ها چیست؟

(ه)

آیا می‌توان وجوه جمع آوری شده را در مراسم بزرگداشت ائمه اطهار (علیهم‌السلام) صرف کرد؟

(و)

در پایان از حضرت عالی تقاضا می‌کنیم، نصیحت و توصیه‌ای پدرانه به فرزندان خود بنمایید.:

(الف)

با آگاهی صاحبان سرمایه و رضایت آنان و انطباق با عقود مشروع، جایز است.

(ب)

برابر اساسنامه‌ای که با امضای صاحبان سرمایه باشد، جایز است.

(ج)

با توافق صاحبان سهام جایز است، ولی بعد از گذشت سال، اگر خمس آن اموال قبلاً پرداخت نشد، اول باید خمس آنها داده شود؛

آنگاه اقدام به مصرف شود.

(د)

تولید و ایجاد شغل صادق؛ نه کسب کاذب.

(ه)

صرف اموال در تعظیم شعائر با رضایت صاحبان سهام، بی‌اشکال است.

(و)

تلاش در تولید کالای سودمند و قناعت در مصرف. از حضرت ختمی مرتبت (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلَّمَ وَ سَلَّمَ) چنین دعایی نقل

شده است:

«اللَّهُمَّ اَنَا نَسْلُكَ نَفْسًا مَطْمَئِنَّةً تَوْمَنُ بِلِقَائِكَ وَ تَرْضَى بِقَضَائِكَ وَ تَقْنَعُ بِعَطَائِكَ».

امید است با این نیایش، مشمول رحمت خاص الهی قرار گیریم.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱.

احکام رهن

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام رهن به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

اینجانب ضمانت شخصی را در بانک به مبلغ شصت و سه میلیون تومان به عهده گرفتم و سند خانه خویش را در بانک به رهن گذاشته‌ام اکنون شخص وام گیرنده متواری شده است، حقیر چون نیاز به سند مرهون دارم حاضر به پرداخت مبلغ به بانک می‌باشم،

لطفاً راه حل شرعی را بیان فرمائید.

*****پاسخ:*****

۱- راهن طبق تعهد متقابل با بانک (مرتهن) عمل نماید.

۲- بعد از پرداخت وام ملک مرهون آزاد می‌شود.

۳- ضامن تمام آنچه را پرداخت از بدهکار اصلی می‌گیرد.

*****جوادی آملی ۶ / ۲ / ۱۳۸۲*****

*****جوادی آملی*****

احکام ضمانت

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام ضمانت به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱. آیا شرکت پست که با اخذ کارمزد و دادن رسید عهده‌دار و متعهد رساندن محموله‌ای جهت تحویل در شرکت پست شهر مقصد شده است در صورت فقدان و حیف و میل محموله متعهد له، به دلیل قصور و سهل انگاری کارکنان شرکت پست (شهر

مقصد) در قبال جبران ضرر و زیان متعهد له ضامن است یا خیر؟

۱: شرکت پست در صورت تقصیر و سهل انگاری عمدی ضامن است.

۲: شرکت مزبور در صورت عدم تقصیر با پدید آمدن حوادث غیر مترقبه ضامن نیست.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۱۱ / ۸۷*****

احکام نکاح

اشاره

این بخش دارای ۱۸ سؤال مربوط به احکام نکاح به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱

در گذشته، پدرم برای محرم شدن با زن دایی ام، دختر او را برای چند ساعت صیغه نمود. اکنون که زن دایی ام از دنیا رفته، آیا ازدواج بنده با دختردایی ام جایز است؟

*****پاسخ:*****

(الف)

دختری که به عقد پدر درآمد؛ گرچه موقت بوده است، بر پسر حرام است.

(ب)

مردن مادر دختر، تأثیر ندارد.

*****جوادی آملی ۴ / ۱ / ۷۴*****

۲

دو پسرعموی من و خواهر بزرگم شیرخورده‌ی مادر بزرگم هستند.

آیا فقط این سه نفر با هم محرمند یا همی فرزندان عمویم با خواهران و برادرانم محرمند؟

*****پاسخ:*****

(الف)

دو پسرعمو با خواهر بزرگ شما که همشیرند، محرم می‌باشند و آن دو با خواهر بزرگ شما عمو و عمه همه فرزندان محسوب می‌شوند.

(ب)

سایر پسرعموها با دخترعموها، محرم نیستند و ازدواج آنها با یکدیگر، جایز است.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۳ / ۷۴*****

۳

آیا سقط جنین پس از سه یا چهار ماه بارداری، جایز است؟

*****پاسخ:*****

سقط جنین حرام است و دیه دارد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۲ / ۸۱*****

۴

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح شرط کرد که تمکین خاص صورت نگیرد؟ آیا این شرط موجب بطلان عقد نمی‌شود؟

*****پاسخ:*****

در صورتی که تمکین خاص، از مهمترین آثار و مقتضیهای عقد نکاح نباشد، شرط مزبور صحیح است.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۵

آیا می‌توان یکی از اعضای بدن را مهریه قرار داد؟

*****پاسخ:*****

نمی‌شود.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۶

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که حضانت بچه‌ها، در صورت وقوع طلاق، به مادر واگذار شود؟

*****پاسخ:*****

شرط مزبور با توافق زوجین، صحیح است.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۷

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که زن حق طلاق داشته باشد؛ نه مرد؟ آیا این شرط موجب بطلان عقد نمی‌شود؟
*****پاسخ:*****

(الف)

شرط عدم حق طلاق برای زوج (مرد) یا شرط ثبوت حق طلاق ابتداءً برای زن، صحیح نیست.
(ب)

شرط وکالت زن، از طرف شوهر برای طلاق، نافذ است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۸

آیا می‌توان کالا را مهریه قرار داد؟

*****پاسخ:*****

کالا را می‌توان مهریه قرار داد.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۹

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح، شرط کرد که محل سکنا به زن واگذار شود؟

*****پاسخ:*****

شرط مزبور صحیح است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۱۰

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح شرط کرد که مرد زن را طلاق ندهد؟

*****پاسخ:*****

شرط عدم اعمال حق طلاق، نافذ است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۱۱

آیا می‌توان در ضمن عقد نکاح شرط کرد که زن بچه دار نشود؟

*****پاسخ:*****

شرط مزبور به معنای عدم انعقاد نطفه نه اسقاط بعد از انعقاد صحیح است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱*****

۱۲.

اگر در عقد موقت تعیین مدت زمان فراموش شود اما منظور عقد موقت باشد چاره چیست؟
و عمل نزدیکی هم صورت نگرفته باشد؟
جواب ۱: در صورت فراموش شدن مدت ظاهراً عقد باطل خواهد بود.
جواب ۲: احتیاط آن است که طلاق جاری شود زیرا اگر به ازدواج دائم تبدیل شده باشد چاره‌ای جز طلاق نیست.
*****جوادی آملی

۱۳.

آیا ازدواج مرد مسلمان با زن زرتشتی موحّد جایز است؟
آیا تفاوتی بین حکم ازدواج دائم و موقت در این مورد وجود دارد؟
جواب ۱: ازدواج دائم مرد مسلمان با زن زرتشتی جایز نیست.
جواب ۲: ازدواج موقت مرد مسلمان با زن زرتشتی بر خلاف احتیاط است.
*****جوادی آملی

۱۴.

زوجه طی سند عادی؛ مهریه، نفقه و کلیه حقوق خود را به همسرش حلال نموده است.
زوجه مدعیست این سند و نوشته با تهدید و اجبار از سوی همسر از وی اخذ گردیده و این در حالیست که هیچ شهادی بر این مدّعا وجود ندارد.
اولاً:
حلال نمودن، ناظر به ابراء است یا هبه؟
ثانیاً:
با وجود اجبار و عدم حضور شاهد، چه وضعیتی بر سند مذکور حاکم است؟
ثالثاً:
آیا نفقه آینده و حقوق محقق نشده را می‌توان ابراء یا هبه نمود یا خیر
جواب ۱: حلال نمودن چیزی که در ذمه شوهر است ابراء است و بر گرداندن عینی که از شوهر گرفته است هبه می‌باشد.
جواب ۲: اگر بینه یا قرائن اطمینان‌آور دیگری بر اجبار باشد سند مزبور بی‌اعتبار بوده و مدّعی زن ثابت می‌شود و گرنه شوهر در محکمه سوگند یاد می‌کند و مدّعی زن بی‌اثر خواهد بود.
جواب ۳: حقوق آینده را به لحاظ فرض ثبوت می‌توان ابراء کرد هر چند نمی‌توان مانع تحقق آن با حفظ مقتضی آن شد.
*****جوادی آملی ۱۳۸۶/۹/۱

۱۵.

احتراماً به استحضار می‌رساند اینجانب قربان جعفری برادر حقیر شهید رمضان جعفری به علت شهادت برادر مدت ۷ سال است که با زن برادر، همسر شهید رمضان جعفری ازدواج نمودم و سرپرستی فرزند شهید را که برادرزاده‌ام می‌باشد تحت تکفل و سرپرستی دارم.

خواهشمند است در رابطه با حقوق فرزند شهید، برای ما روشن بفرمایید که آیا من می‌توانم از حقوق فرزند شهید استفاده کنم، چون برایم مشکل می‌باشد، با توجه مشکلات زندگی که دارم در رابطه با مسأله شرعی اسلام، آیا می‌توانم حقوق این فرزند را استفاده کند؟

جواب ۱: حقوق فرزند شهید، مخصوص همان فرزند است.

جواب ۲: به مقدار هزینه‌ی آن فرزند و مقدار سرپرستی وی را می‌توان از آن حقوق استفاده کرد.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۳ / ۱۳۸۳*****

۱۶.

خواهشمند است با توجه به اینکه امروزه در عقد ازدواج مهریه‌های بسیار سنگینی که غالباً هرگز قدرت بر تسلیم آنها نیست و طرفین عقد هم به این مسأله اذعان دارند اما در عین حال آن را قرار می‌دهند و حتی در مهرنامه به صورت عندالمطالبه ذکر می‌نمایند نظر مبارکتان را مرقوم نمایید که آیا اساساً قرار دادن چنین مهریه‌هایی صحیح است یا خیر؟ و بر فرض بطلان تکلیف چیست؟

۱. مهر نصاب معین ندارد که بیش از آن جائز نباشد.

۲. سنگینی مهر که بیش از حد معقول باشد سفهی است.

۳. در صورت سفهی بودن مهر نکاح باطل نمی‌شود.

۴. در صورت سفهی بودن مهر مُسَمّاً باید مهرِ مثل پرداخت شود.

*****جوادی آملی*****

۱۷.

در سنه ۱۳۷۱ مردی با خانمی رسماً و شرعاً ازدواج نموده که در قبال نکاحیه صداقیه معینه عبارتند از:

(۱) - یک جلد کلام الله مجید ربانی

۲ - تعداد ۲۰۰ قطعه سکه بهار آزادی رایج ایران به ذمه زوج و مبلغ ۵۰ میلیون ریال وجه نقد رایج ایران به انضمام ۲ تخته فرش ۲ متری نخ فرنگ به ارزش ۴ میلیون ریال به ذمه پدر زوج که عندالمطالبه به زوجه پردازد) عقد بر این مبنا جاری شده و در صفحه ۱۹ عقد نامه تحت عنوان توضیح این عبارت بین الهالین درج گردیده (توضیح اینکه در مقابل ۵۰ میلیون ریال مورد مهریه دوشیزه که به ذمه پدر زوج می‌باشد مقدار ۳ دانگ مشاع از ۶ دانگ یک باب خانه پلاک معینه منظور گردد و مورد قبول واقع شد) حالیه زوجه مطالبه منزل از پدر زوج را طبق عبارت درج شده در قسمت توضیحات در عقد نامه را نموده و پدر زوج نیز مدعی مدیونیت نسبت به وجه رایج مندرج در قسمت صداقیه به علت رجوع از تعهد خویش در قسمت توضیحات گشته با توجه به مراتب فوق:

۱ - مسؤلیت شرعی پدر زوج نسبت به زوجه مبلغ مندرج در عقد نامه است یا منزل؟

۲ - برای پدر زوج حق رجوع نسبت به انتقال منزل جایز است یا خیر؟

۳ - در صورت استحقاق زوجه به مطالبه وجه از پدر زوج وجه به نرخ تورم روز لحاظ باید گردد یا همان وجه اولیه؟

۱. مهریه به عهده شوهر است نه شخص دیگر.

۲. اگر پدر شوهر مهری که بر عهده شوهر است ضامن شود، باید بپردازد.

۳. چون مبلغ پنجاه میلیون ریال به سه دانگ مشاع از شش دانگ یک باب خانه معین تبدیل شد، آنچه در عهده ضامن یعنی پدر شوهر مستقر شد همان سه دانگ خانه معین است.

۴. مسؤولیت پدر شوهر همان خانه است نه مبلغ مزبور و پدر شوهر بدون رضایت همسر پسر حق عدول ندارد.

۵. آنچه در نامه جداگانه ثبت شد که پدر شوهر چهار دانگ از یک خانه معین را به پسر داد در صورتی که به قصد @تفریغ ذمه خود باشد سه دانگ از آن خانه متعلق به همسر و یک دانگ مال پسر و حق دیگری مطرح نیست.

*****جوادی آملی ۲۹ / ۱ / ۸۸*****

۱۸.

ضمن عرض ارادت و مسألت سعادت و سلامت برای آن جناب معروض می‌دارد حضرت تعالی در یک سخنرانی فرمودید اگر کسی دو یا سه زوجه اختیار کند و در بین آنان عدالت را رعایت کند از نظر فقهی از عدالت خارج نشده و فقیه آن را عادل می‌داند ولی این شخص از دیدگاه فیلسوف و حکیم عادل نیست. اکنون این سؤال مطرح است با توجه به مطلب ذکر شده عدالت رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و ائمه دین عَلَيْهِمُ السَّلَام از نظر حکیم و فیلسوف چگونه ارزیابی می‌شود؟

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. انسان کامل معصوم عدل ممثل است و همه شئون علمی و عملی وی تعدیل شده و از گزند افراط و آسیب تفریط مصون است.
۲. تعدد همسر دربارهی معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَام برای حکمت است نه ارضای غریزه. عدل کامل مقتضی رعایت مصالح فردی و جمعی است.

«لا يقاس بآل محمد احدٌ.»

*****@جوادی آملی، ۶ / ۸ / ۸۸*****

حجاب

حجاب زنان و ضرورت شغلی و مکانی

آیا عرف مکان یا محل کار در میزان حدود شرعی مقرر برای حجاب موثر می‌باشد؟ مثلاً زنان عشایری که موهایشان در سن و سال خاصی بافته شده بیرون است یا زنان جنوب ایران که در عرف آنجا جوراب نمی‌پوشند یا زنانی که در هنگام کار در زمین کشاورزی مقداری از شلوار خود را بالا می‌زنند یا زنان کارمند که در هنگام کار مقداری از دستشان پیدا می‌گردد؟

*****پاسخ:*****

۱ - حد لازم حجاب برای تمام زنان در هر زمان و زمین یکسان است مگر در مورد ضرورت مانند معالجه.

۲ - صرف سهولت به معنای ضرورت نیست.

۳ - در موارد ضرورت شغلی هر چند پوشیدن بر زن واجب نیست ولی نگاه نامحرم نیز جایز نیست.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۱۲ / ۱۳۸۶*****

تعزیر بی حجاب

آیا رعایت نکردن حجاب مقرر شرعی گناه محسوب می‌گردد؟ اگر گناه می‌باشد گناه کبیره است یا صغیره؟ در هر فرضی (کبیره یا صغیره بودن) آیا قابل تعزیر می‌باشد؟

*****پاسخ:*****

- ۱ - بی‌حجابی عمدی به طوری که علناً در معرض نامحرمان قرار گیرد گناه بزرگ است.
- ۲ - اگر با نهی از منکر، بی‌اعتنایی به حکم شرعی حجاب ادامه یافت حکومت اسلامی می‌تواند تعزیر نماید.

*****جواد آملی ۲۳ / ۱۲ / ۱۳۸۶*****

ادله فقهی بر کیفر زنان بی‌حجاب

آیا حاکم شرع می‌تواند زنانی را که در اجتماع یا انظار عمومی موی سرشان پیداست؛ یا زنانی که لباسی به تن دارند که برجستگی‌های بدن را نشان می‌دهد؛ یا زنانی که پوشش نا مناسب دارند؛ یا زنانی که آرایش کرده باشند؛ کیفر نماید؟ اگر پاسخ مثبت است بنا به چه ادله فقهی زنان مورد سؤال را حاکم شرع می‌تواند کیفر نماید.

*****پاسخ:*****

- ۱ - حکومت اسلامی برای افرادی که عمداً احکام شرعی را ترک می‌کنند حد یا تعزیر قرار داده است.
- ۲ - تعلیم احکام، تبه دادن غافل، موعظت و ارشاد سپس امر به معروف و نهی از منکر باید رعایت شود.
- ۳ - اجرای حد یا تعزیر نباید مزاحم با حکم شرعی مهم یا اهم باشد.

*****جواد آملی ۲۳ / ۱۲ / ۱۳۸۶*****

احکام غضب

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام غضب به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

شخصی به خاطر آن که کار فرما او را اذیت می‌کرد و حقوق کمی به وی می‌داد مقداری از اموال کارفرما را سرقت نموده، بعد از مدتی قسم به قرآن یاد کرد و منکر سرقت شد، حالا- پشیمان است ولی دادن آن پول برای وی میسر نیست، آیا قسم در چنین جاهایی منعقد می‌شود؟

*****پاسخ:*****

- ۱ - سارق ضامن است هر وقت توانست باید بپردازد.

۲ - قسم دروغ حرام است باید توبه کند.

*****جواد آملی*****

۲.

آیا مؤسسات دولتی و غیره از قبیل شهرداریها، ادارات آب و گاز شرعاً مجاز به تصرف عدوانی ملک مردم مسلمان این مملکت

بدون رضایت و موافقت آنها می‌باشند و بهره برداری از آن حلال است؟

تصرف مفروض جایز نیست

*****جوادی آملی

احکام لقطه (اموال پیدا شده)

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام لقطه (یا چیزی که پیدا شده) به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

اگر کسی مالی را پیدا کند که:

(الف)

قیمت آن کمتر از یک درهم است؛

(ب)

قیمت یک درهم یا بیش از یک درهم است؛ آیا می‌تواند آنها را تصاحب کند؟

۱. اگر لقطه، کمتر از یک درهم × باشد [می‌تواند با قصد تملک بردارد

۲. اگر لقطه، یک درهم یا بیش از یک درهم باشد [با احتمال پیدا شدن صاحبش، باید یک سال تعریف کند و در صورتی که از پیدا شدن صاحبش مایوس باشد، از طرف صاحبش صدقه بدهد.

× یک درهم که تقریباً برابر با نصف مثقال نقره است، در این تاریخ (۷ / ۱۳۷۸) برابر با حدود هزار تومان است.

*****جوادی آملی ۱ / ۹ / ۸۷

۲.

اگر کسی شک دارد که مالی به او تعلق دارد یا نه، می‌تواند به قصد تملک آن را بردارد؟

نمی‌تواند بردارد.

*****جوادی آملی ۱۹ / ۸ / ۸۷

۳.

اگر کسی مالی را به عنوان این که مال اوست بردارد و بفهمد که مال او نیست، حکمش چیست؟

۱ - باید آن را بلافاصله سر جایش بگذارد؛

۲ - اگر از زمان برداشتن، مدتی گذشته باشد که احتمال برود در عدم دسترسی صاحبش به آن، تأثیر داشته باشد، علاوه بر این که آن را سر جایش می‌گذارد، قیمت آن را هم به فقیر صدقه بدهد.

۳ - اگر از برداشتن، زمانی گذشته باشد که اگر آن را سر جایش بگذارد، احتمال عقلایی دسترسی صاحبش به آن نباشد و از طریق دیگر نیز امکان رساندن آن به صاحبش نباشد، باید آن را از طرف صاحبش به فقیر صدقه بدهد.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۸ / ۸۷

.۴

اگر مالی را از کسی ببرند (مثل کفش) اگر بداند آنچه بر جای مانده است مال کسیست که کفش او را برده است، در صورتی که از دسترسی به وی مایوس باشد، می‌تواند آن را بر دارد؟
می‌تواند آن کفش را بر دارد و اگر کفش بر جای مانده قیمتش از مال او بیشتر است مابه التفاوت را به نیت صاحبش صدقه دهد.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۸ / ۸۷

*****جوادی آملی

احکام خوردنیها و آشامیدنیها

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام خوردنیها و آشامیدنیها به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

.۱

از نظر شما آیا خوردن غذا در رستوران اقلیت‌ها جایز است؟

*****پاسخ:*****

خوردن ماهی و هر غذایی که محتاج به ذبح نباشد جایز است.

*****جوادی آملی ۱۵ / ۹ / ۱۳۸۴

.۲

آیا استیل از آهن است و ذبح حیوان و طیور با استیل چه حکمی دارد؟

ذبح حیوان (طائر و غیر آن) با استیل جایز است.

.۳

خانمی نسبت به آوردن لقمه حرام توسط شوهر به خانه قطعیت دارد ایشان دارای حملی می‌باشد این خانم چه شیوه‌ای را در پیش

گیرد تا این نوزاد در رحم از این قضیه صدمه نبیند یا حداقل ضرر کمتری به او وارد شود؟

جواب ۱: در صورت قطع به حرام بودن عین مال استفاده از آن جایز نیست.

جواب ۲: در صورت ضرورت به مقدار لازم استفاده کند نه بیش از آن.

جواب ۳: عوض آن را به مالک اصلی دهد.

جواب ۴: در صورت ندانستن یا دسترسی نداشتن به مالک اصلی از طرف او صدقه دهد.

*****جوادی آملی ۲۷ / ۸ / ۱۳۸۶

*****جوادى آملی

احکام قسم خوردن**اشاره**

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام قسم خوردن به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

اگر شخصی به عنوان شاهد یکی از طرفین دعوا در محضر دادگاه حاضر و اظهار دارد که من نماز نمی‌خوانم، خدا را قبول ندارم و جزء گروهکها هستم آیا استماع شهادت چنین شاهدی محمل قانونی و شرعی دارد؟
و آیا سوگند دادن به کتاب مقدس قرآن جایز است؟
۱. شهادت شخص موصوف مورد قبول نیست.

۲. اگر شهادت مذکور زمینه علم قاضی را فراهم نمود می‌توان به استناد آن در مواردی که شهادت لازم نیست حکم کرد.
۳. سوگند باید به خداوند باشد و سوگند به قرآن اثر قضایی ندارد.

*****جوادى آملی ۲۱ / ۱ / ۱۳۸۸

احکام وقف**اشاره**

این بخش دارای ۲۲ سؤال مربوط به احکام وقف به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

زمینهای زراعتی روستاها تا حدود چهل سال قبل به علت قلت نیروی انسانی و مشکلات کشت با وسایل سنتی و اولیه کشت و زرع به این صورت انجام می‌شد که نصف زمین زراعتی یک روستا در یک سال و نصف دیگر زمین مزروعی همان روستا در سال دیگر کشت می‌شد با توجه به مورد فوق کشاورز می‌بایست در جایی ساکن باشد تا موفق به کشت گردد و از طرف دیگر بیش از نصف زمینهای زراعتی روستایی با دست توانای مردم آباد شده است.

سؤال ۲: اهالی روستای ... هر ساله در روز عاشورا مهماندار مهمانان حضرت امام حسین عَلَیْهِ السَّلَام هستند یعنی در روز عاشورا چندین روستای مجاوز جهت عزاداری سرور شهیدان از قدیم الایام به این روستا می‌آیند نهار را مهمان اهالی این روستا می‌باشند.
با توجه به موارد فوق آیا اجاره زمین مسکونی و زراعی شامل حال مردم این روستا می‌شود یا خیر؟

جواب ۱: زمین‌هایی که در تاریخ وقف موات بود، بعداً آباد شد اعم از مسکونی و زراعی وقف نیست.

جواب ۲: زمین‌هایی که در تاریخ وقف آباد بود و ملک واقف بود مقداری را که واقف وقف کرده است همان مقدور وقف می‌باشد و درآمد آن به همان مصرف معین در وقفنامه صرف می‌شود.

جواب ۳: اگر هزینه مهمانداری عاشورا در زمان وقف جزء مخارج عزاداری بود هم اکنون برابر وقفنامه به حساب وقف عمل شود.

*****جوادى آملی، محرم ۱۴۱۹

۲.

اهالی روستایی در حال احداث حسینیه می‌باشند که در مقابل آن یک ابوالفضلی سقاخانه کهن و با سابقه وجود دارد به دلیل عدم وسعت حیاط حسینیه قصد تخریب آن را دارند و در عوض طبقه فوقانی حسینیه به نام ابوالفضلی احداث شود نظر حضرت عالی در این مورد چیست؟

*****پاسخ:***** بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱- اگر زمین وقف سقاخانه است تغییر آن بدون ضرورت جایز نیست.

۲- اگر سقاخانه در حریم حسینیه ساخته شده تغییر آن جائز است.

*****جوادی آملی ۲۰ / ۱ / ۱۳۸۱*****

۳.

فردی خیر بدون وقف نامه مکتوب زمینی را صرفاً جهت استفاده حمام در اختیار اهالی گذاشت و در آن زمین یک حمام بنا شد که تمامی اهالی و غیره از آن استفاده می‌کردند، هم اکنون حمام جدیدی در کنارش بنا شده است و حمام قدیمی به عنوان انباری و استراحتگاه حمامی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

آیا می‌شود در این حمام تغییر کاربری ایجاد نمود و آن را به فروشگاه، کتابخانه، زینیه و ... تبدیل نمود، یا حمام نمره جدیدی در این مکان احداث نمود؟

*****پاسخ:*****

۱- با احراز وقف و قبض و قبول فعلی نیازی به وقف نامه‌ی مکتوب نیست.

۲- مادامی که انتفاع از حمام وقفی ممکن باشد تغییر کاربری جائز نیست.

۳- در صورت ضرورت به طوری که به هیچ [وجه] نتوان از زمین و بنای وقفی استفاده‌ی حمام نمود تغییر آن به چیزی که به هدف واقف نزدیک باشد جائز است.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۳ / ۱۳۸۱*****

۴.

۱- آیا می‌شود موکتهای مسجد که مازاد بر احتیاج است را فروخت یا می‌توان برای مجالس عروسی و غیره اجاره داد، اگر زیانی وارد شود جایز است در این صورت اجاره داده شود یا خیر؟

۲- آیا فروختن ظروف مسجد و اثاثیه‌ی دیگر آن به دلیل فرسودگی که بخواهند آن را تبدیل به لوازم جدیدتر نمود جایز است یا خیر؟

۳- آیا اجاره دادن اموال مسجد که هم وقف خاص و هم وقف عام دارد جایز است یا خیر؟ ضمن اینکه مقداری از وقوف عام و خاص با هم مخلوط شده و تشخیص و تفکیک آن مشکل است در این صورت آیا می‌شود اجاره داد یا خیر؟

۴- آیا تهیه و خرید برای اموال مسجد بایستی به نیت وقف عام باشد یا خاص که در صورت اجاره دادن مشکل شرعی نداشته باشد.

*****پاسخ:***** بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱ - اثاث مسجد از قبیل فرش، ظرف و لوازم دیگر را در صورت وقف خاص و زائد بر احتیاج می‌توان فروخت یا اجاره داد و درآمد حاصل را در همان مسجد صرف کرد و در صورت وقف عام به مساجد دیگر منتقل نمود.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱*****

۲ - زیان‌های عادی از درآمد کم می‌شود و زیان‌های عمدی و غیر عادی به عهده کسیست که ضرر وارد کرده است.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۳ - اجاره دادن اموال مسجد در صورت وقف خاص و زائد بر احتیاج جائز است. در صورت مشتبه شدن وقف خاص و عام احوط ترک فروش یا اجاره است.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۴ / ۱۳۸۱*****

۵.

سؤال ۱: روستایی فاقد مسجد است.

چند سال قبل فرد خیری زمینی به مساحت ۶۰۰ متر وقف مسجد کرد و بعد از وقف فوت نمود، زمین وقفی دقیقاً کنار یک خانه‌ای به فاصله ۲ / ۵ متری قرار دارد و اگر مسجد ساخته شود مزاحم همسایه می‌گردد، از طرف دیگر روبروی حسینیه‌ی روستا، چند متری باغ و زمین به مساحت ۳۵۰۰ متر می‌باشد.

بعلت فاصله داشتن زمین مسجد و حسینیه اهالی روستا قصد کردند که زمین وقفی را فروخته و در روبروی حسینیه باغی را به اندازه ۶۰۰ متر خریداری نمایند و وقف مسجد کنند آیا چنین عملی یعنی عوض کردن زمین وقفی با زمین مکان دیگر البته به به اسم واقف انجام شود امکان پذیر است؟

و در ضمن در باغ می‌توانیم، مسجد، قبرستان، مخبرات، خانه‌ی بهداشت و اماکن عمومی ساخته شود.

*****پاسخ:*****

به وقف باید عمل شود [فقط در صورتی تعویض و تبدیل آن جایز است که نگهداری وضع موجود زیانبار باشد یا تبدیل آن به مصلحت وقف باشد، لیکن مصرف آن محفوظ است و هر گونه تصرف مصلحت آمیز آن باید با نظر متولی شرعی و امین انجام شود، در صورت نداشتن متولی شرعی به حاکم شرع مراجعه شود. لذا در این مسأله به نماینده رهبری در استان مراجعه شود.

*****جوادى آملی*****

۶.

۱ - زمینی جهت حسینیه خریداری شده است از زمان خریداری زمین یک مرتبه آش گندم در آن زمین طبخ شده و پرچم برافراشته گردیده است حال به خاطر کم عرض بودن کوچه جمعی از هیأت امناء خواستار آن شده‌اند تا خانه‌ای که روبروی مسجد حضرت جواد الائمه (علیه السلام) است را جهت حسینیه خریداری نمایند. استدعا می‌شود نظر مبارک را در مورد فروش زمین و خرید خانه جهت حسینیه را اعلام فرمائید.

*****پاسخ:***** بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱ - زمین مزبور به صورت وقف درآمد.

۲ - اگر ضرورتی باشد تبدیل آن به احسن، جائز است.

*****جوادى آملی ۹ / ۱۱ / ۱۳۸۱*****

۷.

واقفی قطعه زمینی را وقف مدرسه کرده، وقف نامه را نوشته و امضاء نیز کرده است، اما اکنون پشیمان شده است و می‌گوید: من زمین دیگری را واگذار می‌کنم، حال آنکه زمین مورد نظر وی از نظر ارزش از زمین اول کمتر است، آیا این انتقال جایز است؟

*****پاسخ:***** اگر صیغه وقف جاری شد و زمین وقف شده، قبض شد، تغییر آن جائز نیست.

*****جوادی آملی ۲۰ / ۱ / ۱۳۸۲*****

۸.

فردی زمینی را خریداری و به قبرستان ملحق نموده است، در مبیعه نامه آن تصریح شده است خریدار تصمیم به وقف آن جهت دفن عموم مسلمانان دارد، ولی وقف نامه‌ای موجود نمی‌باشد، امروز چون به توسعه حسینیہ کنار قبرستان نیاز است، تصمیم داریم در آن زمین خریداری شده و الحاقی که هیچ جنازه‌ای در آن دفن نشده است، حسینیہ‌ای بنا کنیم، آیا این کار جایز است؟ آیا می‌شود از فضای بالای زمین مذکور جهت ساخت حسینیہ استفاده کرد و سطح زمین را برای دفن اموات استفاده نمود؟

*****پاسخ:*****

۱ - در سطح زمین مزبور قبور مناسب حفر و آماده بهره برداری شود.

۲ - حق الارض به عنوان اجاره به قبرستان تأدیه گردد.

۳ - چون وقف معاطاتی در صورت قبض، صحیح است لذا جریان وقف زمین یاد شده تحریر شود.

*****جوادی آملی ۹ / ۲ / ۱۳۸۲*****

۹.

آیا تخریب مسجد جامع قدیمی جائز است یا خیر؟ با توجه به اینکه ساختمان قدیمی مسجد به علت کثرت جمعیت و دامنه‌ی فعالیت‌های اسلامی و دینی ظرفیت و گنجایش جمعیت و برنامه را ندارد.

*****پاسخ:***** بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱ - توسعه‌ی مسجد به طوری که موجب تخریب نباشد، بدون اشکال است.

۲ - توسعه‌ی مسجد به طوری که موجب تخریب شود، در صورت ضرورت، جائز است.

تذکر: تخریب بنای کهن، موجب محو میراث فرهنگی نشود.

*****جوادی آملی ۲۰ / ۱۲ / ۱۳۸۱*****

۱۰.

شخصی قطعه زمینی واقع در روستایی جهت احداث درمانگاه به صورت عادی و مکتوب و ثبت در وصیت نامه وقف نموده حال از حضرت تعالی استدعا می‌شود نظر مبارک شرعی خود را در مورد وقف بودن زمین مذکور علیرغم اینکه به صورت رسمی نبوده اعلام فرمایید.

جواب ۱: اگر واقف زمین وقفی را به قبض متولی داد هر چند متولی خودش باشد وقف مزبور صحیح است و باید طبق آن عمل شود.

جواب ۲: در صورت شهادت مطلعان معتبر، وقف بودن ثابت می‌شود هر چند در دفتر رسمی ثبت نشده باشد.

*****جوادی آملی ۲۶ / ۸ / ۱۳۸۴

۱۱.

در صورتی که جاده و خیابان احتیاج به عقب نشینی داشته باشد و احتیاج به تخریب دیوار حسینه و قبور داشته باشد آیا تخریب دیوار حیاط حسینه و تخریب قبر میت که دو تن سید می‌باشند که از ۳۰ سال گذشته و چند نفر دیگر کمتر از ۳۰ سال می‌باشد و تخریب قبر میت کلی نیست بلکه نصف خاک از روی قبر گرفته @م شود و دوباره شن ریزی و آسفالت می‌شود اشکال دارد یا نه، برای ما روشن فرمایید.

جواب ۱: تخریب حسینه که وقف نیست با رضایت صاحب آن جایز است.

جواب ۲: تخریب مقداری از ظاهر قبر و ترمیم آن که نه نبش قبر است و نه هتک مؤمن جایز است.

*****جوادی آملی ۳۰ / ۵ / ۱۳۷۴

۱۲.

بیش از ۴۵ سال پیش شخصی، در زمینی به مساحت صد متر یا اندکی بیشتر به دست خود حمامی ساخته است.

مرحوم (واقف) در سال ۱۳۵۵ ش دار فانی را وداع گفته و تا سال ۱۳۸۴، حمام تحت نظارت فرزند ارشد واقف اداره می‌شد و عواید اندک آن خرج تعمیرات و کمک به ایتم و فقرا می‌گردید نزدیک به ۳ سال است که در حمام بسته شده و اهالی نیز به خاطر احداث حمامهای خصوصی نیازی به حمام عمومی ندارد لازم به ذکر است که این موقوفه هیچ شناسنامه‌ای در اداره اوقاف شهرستان مان نداشته و ندارد و وقف آن شفاهی و داخل محل بوده است.

آیا بنده می‌توانم این زمین را خریداری کرده و ثمن را به صورت نقد به فرزند ارشد واقف واگذار کنم تا مشاژ الیه با کسب تکلیف از شما آن را صرف تعمیر مسجد نوساخته محل یا احداث حسینه محل که از نظر فضای ساختمانی فعلی کوچک است و یا در راه دیگر در آبادانی و عمران محل نماید؟

جواب ۱: وقف بودن زمین حمام طبق شهرت بین مؤمنان محل ثابت است.

جواب ۲: اگر حمام مزبور هیچ گونه مورد بهره برداری نیست، زمین آن را می‌توان به مرکز درمانی اختصاص داد.

جواب ۳: اگر زمین حمام مزبور مورد استفاده بهداشت و درمان نیست می‌توان با حفظ وقف بودن آن در حریم حسینه یا مسجد قرار گیرد.

جواب ۴: اگر جزء مسجد قرار گرفت حکم مسجد ندارد.

جواب ۵: خرید زمین حمام در صورت تبدیل به زمین دیگر با رعایت مصلحت وقف جایز است.

*****جوادی آملی دی ۱۳۸۶

۱۳.

در منطقه‌ی ما قبرستان مخروبه‌ای وجود دارد که فعلاً در آن هیچ مرده‌ای دفن نمی‌شود و سندی و مدرکی راجع به اینکه این قبرستان وقف است یا ملک شخصی و یا مراتع است در دسترس نیست، ولی نظر اهالی قاطبه اینست که این قبرستان از زمینهای

مراعات عمومی می‌باشد، دولت وقت در وسط این قبرستان سه باب مدرسه احداث کرده است و بنا بر این قبرستان عملاً به دو بخش تقسیم شده است و همچنین در نظر دارد که بقیه‌ی قبرستان ساختمان‌های آموزشی دیگر و فضای سبز احداث کند و محله‌ی ما از لحاظ مسجد در مضیقه می‌باشد و چند مسجد کوچک دارد که آنها هم در طرح خیابان کشی و غیره دولت قرار دارند ولی در محل زمین مناسبی به جز این قبرستان که در وسط محله قرار دارد، در دسترسی اهالی وجود ندارد و اهالی می‌خواهند در این قبرستان مسجد بنا کنند، در قسمتی که برای این کار در نظر گرفته شده است در حدود صد سال است که هیچ مُرده‌ای دفن نشده و آثار و علائمی از قبور احتمالی وجود ندارد و جوانان در آن قسمت فوتبال بازی می‌کنند و برخی از اهالی در آن آشغال می‌ریزند آیا در این قسمت قبرستان شرعاً می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ لطفاً در این باره حکم خدا را مرقوم و بیان فرمایید.

جواب ۱: قسمتی که در آن قبور مسلمین است نمی‌شود مسجد ساخت.

جواب ۲: قسمتی که در آن آثار قبر وجود ندارد و جدای از قبرستان محسوب می‌شود ساختن مسجد در آن جایز است.

*****جوادی آملی، ۸ / ۱۲ / ۱۳۷۴

۱۴

در قسمتی که برای احداث مسجد در نظر گرفته شده است و شرایط آن در سؤال اول مطرح و بیان گردیده است در هنگام کندن پی ساختمان مسجد به قبر مؤمن و استخوان او برخورد کردیم و رسیدیم به جای باریکی تکلیف ما چیست و چه باید بکنیم لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید؟

جواب ۱: آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد باید دفن شود.

جواب ۲: اگر نشانه‌ی قبرستان بودن زمین، معلوم شد نمی‌توان در آن مسجد ساخت.

جواب ۳: اگر زمینی قبرستان متروک باشد به طوری که در آن مُرده دفن نمی‌شود ساختن نمازخانه جایز است.

۱۵

اثر احداث سه باب مدرسه قبرستان مذکور به دو بخش تقسیم شده است، در قسمتی از این قبرستان آثار و علائمی قبور پیدا و نمایان است ولی مُرده‌ای در آن دفن نمی‌شود این قسمت نیز قرار است توسط دولت به پارک یا فضای آموزشی تبدیل و تغییر شود و همچنین در آن آشغال می‌ریزند و بچه‌ها توپ بازی می‌کنند آیا شرعاً در این قسمت می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ آیا در این قسمت برای ایجاد ساختمان مسجد می‌توان نبش قبر کرد یا نه؟ در صورت منفی بودن جواب سؤال اخیر تکلیف ما چیست و چه باید کرد لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید.

جواب ۱: نبش قبر جایز نیست.

جواب ۲: اگر هنگام کندن زمین بدون آگاهی قبلی به قبر مسلمانان برخورد شد مانعی ندارد.

*****جوادی آملی ۸ / ۱۲ / ۱۳۷۴

۱۶

حسینیه‌ی ... دارای مکانی به عنوان آشپزخانه بوده است که مالک اصلی آن بدون خواندن صیغه وقف مکان فوق را جهت بهره برداری در راستای تعزیت و سوگواری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین عَلَیْهِ السَّلَام و کلیه مراسم مذهبی اهدا نموده بود.

با گذشت زمان مکان فوق الذکر به دلیل دوری از حسینیه متروک و بلا استفاده واقع گردید؛ حال با توجه به مطالب مرقوم به نظر حضرتعالی آیا ممکن است این مکان را اجاره داد و از حق الاجاره‌ی آن در مصارف حسینیه استفاده نمود؟
 جواب ۱: اگر مکان مرقوم را به قصد وقف اهدا نمود و قبض شد و مورد بهره برداری قرار گرفت وقف محقق می‌شود.
 جواب ۲: مکان وقفی یاد شده را می‌توان اجاره داد و مال الاجاره را در مصارف حسینیه مخصوصاً آشپزخانه آن هزینه کرد.
 جواب ۳: لازم است برای حفظ عنوان وقف مزبور سعی بلیغ مبذول گردد.

*****جوادی آملی مرداد ۱۳۸۳

۱۷.

در منطقه‌ی ما قبرستان مخروبه‌ای وجود دارد که فعلاً در آن هیچ مرده‌ای دفن نمی‌شود و سندی و مدرکی راجع به اینکه این قبرستان وقف است یا ملک شخصی و یا مراتع است در دسترس نیست، ولی نظر اهالی قاطبه اینست که این قبرستان از زمینهای مراتع عمومی می‌باشد، دولت وقت در وسط این قبرستان سه باب مدرسه احداث کرده است و بنا بر این قبرستان عملاً به دو بخش تقسیم شده است و همچنین در نظر دارد که بقیه‌ی قبرستان ساختمان‌های آموزشی دیگر و فضای سبز احداث کند و محله‌ی ما از لحاظ مسجد در مضیقه می‌باشد و چند مسجد کوچک دارد که آنها هم در طرح خیابان کشی و غیره دولت قرار دارند ولی در محل زمین مناسبی به جز این قبرستان که در وسط محله قرار دارد، در دسترسی اهالی وجود ندارد و اهالی می‌خواهند در این قبرستان مسجد بنا کنند، در قسمتی که برای این کار در نظر گرفته شده است در حدود صد سال است که هیچ مرده‌ای دفن نشده و آثار و علائمی از قبور احتمالی وجود ندارد و جوانان در آن قسمت فوتبال بازی می‌کنند و برخی از اهالی در آن آشغال می‌ریزند آیا در این قسمت قبرستان شرعاً می‌توان مسجد بنا کرد یا نه؟ لطفاً در این باره حکم خدا را مرقوم و بیان فرمایید.

جواب ۱: قسمتی که در آن قبور مسلمین است نمی‌شود مسجد ساخت.

جواب ۲: قسمتی که در آن آثار قبر وجود ندارد و جدای از قبرستان محسوب می‌شود ساختن مسجد در آن جایز است.

*****جوادی آملی، ۸ / ۱۲ / ۱۳۷۴

۱۸.

در قسمتی که برای احداث مسجد در نظر گرفته شده است و شرایط آن در سؤال اول مطرح و بیان گردیده است در هنگام کندن پی ساختمان مسجد به قبر مؤمن و استخوان او برخورد کردیم و رسیدیم به جای باریکی تکلیف ما چیست و چه باید بکنیم لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید؟

جواب ۱: آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد باید دفن شود.

جواب ۲: اگر نشانه‌ی قبرستان بودن زمین، معلوم شد نمی‌توان در آن مسجد ساخت.

جواب ۳: اگر زمینی قبرستان متروک باشد به طوری که در آن مرده دفن نمی‌شود ساختن نمازخانه جایز است.

۱۹.

همچنانکه در سؤال اول گفته شد در اثر احداث سه باب مدرسه قبرستان مذکور به دو بخش تقسیم شده است، در قسمتی از این قبرستان آثار و علائمی قبور پیدا و نمایان است ولی مرده‌ای در آن دفن نمی‌شود این قسمت نیز قرار است توسط دولت به پارک یا فضای آموزشی تبدیل و تغییر شود و همچنین در آن آشغال می‌ریزند و بچه‌ها توپ بازی می‌کنند آیا شرعاً در این قسمت می‌توان

مسجد بنا کرد یا نه؟ آیا در این قسمت برای ایجاد ساختمان مسجد می‌توان نبش قبر کرد یا نه؟ در صورت منفی بودن جواب سؤال اخیر تکلیف ما چیست و چه باید کرد لطفاً حکم خدا را بیان و مرقوم فرمایید.

جواب ۱: نبش قبر جایز نیست.

جواب ۲: اگر هنگام کندن زمین بدون آگاهی قبلی به قبر مسلمانان برخورد شد مانعی ندارد.

*****جوادی آملی ۱۳۷۴ / ۱۲ / ۸

۲۰.

حسینیه ... دارای مکانی به عنوان آشپزخانه بوده است که مالک اصلی آن بدون خواندن صیغه وقف مکان فوق را جهت بهره برداری در راستای تعزیت و سوگواری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین عَلَیْهِ السَّلَام و کلیه مراسم مذهبی اهدا نموده بود.

با گذشت زمان مکان فوق الذکر به دلیل دوری از حسینیه متروک و بلا استفاده واقع گردید؛ حال با توجه به مطالب مرقوم به نظر حضرتعالی آیا ممکن است این مکان را اجاره داد و از حق الاجاره‌ی آن در مصارف حسینیه استفاده نمود؟

@@ جواب ۱: اگر مکان مرقوم را به قصد وقف اهدا نمود و قبض شد و مورد بهره برداری قرار گرفت وقف محقق می‌شود.

جواب ۲: مکان وقفی یاد شده را می‌توان اجاره داد و مال الاجاره را در مصارف حسینیه مخصوصاً آشپزخانه آن هزینه کرد.

جواب ۳: لازم است برای حفظ عنوان وقف مزبور سعی بلیغ مبذول گردد.

*****جوادی آملی مرداد ۱۳۸۳

۲۱.

شخصی قطعه زمینی واقع در روستایی جهت احداث درمانگاه به صورت عادی و مکتوب و ثبت در وصیت نامه وقف نموده حال از حضرتعالی استدعا می‌شود نظر مبارک شرعی خود را در مورد وقف بودن زمین مذکور علیرغم اینکه به صورت رسمی نبوده اعلام فرمایید.

جواب ۱: اگر واقف زمین وقفی را به قبض متولی داد هر چند متولی خودش باشد وقف مزبور صحیح است و باید طبق آن عمل شود.

جواب ۲: در صورت شهادت مطلعان معتبر، وقف بودن ثابت می‌شود هر چند در دفتر رسمی ثبت نشده باشد.

*****جوادی آملی ۱۳۸۴ / ۸ / ۲۶

۲۲.

بیش از ۴۵ سال پیش شخصی، در زمینی به مساحت صد متر یا اندکی بیشتر به دست خود حمامی ساخته است.

مرحوم (واقف) در سال ۱۳۵۵ ش دار فانی را وداع گفته و تا سال ۱۳۸۴، حمام تحت نظارت فرزند ارشد واقف اداره می‌شد و عواید اندک آن خرج تعمیرات و کمک به ایتم و فقرا می‌گردید نزدیک به ۳ سال است که در حمام بسته شده و اهالی نیز به خاطر احداث حمامهای خصوصی نیازی به حمام عمومی ندارد لازم به ذکر است که این موقوفه هیچ شناسنامه‌ای در اداره اوقاف شهرستان مان نداشته و ندارد و وقف آن شفاهی و داخل محل بوده است.

آیا بنده می‌توانم این زمین را خریداری کرده و ثمن را به صورت نقد به فرزند ارشد واقف واگذار کنم تا مشاژ الیه با کسب تکلیف

از شما آن را صرف تعمیر مسجد نوساخته محل یا احداث حسینیه محل که از نظر فضای ساختمانی فعلی کوچک است و یا در راه دیگر در آبادانی و عمران محل نماید؟

جواب ۱: وقف بودن زمین حمام طبق شهرت بین مؤمنان محل ثابت است.

جواب ۲: اگر حمام مزبور هیچ گونه مورد بهره برداری نیست، زمین آن را می‌توان به مرکز درمانی اختصاص داد.

جواب ۳: اگر زمین حمام مزبور مورد استفاده بهداشت و درمان نیست می‌توان با حفظ وقف بودن آن در حریم حسینیه یا مسجد قرار گیرد.

جواب ۴: اگر جزء مسجد قرار گرفت حکم مسجد ندارد.

جواب ۵: خرید زمین حمام در صورت تبدیل به زمین دیگر با رعایت مصلحت وقف جایز است.

*****جوادی آملی دی ۱۳۸۶

*****جوادی آملی

احکام وصیت

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام وصیت به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

مردی در وصیت نامه خود زنی را به عنوان همسر دوم خود معرفی کرده و در مورد منزلی که همسر دومش در آن سکونت دارد چنین نوشته: «یک طبقه از سه طبقه‌ی منزلی که خانم ... همسر من سکونت می‌نماید تا زمانی که در قید حیات باشند اختیار آن خانه در دست مشارک‌الیها می‌باشد و بایستی یک طبقه‌ی آن را خود بنشینند و طبقات دیگر را اجاره دهد و امرار معاش نماید تا زمانی که ایشان زنده هستند کسی حق ندارد ایشان را از آن خانه بیرون کند یا اینکه خانه را بفروشد، خلاصه تا ایشان زنده هستند اختیار خانه‌ی مذکور در دست وی می‌باشد و بعد از فوت ایشان ورثه حق تصرف خواهند داشت بدانند راضی نخواهم شد اگر کسی تعرض به ایشان نماید و مزاحم گردد» اکنون وظیفه ورثه نسبت به وصیت میّت چیست؟

لازم است مطابق وصیت وی عمل شود.

*****جوادی آملی ۱۵ / ۹ / ۱۳۸۴

*****جوادی آملی

ارث

تفاوت ارث پسر و دختر

سؤال ۱: همان گونه که در آیه ده سوره‌ی مبارکه‌ی نساء آمده است چرا اولاً پسر دو برابر دختر ارث می‌برد؟

سؤال ۲: دیگر آنکه در آیه ۳۳ سوره‌ی نساء آمده است (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ) سؤال اینست چرا باید مرد سرپرست زن باشد؟

و به بیان دیگر چرا بین پسر و دختر تفاوت وجود دارد؟

*****پاسخ:*****

مطالب مربوط به ارث زن و نیز جریان قوام بودن مرد در کتاب زن در آئینه‌ی جمال و جلال و همچنین در تفسیر تسنیم ذیل آیه ۳۴ سوره‌ی نساء ارائه شد.
لطفاً مراجعه فرمائید.

*****جوادی آملی ۲۸ / ۸ / ۱۳۸۶

ارث زن از شوهر

سؤال ۱: پدرم دو همسر داشته از همسر اول دو پسر و سه دختر دارد و از همسر دوم چهار فرزند پسر و یک فرزند دختر دارد حال اگر ارث و میراث و ملکی دارد چطور باید تقسیم گردد؟ در ضمن همسر اول فوت نموده بعد با همسر دوم ازدواج نموده که در حیات می‌باشد حق و حقوق همسران چطور خواهد بود و آیا ارث و میراثی به آنها تعلق خواهد گرفت یا نه؟ لطف نمایید راهنمایی‌های لازم را مبذول فرمایید.

سؤال ۲: زمینه‌های مسکونی پدرم داشته که حدوداً پنج الی شش هزار متر مربع می‌باشد که برادر دوم که از زن اول می‌باشد نصف برده و نصف دیگر را که برای ما چهار فرزند دیگر که از زن دوم هستیم می‌باشد.

حال آن برادر مدعیست که باید از آن نصف هم به من بدهید که عموها و شورای محل آمدند و به ایشان گفتند که حق شما کمتر از اینست که برداشتید و الآن مدتیست که ما با هم اختلاف داریم و ایشان به نصف که برده راضی نیست پدرم هم مدرکی دال بر اینکه شما نصف ببرید به ایشان نداده‌اند حال از حضرت عالی تقاضا مندم که تکلیف ما را مشخص نمایید.

*****پاسخ:*****

جواب ۱: زن اول چون پیش از شوهر مرده است ارث نمی‌برد.

جواب ۲: زن دوم یک هشتم از تمام اموال منقول و نیز یک هشتم از قیمت ساختمان، درخت و محصول کشاورزی ارث می‌برد و از زمین خواه زمین مزرعه و باغ و خواه زمین خانه و مغازه و نیز از قیمت آن ارث نمی‌برد.

جواب ۳: پسر از زن اول و دوم دو برابر دختر از زن اول و دوم ارث می‌برد.

جواب ۴: هیچ پسری حق ندارد بیش از سهم خود مالک شود.

جواب ۵: در صورتی که پسر در زمان حیات زمین را آباد کرده باشد یا پدر در زمان حیات چیزی از زمین یا غیر آن را به وی بخشیده باشد در صورت اثبات چنین ادعایی آن مقدار زائد را می‌تواند مالک شود.

جواب ۶: تمام جریان ارث بعد از ادای دین و عمل به وصیت پدر است در صورتی که دین یا وصیت کرده باشد.

*****جوادی آملی ۲۸ / ۸ / ۱۳۸۶

احکام دفاع جهاد

اشاره

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام دفاع - جهاد به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

با توجه به اینکه بنده از اهالی کشمیر می‌باشم و با هندوستان در حال جنگ می‌باشیم و از تسلط هندوستان بر کشمیر راضی

نمی‌باشیم، آیا می‌توان دولت هند را به عنوان کافر حربی دانست؟
هو العلیم. اختلاف مرزی و مانند آن غیر از اختلاف در دین است.
دولت هند با اسلام و با مسلمانان از آن جهت که مسلمانند نمی‌جنگد، چون مسلمانان زیادی در هند زندگی می‌کنند.

*****جوادى آملی ۸ / ۲ / ۸۶

*****جوادى آملی

تشریح و پیوند

احکام تشریح و پیوند

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام تشریح و پیوند به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

*****پاسخ:*****

۱ اگر تنها راه شناسایی هویت جسد مجهول الهویة، قطع انگشتان هر دو دست و بازسازی آثار انگشت وی در آزمایشگاه جنایی باشد، آیا دادگاه اجازه دستور به قطع انگشتان جسد را دارد؟
با توجه به این که شناسایی هویت جسد برای رفع نگرانی و تردید خانواده‌ها لازم است، آیا وجود و عدم وجود مدعی برای جسد یا اجازه و عدم اجازه بستگان متوفی، تأثیری در حکم دارد؟

*****پاسخ:*****

(الف)

قطع انگشت میت مؤمن، حرام است.

(ب)

در صورت ضرورت احراز هویت و انحصار راه شناسایی، جایز است.

(ج)

قطع مزبور با نظارت ولی میت، اولی است.

*****جوادى آملی ۱۸ / ۷ / ۸۱.

*****جوادى آملی

شناسایی هویت جسد همراه با قطع عضو

۱ اگر تنها راه شناسایی هویت جسد مجهول الهویة، قطع انگشتان هر دو دست و بازسازی آثار انگشت وی در آزمایشگاه جنایی باشد، آیا دادگاه اجازه دستور به قطع انگشتان جسد را دارد؟
با توجه به این که شناسایی هویت جسد برای رفع نگرانی و تردید خانواده‌ها لازم است، آیا وجود و عدم وجود مدعی برای جسد یا اجازه و عدم اجازه بستگان متوفی، تأثیری در حکم دارد؟

*****پاسخ:*****

(الف)

قطع انگشت میت مؤمن، حرام است.

(ب)

در صورت ضرورت احراز هویت و انحصار راه شناسایی، جایز است.

(ج)

قطع مزبور با نظارت ولی میت، اولی است.

*****جوادی آملی ۱۸ / ۱ / ۱۳۸۱*****

احکام حدود

اشاره

این بخش دارای ۷ سؤال مربوط به احکام حدود، به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

در اجرای مجازات شلاق حدی با عنایت به آیه ۲ سوره مبارکه نور ...: «و ليشهد عذابهما طائفة من المؤمنین»

۱ - منظور «طائفة» چیست؟

(آیا اجزاء مجازات مذکور در حضور چند نفر آن هم در محیط بسته کفایت می‌کند یا اینکه الزاما بایستی در اماکن عمومی و ملاء عام انجام گیرد؟)

۲ - «من المؤمنین» چه کسانی هستند؟ (افراد با ایمان به معنای خاص یا افرادی که مسلمانان هستند؟)

۳ - آیا رعایت قیود فوق الذکر شرعا واجب است؟ یا اینکه جنبه ارشادی و استجابی دارد؟

*****پاسخ:*****

۱ - حضور بعضی از مسلمانان کافی است، هر چند در مکان عام نباشد.

۲ - مقصود از مؤمنان مقابل کافران است پس حضور برخی از مسلمانان کافی است.

۳ - ظاهر امر در آیه مزبور لزوم حضور است، احتیاط آن است که در صورت امکان حضور ترک نشود.

*****جوادی آملی*****

۲:

(الف)

مجازات قتل ولد الزنا (در ۲. سه فرض: سقط جنین، ولدالزنا صغیر و ولدالزنا بالغ) چیست؟

(ب)

چنانچه دیه تعلق بگیرد میزان دیه آن چقدر است؟

(در هر سه حالت فوق)

(ج)

ولی دم وی چه کسی است؟

(در سه حالت فوق الذکر)

(د)

چنانچه قاتل، پدر طبیعی مقتول (ولد الزنای) باشد نوع مجازات وی چه می‌باشد؟ به عبارت دیگر، فرزند ناشی از زنا توسط زانی به قتل رسیده باشد.

۱- اسقاط جنین پدید آمده از زنا اگر محکوم به اسلام باشد موجب دیه است.

۲- دیه جنین حاصل از زنا به مقدار دیه جنین پدید آمده از نکاح مشروع است ولی احتیاطاً مصالحه با حاکم شرع است که ولی جنین نامشروع است.

۳- قتل کسی که از زنا متولد شده باشد و محکوم به اسلام باشد موجب قصاص است مگر آنکه ولی او یعنی حاکم شرع تبدیل به دیه را مصلحت بداند.

۴- اگر قاتل فرزند نامشروع خواه بالغ و خواه نابالغ، پدر طبیعی او باشد، قصاص نمی‌شود، بلکه دیه می‌پردازد.

***** جوادی آملی ۲۶ / ۱۰ / ۸۱

-۳

جهت تنصیف دیه زنان، چه دیه‌ای باید به ثلث دیه کامل برسد:

[۱-] دیه هر جرح به تنهایی؛ دیه کل جراحات وارده بر هر عضو؛ دیه کل جراحات وارده بر بدن؟

[۲-] فلسفه یا حکمت تنصیف دیه زنان چه می‌باشد؟

***** پاسخ:*****

۱- دیه به معنای ارزش انسان نیست تا تساوی آن در قتل بزرگترین شخصیت علمی عصر و ساده‌ترین فرد جامعه موجب وهن آن شهره‌ی دوران شود یا تفاوت آن در مرگ زن و مرد سؤال برانگیز گردد.

۲- همانطوری که در جریان تفاوت سهام ارث خدای سبحان به قصد آگاهی بشر اشارت فرمود:

«لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا» در اختلاف مقادیر دیه نیز می‌توان حدس زد تا بعداً معلوم شود.

***** جوادی آملی، ۲۶ / ۱۰ / ۸۱

.۴

احتراماً خواهشمندم نظر شریف خود را در رابطه با «جواز و عدم جواز سقط جنین در قبل و بعد از چهار ماهگی در صورتی که تشخیص طبی قطعی (و یا احتمالی بیش از ۸۵٪) این باشد که جنین غیر طبیعی بوده و با مشکلات متعدّد جسمی و عقلی (نظیر مونگول بودن و یا شدیدتر از آن) متولد خواهد شد و یا قبل از تولد از بین خواهد رفت» اعلام فرمایید. همچنین اگر مادر با تجویز پزشک معالج و رضایت شوهر با خوردن دارو موجبات سقط جنین را فراهم کرده باشد تکلیف در رابطه با دیه و یا کفاره چه می‌باشد؟

۱. اسقاط جنین جایز نیست هر چند قبل از چهار ماه باشد.

۲. اسقاط جنین جایز نیست هر چند غیر طبیعی و دارای مشکلاتی یاد شده باشد.

۳. مادر در صورت رضایت و اختیار مانند پدر مسؤول و باید دیه پرداخت کند.

***** جوادی آملی ۲۰ / ۹ / ۱۳۸۷

۵.

اگر مردی، همسر نابالغ خود را در حال زنا ببیند و وی را به قتل برساند و در دادگاه زناي همسر خود را ثابت کند، آیا ديه و قصاص از او ساقط است يا به سبب آنکه زانیه شرعاً به سبب عدم بلوغ مکلف نبوده و لذا مهدورالدم نبوده، شوهر به سبب قتل او محکوم به قصاص می‌شود؟

اگر مردی، نابالغی را ببیند که با همسرش زنا می‌کند و در آن حال زانی را بکشد و در دادگاه زناي او را ثابت کند، آیا ديه و قصاص از او ساقط است يا به سبب آنکه زانی شرعاً به سبب عدم بلوغ مکلف نبوده است و لذا مهدورالدم نبوده، شوهر محکوم به قصاص می‌شود؟

۱. فرد نابالغ به سبب زناي مزبور مهدورالدم نمی‌شود لذا قتل او جایز نیست.

۲. اگر قاتل نسبت به حکم شرعی آن آگاه نباشد و به توهم جواز قتل کشته باشد قصاص نمی‌شود و با توافق اولیای دم ديه پرداخت کند.

۳. اگر قاتل نسبت به حکم شرعی آن که حرمت قتل است آگاه بود قصاص می‌شود مگر با توافق اولیای دم.

*****جوادی آملی ۲۰ / ۹ / ۱۳۸۷

۶.

احتراماً در پرونده‌ای حقوقی در قتل شبه عمد قاتل فوت کرده اولیاء دم به طرفیت ورثه (اولیاء دم) قاتل دعوی طرح کردند و ورثه قاتل محکوم به پرداخت ديه از ماترک قاتل شدند لکن قاتل مالی ندارد با تحقیق و بررسی مشخص شد ورثه قاتل هم مال ندارند آیا می‌شود ديه مقتول را از بیت المال پرداخت نمود؟ همچنین در صورتی که ورثه قاتل مال داشته باشند تکلیف به پرداخت ديه از مال خود دارند یا در هر صورت وقتی که قاتل مالی نداشت ديه بر بیت المال است؟

۱. ديه شبه عمد بر قاتل است و در صورت عدم تمکن از ادای دین می‌توان مقداری از زکات را از سهم @ غاربین به آن اختصاص داد.

۲. در صورت عجز از تأدیه ديه حکومت اسلامی باید آن را از بیت المال بپردازد.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۱۱ / ۱۳۸۷

۷.

احتراماً مستدعیست نظر مبارک را در مورد فرع فقهی زیر مرقوم فرمایید. مزید توفیقات حضرت تعالی در تبلیغ معارف دین را از خداوند مسألت می‌نمایم.
اگر مقتول به قتل عمد، زن باشد و تنها وارث وی پدر و مادر باشند و پدر از قصاص در گذشته باشد یا مادر می‌تواند مطالبه قصاص نماید

۱. مادر حق قصاص دارد.

۲. سهم پدر از ديه تصالحی، باید از طرف مادر پرداخت شود.

۳. اگر پدر سهم خود را بخشید، مادر باید سهم پدر را به وارث یا وارثان قاتل بپردازد

*****جوادی آملی ۲۸ / ۰۱ / ۱۳۸۸

*****جوادى آملی

متفرقات

احکام متفرقات

این بخش دارای سؤال مربوط به احکام بانک به تقلید از حضرت استاد و ... می باشد.

*****پاسخ:*****

۱ نظر حضرت تعالی درباره‌ی سودی که بانکها می دهند، چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر به عنوان مضاربه یا جایزه باشد، اشکالی ندارد.

*****جوادى آملی ۲۶ / ۷ / ۷۴.

۲ حکم سپرده‌های بلندمدت یا کوتاه مدت در بانک و سود آن چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر برابر عقود اسلامی، مانند مضاربه باشد، جایز است و سود آن حلال است.

*****جوادى آملی.

۳ در برخی تعاونی‌های دوستانه، هر ماه به قید قرعه، به یک نفر وام داده می‌شود و هر نفر باید مبلغی افزون بر آنچه وام گرفته است،

برگرداند تا حق نفقات آخر که وام دیرتر به آنها می‌رسد، ضایع نشود. آیا پرداخت این مبلغ اضافه، ربا به شمار می‌آید؟

*****پاسخ:*****

(الف)

قرض به شرط زیاده، ربا است.

(ب)

چیزی که به عنوان کارمزد، پرداخت می‌شود، جایز است.

*****جوادى آملی ۲۲ / ۳ / ۸۱.

۴ گروهی با هدف رفع مشکلات اهالی محله و نیازمندان، اقدام به تأسیس صندوق خیریه کرده‌اند.

(الف)

آیا می‌توان مبالغ جمع آوری شده را برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و با هدف کمک هر چه بیشتر به مستمندان، سرمایه گذاری

کرد؟

(ب)

آیا می‌توان وجوه جمع آوری شده را به صورت قرض الحسنه، به نیازمندان پرداخت؟

(ج)

آیا می‌توان به مدت یک سال یا بیشتر، مبالغ را کنار گذاشت و آنگاه اقدام به توزیع آن کرد؟

(د)

توصیه حضرت عالی برای مصرف بهینه این پول‌ها چیست؟

(ه)

آیا می‌توان وجوه جمع آوری شده را در مراسم بزرگداشت ائمه اطهار (علیهم‌السلام) صرف کرد؟

*****پاسخ:*****

(الف)

با آگاهی صاحبان سرمایه و رضایت آنان و انطباق با عقود مشروع، جایز است.

(ب)

برابر اساسنامه‌ای که با امضای صاحبان سرمایه باشد، جایز است.

(ج)

با توافق صاحبان سهام جایز است، ولی بعد از گذشت سال، اگر خمس آن اموال قبلاً پرداخت نشد، اول باید خمس آنها داده شود؛ آنگاه اقدام به مصرف شود.

(د)

تولید و ایجاد شغل صادق؛ نه کسب کاذب.

(ه)

صرف اموال در تعظیم شعایر با رضایت صاحبان سهام، بی‌اشکال است.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱*****

۵ - صندوق قرض الحسنه و تعاونی اعتبار از سپرده‌های واگذاری توسط اعضا با قرارداد مشخص و رضایت طرفین، در فعالیت‌های علمی، فرهنگی و انتشاراتی خود و همچنین مشارکت در فعالیت سودآور شرعی و قانونی سایر اعضا استفاده کرده و درصدی از سود حاصله از فعالیت‌های مذکور را به عنوان سود مشارکت به سپرده گذاران خود اعطا می‌نماید.

لذا لطف فرموده نظر تان را در این مورد (سود پرداختی به سپرده گذاران) از نظر شرع مقدس بیان بفرمایید.

لازم است مسؤول صندوق قرض الحسنه وکیل شرعی سپرده گذاران باشد.

لازم است فعالیت‌های سودآور به صورت عقد شرعی مانند مضاربه، شرکت و ... باشد.

با حفظ دو شرط یاد شده سود پرداختی سپرده گذاران حلال است.

*****جوادی آملی ۹ / ۹ / ۱۳۸۶*****

۶ - اگر شخصی وجهی را به عنوان قرض به کسی بدهد و تأخیری در دریافت وجه به عمل آید آیا شخص طلبکار مجاز است مبلغی را به عنوان تأخیر مطالبه نماید یا دریافت وجه اضافه ربا و حرام است؟

جواب ۱: در صورتی که تأخیر ادای دین برای عدم قدرت بدهکار باشد و در اولین فرصت آن را تأدیه کند، طلبکار حق دریافت مبلغ زائد ندارد.

جواب ۲: در صورتی که تأخیر ادای دین عمدی بوده و موجب خسارت طلبکار شود، وی حق دریافت مبلغ زائد را از بدهکار دارد.

جواب ۳: صرف تأخیر ادای دین خسارت طلبکار محسوب نمی‌شود.

*****جوادی آملی، ۲۸ / ۸ / ۱۳۸۶*****

۷ - پرداخت سود توسط بانک بابت سپرده‌های بلندمدت و کوتاه مدت چه حکمی دارد؟

ضمناً تشخیص صوری بودن قراردادهای موجود در بانکها چگونه است با توجه به اینکه بین اهل فن

اختلاف است که آیا قراردادهای جنبه کاغذبازی دارد یا قرارداد واقعی می‌باشد.

در صورتی که برابر عقود اسلامی باشد حلال است

*****جوادی آملی

۸- افتتاح حساب پس انداز قرض الحسنه در بانک به قصد شرکت در قرعه کشی چه حکمی دارد؟
جایز است.

*****جوادی آملی

۹- محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی *****جوادی آملی (حفظه الله)
سلام علیکم

شخصی متولی سقاخانه‌ای بوده و بخشی از نذورات مردم به سقاخانه را که در اختیارش قرار داشته، در حساب شخصی خود در بانک گذاشته است؛ بعد از مدتی یک دستگاه ماشین به عنوان جایزه به نامش در آمده است.
سوال این است.

آیا جایزه‌ای که از بانک برای این حساب قرار داده شده برای صاحب حساب است یا برای سقاخانه؟
با توجه به اینکه مقداری از این پول برای سقاخانه بوده، جایز می‌دانید که ماشین فروخته شده پولش در امورات سقاخانه مصرف شود و یا با توجه به اصرار شورا و دهیاری محل در عام المنفعه مصرف شود؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جایزه یاد شده برابر قانون بانک عمل شود. اگر معیار جایزه دادن حساب بانکی داشتن است و مقدار زائد پول اصلاً دخیل نیست.
جایزه مذکور متعلق به صاحب حساب است و اگر مقدار زائد پول دخیل در آن است جایزه به نسبت حساب دفترچه و پول زائد تقسیم شود.

نذورات سقاخانه باید همانجا صرف شود و ثواب آن به روح مطهر حضرت ابوالفضل عَلَیْهِ السَّلَام اهداء گردد.

*****جوادی آملی، ۵ / ۸ / ۸۸

*****جوادی آملی

احکام متفرقات

اشاره

این بخش دارای ۸۱ سؤال مربوط به احکام متفرقات به تقلید از حضرت استاد و ... می‌باشد.

۱.

اگر پزشکی به اشتباه دارویی را تجویز نماید و پرستار نیز بر اساس نسخه‌ای که پزشک پیچیده دارو را به بیمار بخوراند و بیمار در اثر خوردن دارو بمیرد، آیا پزشک که سبب تلف بوده ضامن است، یا پرستار که مباشر تلف بوده؟ در صورتی که پزشک ضامن باشد، دلیل آن را بفرمایید؟

جواب ۱: اگر پزشک حاذق به دست خود دارویی را به بیمار بخوراند یا به وی دستور خوردن یا استعمال آن را بدهد و ضرری به بیمار برسد یا بمیرد پزشک ضامن است هر چند متخصص باشد.

جواب ۲: اگر پزشک حاذق دستوری ندهد بلکه فقط نظر طبی خود را نسبت به

فلان بیماری و راه درمان آن به فلان دارو را ارائه نماید و بیمار شخصاً اقدام نماید و ضرری به او برسد طیب ضامن نیست.

جواب ۳: اگر پرستار بفهمد که دارو اشتباه است در حال علم عمداً دارو را به خورد بیمار دهد شریک در ضمان است.

جواب ۴: اگر پرستار آگاه نباشد و فقط طبق دستور پزشک دارو را به بیمار بدهد ضامن نیست.

جواب ۵: دلیل ضمان قاعده اتلاف است که از نصوص معتبر استفاده می‌شود.

جواب ۶: در احکام یاد شده فرقی نیست بین آنکه پزشک اجرت بگیرد یا رایگان باشد.

*****جوادی آملی دی ۱۳۸۶

۲.

با عرض سلام و تحیت

با توجه به این که مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران در زمینه مسائل مربوط به چاپ و نشر قرآن کریم فعالیت تحقیقاتی می‌نماید، مستدعیست ما را از نظر شریف خویش درباره‌ی روایت ذیل و سؤالات مطرح شده بهره‌مند فرمائید.

«علی بن ابراهیم، عن ابیه، عن صفوان، عن ابن مسکان، عن محمد بن الوزاق،

ال:

عرضت علی بن ابی عبدالله «علیه السلام» کتاباً فیه قرآن مختّم معشر بالذهب و کتب فی آخره سوره بالذهب و اریته إیاه فلم یعب فیه شیئاً إلا کتابه القرآن بالذهب و قال:

لا یعجبنی أن یکتب القرآن إلا بالسواد کما کتب أول مرّه» (اصول کافی، جلد ۲، کتاب فضل القرآن، باب النوادر، ص ۶۲۱).

۱. با توجه به استنباط حضرت عالی از روایت یاد شده، آیا چاپ کل متن قرآن کریم با رنگی غیر از رنگ مشکی را مجاز می‌دانید یا خیر؟

۲. با توجه به این که در مصاحف چاپ شده در برخی از بلاد اسلامی لفظ جلاله «الله» یا بعضی از حروف به منظور آموزش قرآن، به رنگی غیر از مشکی ملاحظه می‌شود، آیا این کار را از نظر حضرت عالی مجاز است یا خیر؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. تعشیر یعنی بعد از ۱۰ آیه‌ی علامت نهادن چنین کاری با رنگ غیر مشکی هم جائز است.

۲. از نوشتن متن قرآن با طلا پرهیز شود اولی است؛ هر چند تذهیب ورق، حاشیه و جلد جایز است.

۳. نوشتن متن قرآن با رنگی که مشکی نیست ممنوع نیست ولی با رنگ مشکی اولی است.

*****جوادی آملی، ۱۱ / ۳ / ۸۲.

۳.

بنده پس از شهادت برادرم، با همسر او ازدواج کردم و سرپرستی فرزند او را به عهده گرفتم. آیا می‌توانم از حقوق او که بنیاد شهید پرداخت می‌کند. استفاده کنم؟

*****پاسخ:*****

(الف)

حقوق فرزند شهید، مخصوص همان فرزند است.

(ب)

به مقدار هزینه آن فرزند و مقدار سرپرستی وی را می‌توان از آن حقوق، استفاده کرد.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۳ / ۷۳*****

۴.

نظر حضرت تعالی درباره‌ی موسیقی مطرب و غیرمطرب چیست و ملاک تشخیص آن چیست؟

*****پاسخ:*****

آنچه موجب فراموشی خدا و ارتکاب گناه می‌شود، حرام است و تشخیص آن به عهده‌ی عقلای متشرع است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۱ / ۷۴*****

۵.

نظر شما در مورد موسیقی‌هایی که از تلویزیون پخش می‌شود، چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر لهو نبوده، سبب گناه نباشد، اشکالی ندارد.

*****جوادی آملی ۸ / ۴ / ۷۴*****

۶.

نظر شما درباره‌ی شطرنج، چیست؟

*****پاسخ:*****

اگر مخصوص قمار نباشد و به قصد برد و باخت بازی نشود، بلکه به منظور تقویت نیروی فکری باشد، اشکالی ندارد.

*****جوادی آملی ۸ / ۴ / ۷۴*****

۷.

کف زدن و رقص، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

کف زدن بیهوده است، ولی حرام نیست. رقص زن برای شوهر اشکالی ندارد و در مجالس زنانه نیز در صورت عدم ترتب اثر گناه، جایز است.

۸ / ۴ / ۷۴.

۸.

بر سر راه احداث یک جاده، حسینیه‌ای غیر وقفی قرار دارد که در محوطه آن، قبر تعدادی از مؤمنان است.

احداث این جاده بدون تخریب حسینیه، تقریباً ناممکن است.

البته قبور کاملاً تخریب نمی‌شود، بلکه نصف خاک روی آن برداشته و روی آن شن ریزی و آسفالت می‌شود. حکم تخریب حسینیه و تخریب جزئی قبور چیست؟

*****پاسخ*****

(الف)

تخریب حسینیه که وقف نیست، با رضایت صاحب آن جایز است.

(ب)

تخریب مقداری از ظاهر قبر و ترمیم فوری آن که نه نبش قبر است و نه هتک مؤمن، جایز است.

*****جوادى آملی ۳۰ / ۵ / ۷۴*****

۹.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل آزادی در انتخابات پذیرفته شده است، ولی رهبر مردم را ملزم می‌کند که در انتخابات شرکت کنند.

آیا کسی که در انتخابات شرکت نمی‌کند، کار واجبی را ترک کرده است یا دستور رهبر امر ارشادی است؟

*****پاسخ*****

تقویت نظام اسلامی، با شرکت در انتخابات و مانند آن لازم است، لیکن هر فردی در انتخاب نماینده و رأی به کاندیدا آزاد است. البته رعایت مصالح نظام اسلامی و امت مسلمان لازم است.

جوادى

آملی ۲۴ / ۷ / ۷۴.

۱۰.

بعضی از ناشرین، بدون اطلاع و اجازه مؤلف، اقدام به ترجمه و چاپ کتاب او می‌کنند.

آیا این کار شرعاً جایز است؟

به طور کلی، آیا حفظ حقوق طبع و ترجمه و نشر واجب و لازم است؟

در صورتی که این کار بدون موافقت و رضایت قبلی مؤلف، صورت گرفته باشد، وظیفه‌ی ناشر چیست؟

*****پاسخ*****

حقوق طبع، ترجمه و نشر آثار مختص به صاحب تألیف است.

اگر بدون اذن قبلی وی، چنین کاری انجام شود، باید با تأدیه‌ی حقوق مزبور، رضایت وی، تحصیل شود.

*****جوادى آملی ۱۶ / ۸ / ۷۴*****

۱۱

(یک)

در وسط قبرستان مخروبه‌ای، سه باب مدرسه ساخته شده و آن را به دو بخش تقسیم کرده است.

در بخشی از قبرستان حدود صد سال است که مردهای دفن نشده است و نشانی از قبور احتمالی در آن وجود ندارد آیا می‌توان در این قسمت، مسجد بنا کرد؟

(دو)

هنگام پی‌کنند برای ساخت مسجد در قبرستان مخروبه، استخوانهای میت مؤمن از زیر خاک بیرون آمد، اکنون تکلیف چیست؟

(سه)

چنانکه در سؤال نخست گفته شد، این قبرستان به دو بخش تقسیم شده است؛ در قسمتی که آثار و نشانه‌های قبور نمایان است ولی اکنون مردهای در آن دفن نمی‌شود، قرار است پارک یا فضای آموزشی یا مسجد ساخته شود آیا می‌توان برای ساخت مسجد نبش قبر کرد؟

پاسخ یک:

(الف)

در قسمتی که در آن قبور مسلمین است، نمی‌شود مسجد ساخت.

(ب)

در قسمتی که در آن آثار، قبر وجود ندارد و جدا از قبرستان محسوب می‌شود، ساختن مسجد، جایز است.

پاسخ دو:

(الف)

آنچه از بدن مؤمن در هنگام کندن زمین، ظاهر شد، باید دفن شود.

(ب)

اگر نشانه قبرستان بودن زمین، معلوم شد، نمی‌توان در آن مسجد ساخت.

(ج)

اگر زمین قبرستان متروک باشد، به طوری که در آن مرده دفن نمی‌شود، ساختن نمازخانه، جایز است.

پاسخ سه:

*****پاسخ:*****

(الف)

نبش قبر، جایز نیست.

(ب)

اگر هنگام کندن زمین، بدون آگاهی قبلی، به قبر مسلمان برخورد شد مانعی ندارد.

*****جوادی آملی ۸ / ۱۲ / ۷۴.

۱۲.

کف زدن در مراسم جشن اهل بیت (علیهم‌السلام)، چه حکمی دارد؟

منظور از طرب چیست؟

حد

لهو و لعب، چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

کف زدن در مراسمی که به نام اهل بیت (علیهم السلام) تشکیل می‌شود، اگر در جامعه دینی توهین تلقی شود، باید ترک شود.

(ب)

طرب مذموم خفت شهبانی است.

(ج)

حد لعب آن است که مخصوص محفل تبه کاران باشد.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰*****

۱۳

قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجالس عزای اهل بیت (علیهم السلام)، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

چیزی که در شرایط کنونی، مایه‌ی وهن اسلام است، مانند قمه زدن و ... جایز نیست. چیزی که مایه تعظیم شعائر است یا سبب هتک نیست، مانند زنجیر زدن، جایز است.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰*****

۱۴

گفتن ذکرهایی مثل خدای من حسین است، من علی اللّهم و لا إله إلا فاطمه، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

باید ترک شود.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰*****

۱۵

امروزه بازی با شطرنج و ورق (پاسور) بدون برد و باخت و به عنوان سرگرمی و ورزش، نه به عنوان قمار، در بین جوانان متداول است.

حکم خرید و فروش و نگهداری این آلات و بازی با آن چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

اگر چیزی ابزار قمار باشد، بازی با آن جایز نیست؛ هر چند بدون برد و باخت باشد.

(ب)

اگر چیزی در زمان گذشته ابزار قمار بود، ولی فعلاً ابزار قمار نیست، بازی با آن بدون برد و باخت، جایز است.

(ج)

اگر چیزی در یک منطقه، اصلاً ابزار قمار نیست؛ هر چند در بعضی منطقه‌ها ابزار قمار است، بازی با آن بدون برد و باخت، در منطقه اول جایز است.

(د)

خرید و فروش ابزاری که بازی با آنها بدون برد و باخت، جایز است، حلال می‌باشد.

(ه)

نگهداری ابزاری که از آلات قمار نیست، جایز است.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰*****

۱۶.

فرق کسانی که مادرشان سید است با کسانی که پدرشان سید است، چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

کسی که فقط مادر او سید است، مانند کسی که پدر او سید است، از کرامت معنوی برخوردار است.

(ب)

کسی که فقط مادر او سید است، حکم فقهی سید را ندارد.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۲ / ۸۰*****

۱۷.

در برخی مجالس که برای بزرگداشت اهل بیت (علیهم السلام) برپا می‌شود، مسایلی به چشم می‌خورد؛ از جمله:

۱ تصریح به الفاظی که دلالت بر الوهیت اهل بیت (علیهم السلام) دارد؛ مانند:

لا إله إلا علی و ...

۲ خواندن اشعار و بیان مطالبی که مقام خداوند را در برابر اهل بیت (علیهم السلام) پایین می‌آورد؛ مانند:

خدا عکس علی را ماچ می‌کرد.

۳ انجام بعضی کارها در منظر مردم، برای اظهار ذلت در برابر اهل بیت (علیهم السلام)؛ مانند آویختن زنجیر به گردن و درآوردن

صدای حیوانات.

۴ نسبت دادن برخی امور به اهل بیت (علیهم السلام) که به ظاهر با عصمت آنان منافات دارد.

برخی افراد در توجیه این اعمال که در آن شائبه حرمت وجود دارد، می‌گویند:

دستگاه امام حسین (علیه السلام) از محدوده‌ی فقه خارج است.

لطفاً با بیان نظر شریفتان، راه گشای ما برای دست یابی به بینشی به دور از اشتباه و بهره‌مندی صحیح از مجالس اهل بیت (علیهم

السلام) باشید.

*****پاسخ:*****

(الف)

اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) همتای قرآن کریم، معصوم و حجت الهی اند.

(ب)

تعظیم شعائر اهل بیت (علیهم السلام)، مورد ترغیب اکید شارع مقدس است.

(ج)

در تمام مراسم، لازم است از غلو پرهیز شود.

(د)

لازم است در همه مراسم، از گفتار یا رفتاری که موجب هتک مقام شامخ امامت و وهن خاندان عصمت یا اهانت به اصل عزاداری است، احتراز شود.

(ه)

نهضت سید الشهداء (علیه السلام) برای احیای حق و امامت باطل بود؛ کاری که حق نباشد، انجام آن مخالف هدف قیام حسینی (ارواحنا فداه) است.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۱ / ۸۱*****

۱۸.

شخصی ارمنی مراسم ترحیم پدرش را در مسجد برگزار می کند و در مجلس ترحیم مؤمنان و بزرگداشت شهیدان نیز در مسجد حضور می یابد. آیا حضور فرد اهل کتاب در مسجد، هتک مقام مسجد به شمار می آید؟

*****پاسخ:*****

اگر فرد مزبور، آداب ظاهری ورود به مسجد را رعایت کند و متشرعان محل حضور او را هتک به مسجد ندانند، شرکت او جایز است.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۳ / ۸۱*****

۱۹.

حکم تراشیدن ریش و گرفتن اجرت آن چیست؟

*****پاسخ:*****

(الف)

احتیاط واجب، ترک تراشیدن ریش است.

(ب)

احتیاط لازم، نگرفتن اجرت، برای تراشیدن ریش است.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱*****

.۲۰

در مراسم عزای سید الشهداء (علیه السلام) لطمه زدن به صورت به دور از ریا و تظاهر، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

صرف نظر از حکم لطمه زدن به صورت در مصیبت، انجام چنین کاری اگر موجب ضرر قابل اعتنا نباشد، اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱*****

.۲۱

هروله کردن (حالتی بین راه رفتن و دویدن) همراه با سینه زنی در مراسم عزاداری، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

هروله، ذاتاً اشکال ندارد، ولی اگر موجب وهن عزاداری شود، اشکال دارد.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱*****

.۲۲

سینه زدن با بدن برهنه، به دور از چشم نامحرم، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

در صورتی که مصون از نگاه نامحرمانه نه خصوص نامحرم باشد، اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۴ / ۸۱*****

.۲۳

طلبه‌ای که در درس و بحث کم کاری می‌کند، آیا باید معادل مقداری که درس خوانده، شهریه بگیرد یا نباید شهریه بگیرد؟

*****پاسخ:*****

اگر شهریه از درآمد موقوفه باشد، لازم است برابر وقف جدیت نمود و اگر از وجوه عام باشد، مادامی که تقصیر نشود و قدرت

شرکت در امتحان حاصل گردد، محذوری ندارد.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱*****

.۲۴

اجرای قوانین و مقررات جمهوری اسلامی، تا چه حدی واجب است؟

آیا اگر در نظر شخص، برخی از قوانین با شرع منافات داشته باشد، باز هم واجب است؟

*****پاسخ:*****

اگر مورد تصویب شورای نگهبان باشد یا مستقیماً دستور رهبری باشد، مخالفت با آن جایز نیست. در صورت علم قطعی به ناصواب

بودن چیزی، می‌توان آن را ترک کرد.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱*****

۲۵.

استفاده از شهریه طلبگی در موارد غیر ضروری، از جهت شرعی و وضعی چه حکمی دارد؟

*****پاسخ*****

اشتغال به تحصیل حوزوی، مصحح دریافت شهریه متداول است.

فقر، شرط تکلیفی یا وضعی نیست.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۴ / ۸۱*****

۲۶.

بازی بیلارد که اخیراً رواج یافته، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ*****

در صورت صدق قمار بر بازی بیلارد، حرام است.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۰ / ۸۱*****

۲۷.

بازی پاسور چه حکمی دارد؟

*****پاسخ*****

اگر پاسور از ابزار ویژه قمار نباشد، بازی با آن بدون برد و باخت، حرام نیست. مردان الهی به لهو و لعب نمی‌پردازند.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۰ / ۸۱*****

۲۸.

ساخت، خرید و فروش، نگهداری و نصب مجسمه‌های دارای صورت انسانی، در معابر عمومی و میادین از نظر فقهی چه حکمی دارد؟

سؤال مذکور در فرض صورت حیوانی، چه حکمی دارد؟

نگهداری مجسمه‌های کوچک تزئینی به صورت انسانی یا حیوانی در منازل، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ*****

(الف)

ساختن مجسمه‌های موجود جاندار بنا بر احتیاط لازم، جایز نیست.

(ب)

خرید و فروش و نگهداری آن، جایز است.

(ج)

نصب آن در میدان شهر، خلاف ادب اسلامی است.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۰ / ۸۱*****

۲۹.

آموزش دادن و آموزش دیدن مجسمه سازی، چه حکمی دارد؟

*****پاسخ:*****

صرف آموزش دادن و آموزش دیدن، حرام نیست.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۰ / ۸۱*****

۳۰.

با توجه به این که بازی بیلارد از مصادیق قمار است، لطفاً حکم آن را مرقوم فرمایید.

*****پاسخ:*****

بازی مزبور با برد و باخت، حرام است.

*****جوادی آملی ۲۸ / ۱۰ / ۸۱*****

۳۱.

این سؤال سه بخش است:

(یک)

آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و زن به مرد) جایز است؟

(دو)

ادله فقهی اثبات یا رد آن چیست؟

(سه)

اگر شخصی چنین عملی انجام داد، وظیفه‌ی دیگران در برابر او چیست؟

پاسخ یک:

تغییر جنسیت، حرام نیست.

پاسخ دو: نبودن دلیل بر حرمت، برای اثبات جواز، کافی است.

پاسخ سه: در صورت اطلاع، هر کس برابر وضع کنونی، به لحاظ محرم یا نامحرم

بودن، عمل می‌کند.

*****جوادی آملی ۱ / ۱۱ / ۸۱*****

۳۲.

ساختمان مسجدی قدیمی به دلیل افزایش جمعیت و گسترش فعالیت‌های دینی، نیاز به تخریب و تجدید بنا دارد. آیا تخریب این

مسجد قدیمی جایز است؟

*****پاسخ:*****

(الف)

توسعه مسجد به گونه‌ای که موجب تخریب نباشد، بدون اشکال است.

(ب)

توسعه مسجد به گونه‌ای که موجب تخریب شود، در صورت ضرورت، جایز است.

تذکر) تخریب بنای کهن، موجب محو میراث فرهنگی نشود.

*****جوادی آملی ۲۰ / ۱۲ / ۸۱.

۳۳

سقاخانه‌ای در جلوی یک حسینیه قرار دارد که هم موجب نقصان شکوه و زیبایی آن می‌شود و هم آن را در مضیقه قرار می‌دهد.

آیا می‌توان سقاخانه را خراب کرد و در بخش دیگری از محدوده حسینیه ساخت؟

*****پاسخ:*****

در صورتی که سقاخانه مزبور مزاحم استفاده صحیح از حسینیه باشد، تبدیل آن به محل مناسب اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۲۴ / ۳ / ۷۴.

۳۴

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی *****جوادی آملیپ

احتراماً بدین وسیله به عرض می‌رساند:

هیأت امنای مسجد حضرت ابوالفضل عَلَیْهِ السَّلَام محله اسپه کلا شهرستان آمل در نظر دارد بنای کنونی این مسجد را که قبل از

انقلاب شکوهمند اسلامی به صورت همکف و یک طبقه احداث شده بود به دلیل فرسودگی بنا و همچنین افزایش شدید جمعیت

منطقه تخریب و با توجه به طرح تعریض شهرداری در مساحتی کمتر اقدام به ساخت بنای مسجد در چند طبقه نماید.

فلذا در نظر است برای بنای جدید:

یک طبقه (زیر زمین) مخصوص آشپزخانه و ... احداث گردد.

یک طبقه (همکف) فضای مسجد مخصوص آقایان احداث گردد.

یک طبقه (اول) فضای مسجد مخصوص بانوان احداث گردد.

یک طبقه (دوم)

مخصوص سالن همایش، ختم و ... احداث گردد.

یک طبقه (سوم)

مخصوص فضای مجتمع فرهنگی احداث گردد.

یک طبقه (چهارم)

مخصوص خانه عالم و سرایدار خانه احداث گردد.

با توجه به اینکه برای کل مساحت زمینی که قصد احداث بنای جدید وجود دارد، در زمان احداث بنای اولیه، صیغه مسجد خوانده

شده بود لذا سؤالات شرعی ذیل مفروض است:

۱. آیا حکم مسجد در خصوص طبقات پایین تر یا بالاتر از عرصه‌ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده وارد است؟

۲. آیا در طبقات پایین تر یا بالاتر از عرصه‌ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده می‌توان سرویس بهداشتی (توالت) احداث کرد؟

۳. آیا می‌توان در طبقات بالاتر از عرصه‌ای که صیغه مسجد برایش قرائت شده (عیان)، خانه عالم و سرایدار خانه (با توجه به امورات جاریه زندگی خانوادگی) احداث کرد؟
۱. آنچه به عنوان مسجد وقف شد تغییر کاربری آن جایز نیست.
  ۲. آنچه برای مسجد نه به عنوان مسجد وقف شد احداث بناهای مرقوم در استفتاء جایز است.
  ۳. احداث آشپزخانه و مانند آن در زیر زمین جایز است.
  ۴. احداث طبقه اول جهت نماز بانوان مانند همکف برای نماز آقایان بلا مانع است.
  ۵. احداث مجتمع فرهنگی (قرآن، فقه، اخلاق و) ... جایز است.
  ۶. از احداث واحد مسکونی اجتناب شود.
- ***** جوادی آملی ۱۰ / ۴ / ۸۷

۳۵

- آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و بالعکس) جایز است یا نه؟
- سؤال ۲: ادله فقهی که می‌توان برای اثبات یا رد آن بیان کرد چیست؟
- سؤال ۳: اگر در کشور اسلامی چنین عملی صورت گیرد (در صورت عدم جواز) تکلیف مطلعین فقط امر به معروف و نهی از منکر است یا نه؟
- جواب ۱: تغییر جنسیت حرام نیست.
- جواب ۲: نبودن دلیل بر حرمت برای اثبات جواز کافی است.
- جواب ۳: در صورت اطلاع هر کس برابر وضع کنونی به لحاظ محرم یا نامحرم بودن عمل می‌کند.
- ***** جوادی آملی ۱۲ / ۹ / ۸۳

۳۶

جمعی از جان نثاران و شیعیان و مجتبان اهل بیت عصمت و طهارت همه ساله در ایام ماه محرم و صفر از سالیان دراز تاکنون مشغول به اقامه عزاداری سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام و دیگر ائمه معصومین علیهم السلام در نقش تعزیه و شبیه خوانی در شهر مذهبی سیدان فارس که سرای سادات و دارالمؤمنین است و دیگر قراه فارس و خود شهر شیراز بوده و هستیم و طریقه‌اش آن است که مرد لباس مخصوص زنانه نمی‌پوشد و پیراهن سیاه عربی پوشیده و با پارچه سیاه تا روی بینی را می‌پوشانند و اطفال را هم لباس عربی پوشیده به زبان حال می‌خوانند و اجماع مرد و زن مخلوط به هم نمی‌باشد و آواز غنا در کار نیست و ساز و شیپور و طبل که مخصوص عزاداریست به صورت مارش عزا می‌نوازند و چون اشعار تعزیه ما را شاعر گرانقدر مرحوم آقای میرزا علی جان کاویانی راد متخلص به سیکوتی که از اساتید تعزیه در ایران بوده‌اند از نص احادیث معتبره شیعه روایات را به شعر درآورده‌اند نسخه‌ها در بین نسخه‌های سراسر ایران بی‌نظیر می‌باشد و ایشان از اهل دارو کلاه ساری بوده‌اند که مقدرات و برپایی عزای امام حسین که در سراسر ایران مسافرت می‌نموده‌اند جهت اجرای مراسم تعزیه ایشان را به فارس کشانیده و در آنجا ساکن و مدفون شده‌اند و حدود سیصد مجلس تعزیه از ایشان به یادگار مانده که قابل تحسین است و حتی الامکان در مجالس ما اشعار دروغ خوانده نمی‌شود و مجالس با شکوه خاص برگزار می‌گردد و به کثرتی شور و گریه برپا می‌شود که قابل توجه است آیا رفتن در همچو مجالس و گرفتن اجرت و اقامه‌ی آن در فتوای حضرت تعالی چه صورت دارد آنچه را که در احکام دین مبین اسلام از

فتوای آن وجود معدنِ مجد و شرف است به دست خط شریف مرقوم و مُزین فرماید.

جواب ۱: در صورت حفظ همه شرایط مرقوم در استفتا اقامه، شرکت و تهیه مُقَدّمات جایز بلکه راجح است.

جواب ۲: چون هدف نهضت سیدالشهداء عَلَیْهِ السَّلَام استنقاذِ بندگان خدا از جهالت و ضلالت بود نباید طرزی رفتار کرد که تعزیت به جای تعلیم، تربیت و تزکیه نفوس قرار گیرد.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۱ / ۱۳۸۷

۳۷.

خواهشمند است در خصوص سؤال ذیل ارشاد شرعی بفرمایید.

اگر در مبیعه نامه‌ای قید شود که «اگر الباقی ثمن معامله تا فلان تاریخ پرداخت نشود معامله فسخ خواهد شد» این جمله حاکی از انفساخ معامله و شرط فاسخ است یا ایجاد حق فسخ برای بایع؟ اگر عرفِ نگارشِ مبیعه نامه بر انفساخ معامله نباشد جمله‌ی مرقوم ظاهر در ایجاد حق فسخ است.

*****جوادی آملی ۲۵ / ۱۱ / ۸۶

۳۸.

درباره‌ی رایت CDهای قفل شکسته و استفاده از آن [نظر حضرت عالی چیست؟

اگر رایت، نظیر تألیف، حقِ مخصوصِ پدیدآورنده‌ی آن است، استفاده از آن مشروط به رضایت صاحب حق است.

*****جوادی آملی

۳۹.

لطفاً نظر حضرت‌عالی را راجع به حق تألیف و حق تحجیر بیان فرمایید.

آیا این دو حق می‌توانند به عنوان ثمن یا مثن در معامله واقع شوند؟

آیا در این صورت، حق تحجیر به ملکیت خریدار در می‌آید؟

و نهایتاً اینکه آیا به نظر جناب‌عالی حق مؤلف مشروعیت دارد؟

مستدعیست نظر مبارک را با ذکر دلیل مرقوم فرمایید

۱. چیزی که در عرف عقلا مالیت دارد.

۲. چیزی که مالیت عقلایی او را شارع مقدس رد نکرد.

۳. چیزی که به استناد مالیت حلال در عرف عقلا مثن یا ثمن قرار می‌گیرد.

۴. چیزی که مثن یا ثمن قرار گرفتن آن را شارع مقدس رد نفرمود، مشمول

ادله تنفیذ عقود است.

۵. حق تألیف و نیز حق تحجیر از حقوق مالی در عرف عقلاست و در عقد بیع به عنوان مثن یا ثمن واقع می‌شود نه مالیت آن رد

شد و نه عوض قرار گرفتن آن.

۶. چون پیمان تجاری محصور در معاملات معهود نیست و عین بودن مثن در بیع لازم نیست، لذا حقوق یاد شده می‌توانند مورد

معامله قرار گیرند.

*****جوادی آملی ۲۸ / ۱۰ / ۸۲

.۴۰

آیا شخصی آگاهانه و از روی عمد که خود مبتلا به ویروس HIV می‌باشد شخص دیگری را مبتلا به ایدز نماید قاتل محسوب می‌شود و قتل عمد صورت گرفته؟

جواب ۱: ویروس ایدز و ابتلای به آن مراتبی دارد.

جواب ۲: تماس و ارتباط با شخص دیگر اقسامی دارد.

جواب ۳: اثرپذیری شخص دیگر متفاوت است.

جواب ۴: اگر رأی نهایی کارشناس بدون معارض این بود که فلان قسم از ابتلا کُشنده و درمان ناپذیر است کسی که مبتلاست دیگری را عالمماً، عامداً مبتلا نماید و آن شخص دیگر به استناد همین ابتلا بمیرد قتل عمد محسوب می‌شود.

.۴۱

قمه و زنجیر چاقویی زدن و تیغ کشیدن در مجلس عزای اهل بیت چه حکمی دارد اگر خصوصی باشد و عمومی چه حکمی دارد؟

جواب ۱: چیزی که در شرایط کنونی مایه‌ی وهن اسلام است مانند قمه زدن و جایز نیست.

جواب ۲: چیزی که مایه‌ی تعظیم شعائر اسلام یا سبب هتک نیست مانند زنجیر زدن جایز است.

.۴۲

آیا در جمع گروهی، که با هم تبانی به عمل مجرمانه سرقت نموده‌اند و به بعضی از افراد آن اتهام سرکردگی را وارد آورده باشند به این معنا که وسایل ارتکاب جرم را فراهم ساخته است و مالباختگان را شناسایی نموده است آیا می‌تواند حد محارب را جاری نمود و در حالی که حضور فیزیکی و حسی در موارد نداشته باشد و شبهه عدم رعایت جانب (به این معنا که اگر کشته باشد، کشته شود و اگر) ... در صدور حد نیز داده شود و به خاطر شکایت شخصی و رد مال، جنبه عمومی هم نداشته باشد و مقاومت در مقابل مأمورین برای دفاع از نفس و عرض و مال با وجود خوف از جرح یا تعرض به عرض صورت گرفته باشد؛ می‌توان حکم اعدام با چوبه دار صادر نمود؟ و آیا در فرض مرقوم می‌تواند وجاهت شرعی داشته باشد؟

جواب ۱: مفروض در سؤال نه حد سرقت دارد و نه حد محارب.

جواب ۲: مقاومت در مقابل مأموران نظام اسلامی جایز نیست.

جواب ۳: تبانی و تهیه وسایل مرقوم جرم است و کیفر آن با بررسی و کارشناسی قضایی است.

جواب ۴: اگر کسی سرکردگی گروه فساد و تباهی را به عهده داشته باشد هر چند شخصاً حضور فیزیکی نداشته باشد مجرم است و کیفر آن برابر مقدار توطئه او مشخص است.

.۴۳

مجازات یا مسؤولیت قاتل شخص مرتد در موارد ذیل چیست؟

۱. مسلمانی، عمدتاً مرتدی را به قتل برساند.

۲. مرتدی، مرتد دیگر را عمدتاً به قتل برساند.

۳. کافر ذمی، مرتدی را به قتل برساند.

۴. در موارد فوق چنانچه قتل غیر عمد باشد، قاتل چه مسؤولیتی دارد؟

آیا دیه‌ای برای مرتد ثابت است؟

در فرض ثبوت، مقدار آن را بیان فرمایید.

۵.

(ب)

آیا در صورت فوق فرقی بین اقسام مرتد و زن یا مرد بودن مرتد

می‌باشد یا خیر؟

جواب ۱: اگر مسلمان عمداً مرتدی را بکشد قصاص نمی‌شود.

جواب ۲: اگر مسلمان عمداً مرتدی را بدون اذن حاکم شرع بکشد گناه کرد و تعزیر می‌شود.

جواب ۳: اگر مرتد عمداً مرتدی را بکشد قصاص می‌شود.

جواب ۴: اگر کافر ذمی عمداً مرتدی را بکشد قصاص می‌شود.

جواب ۵: اگر مسلمان به طور غیر عمد (اعم از شبه عمد یا خطاء) مرتدی را بکشد دیه ندارد.

جواب ۶: قتل غیر عمدی مرتد دیه ندارد.

جواب ۷: مهدورالدم بودن مرتد باید به حکم حاکم شرع ثابت شود.

جواب ۸: ترور مرتد جایز نیست.

*****جوادی آملی ۱۶ / ۹ / ۱۳۸۶

۴۴

از طرف فرقه ... مَجَاناً کارهایی عمومی مثل راه‌های عمومی و لوله کشی آب و پل و برق و نهر و غیره درست می‌کند و دعوی ایشان اینست که اینها از طرف حقوق غرباء و بیچاره مجمع جهانی و افراد خیر می‌آورند و به مردم می‌رسانند، تا حال از طرف اینها هیچ تبلیغ چیزی ندارد و بر نظر اینها این کارها را انجام می‌دهند. آیا چنین کمک از اینها گرفتن جایز است یا خیر؟ هر چند غالب این گونه خدمات با هدف تبلیغ همراه است ولی با علم به عدم ترتب مفسده اشکالی ندارد.

*****جوادی آملی ۲۳ / ۱ / ۱۳۸۲

۴۵

آیا می‌توان زیر قبرستان ساختمان بنا کرد به طوری که سقف ساختمان کف قبرستان باشد؟

در صورتی که مستلزم تصرف یا موجب ضرر به قبرستان نشود جایز است.

۴۶

شخص منافق یا کافر در بلاد شیعیان فوت کرده است و به خیال شیعیان شیعه است و این شخص را دفن کردند و بعد از مدتی فهمیدند که کافر است یا منافق آیا می‌شود او را نبش قبر کنند یا خیر؟

: در صورتی که کافر بودن وی شرعاً محرز شده باشد نبش قبر و انتقال جسد میت کافر از قبرستان مسلمین واجب است.

..۴۷

یاد گرفتن موسیقی و استفاده از آن در مجالس و شرکت در کلاس چه حکمی دارد؟
 جواب ۱: موسیقی مخصوص مجلس گناه حرام است.
 جواب ۲: موسیقی آزاد که ویژه مجلس گناه نیست در صورتی که همراه با گناه دیگر نباشد حلال است.
 *****جوادی آملی ۲۳ / ۲ / ۱۳۸۳

.۴۸

آیا تغییر جنسیت (مرد به زن و بالعکس) جایز است یا نه؟
 سؤال ۲: ادله فقهی که می‌توان برای اثبات یا رد آن بیان کرد چیست؟
 سؤال ۳: اگر در کشور اسلامی چنین عملی صورت گیرد (در صورت عدم جواز) تکلیف مطلعین فقط امر به معروف و نهی از منکر است یا نه؟
 جواب ۱: تغییر جنسیت حرام نیست.
 جواب ۲: نبودن دلیل بر حرمت برای اثبات جواز کافی است.
 جواب ۳: در صورت اطلاع هر کس برابر وضع کنونی به لحاظ محرم یا نامحرم بودن عمل می‌کند.
 *****جوادی آملی ۱۲ / ۹ / ۸۳

.۴۹

احتراماً به عرض می‌رساند آیا طلبه‌ای که درس خارج می‌خواند و در کنار درس خواندن به جهت مشکلات معیشتی (اجاره خانه، وام و) ... در راستای طلبگی در دفتر تبلیغات حوزه علمیه مشغول به کار می‌باشد آن هم خدمت به طلاب می‌باشد می‌تواند از شهریه استفاده نماید؟
 در صورتی که درس گوش داده را مطالعه نموده و با فهمیدن آن درصدد نشر احکام اسلامی باشد می‌تواند از شهریه استفاده نماید.
 *****جوادی آملی ۲۷ / ۹ / ۱۳۸۷

.۵۰

آیا ریش تراشی موجب فسق بوده و با جایگاه قاضی، امام جماعت و امثال آن سازگار می‌باشد؟
 اصرار بر تراشیدن موجب فسق و مانع تحقق عدالت است.
 *****جوادی آملی ۱۲ / ۹ / ۱۳۸۷

.۵۱

لطفاً حکم شرعی سه مسأله ذیل را مرقوم فرمایید:
 ۱. تیغ زدن صورت یا ماشین به گونه‌ای که در حکم تیغ باشد.
 ۲. استفاده از کراوات.

۳. کشیدن سیگار (چه در مکانی که دیگری نیست یا در حضور دیگران که از

دود و بوی سیگار، اذیت می‌شوند.)

*****پاسخ:*****. ۱. احتیاط واجب ترک تیغ زدن به موی صورت یا ماشین کردن آن که در حکم تیغ باشد.

جواب ۲: احتیاط لازم ترک کراوات در شرایط کنونی است.

جواب ۳: سیگار کشیدن اگر موجب اعتیاد ضرر آور آن است جایز نیست و اگر سبب اعتیاد نمی‌شود و برای استعمال کننده‌ی آن ضرر ندارد لیکن موجب آلودگی محیط زیست می‌شود لازم است ترک شود.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۱۱ / ۸۷*****

۵۲.

احتراماً نظر به محدودیت ظرفیت تولید، پالایش و عرضه گاز طبیعی و مصرف بی‌رویه انرژی به خصوص گاز طبیعی در فصل زمستان توسط برخی از مشترکین محترم که نهایتاً منجر به تعدی به حقوق عمومی و سلب امکان بهره‌مندی عادلانه مجموعه مشترکین از نعمت خدادادی گاز طبیعی، بروز مشکل در گازرسانی به برخی از نقاط کشور و نیز ایجاد وابستگی به خارج در واردات بیشتر گاز به دلیل اهمال در مصرف توسط بخشی از مشترکین می‌گردد، از این رو از محضر مبارک استدعا دارد نظر شریف را در ارتباط با وظیفه مؤمنین به ویژه مقلدین آن حضرت در خصوص اجتناب از اسراف و رعایت اصول ایمنی مصرف بهینه گاز طبیعی مرقوم فرمایند.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱. تعدی به حقوق عمومی و تضييع اموال در کیفیت تولید، توزیع و مانند آن جایز نیست.

۲. اسراف در مصرف گاز و غیر آن جایز نیست.

*****جوادی آملی ۲۸ / ۱ / ۱۳۸۸*****

۵۳.

«با عنایت به فجایع دلخراش فلسطین و استمرار جنایات همه جانبه استکبار و صهیونیست خون آشام با تداوم محاصره باریکه غزه و نسل کشی توأم با کشتار بی‌رحمانه زنان، مردان و کودکان که حاصل آن در آستانه فاجعه انسانی قرار گرفتن پاره تن اسلام و آمار فزاینده ویرانی بیمارستان‌ها، مساجد و ... همچنین معلولیت‌ها و زخمی‌های ساکنین آن می‌باشد لذا از محضر شریف آن مرجع عالی قدر استدعا دارد نظر مبارک راجع به جمع آوری و ارسال کمک‌های مردمی خاصه اختصاص بخشی از وجوهات «سهمین» به این مهم را مرقوم فرمایید؟

«پرداخت زکات و ثلث سهمین مبارکین جایز و امید قبول خداوند خواهد بود.»

*****جوادی آملی ۱۲ / ۱۰ / ۱۳۸۷*****

۵۴.

احتراماً مستدعیست نظر مبارک را در مورد سه فرع فقهی زیر مرقوم فرمایید. مزید توفیقات حضرت‌عالی در تبلیغ معارف دین را از خداوند متعال مسألت می‌نمایم.

(الف)

اگر دختر شیعه با مردی که دارای مسلک اهل حق است ازدواج نماید آیا محرمیت ایجاد می‌شود و این ازدواج مشروع است یا خیر؟
و آیا فرزندی که از این زوج متولد می‌شود طهاره مولد دارد و حلال‌زاده است؟

(ب)

اگر مقتوله به قتل عمد، دارای پدر و مادر باشد و پدر دارای مسلک اهل حق باشد آیا پدر حق قصاص و یا دیه دارد یا خیر؟

(ج)

آیا اگر مقتوله به قتل عمد، دارای مسلک اهل حق باشد می‌توان از قاتل که شیعه است قصاص نمود؟

۱. عنوان اهل حق بر چند گروه اطلاق می‌شود. معیار حکم شرعی آنست که اگر کسی به همه اصول مذهبی معتقد باشد ازدواج با وی جایز و فرزند نیز دارای طهارت مولد بوده و حلال‌زاده است.

۲. اگر پدر مانند مادر مسلمان باشد و به اصول اسلامی معتقد باشد حق قصاص دارد.

۳. اگر مقتوله مسلمان باشد و به اصول اسلامی معتقد باشد می‌توان از قاتل هر چند شیعه باشد حق قصاص را استیفاء نمود. البته در صورتی که قاتل مرد باشد باید نصف دیه را به اولیای قاتل پرداخت کرد.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۲ / ۸۸

.۵۵

با احترام به استحضار می‌رساند، مرکز نابینایان کشور وابسته به موسسه خیریه و نیکوکاری ... که از گذشته نسبت به چاپ قرآن کریم به خط بریل جهت استفاده نابینایان کشور اقدام نموده است، در نظر دارد در نحوه کتابت قرآن کریم به خط بریل حتی المقدور از تعداد اشکال (اعم از اعراب، علائم و بعضی حروف که به تلفظ نمی‌آیند) کاسته شود تا نسخه‌ای کم حجم تر فراهم گردد که قرائت آن برای روشندان آسان باشد.

از جمله:

۱ - حذف «الف جمع» مانند حذف الف در کلمات قالوا (قالو) و آمنوا (آمنو)

۲ - نوشتن «الف» در وسط برخی کلمات قرآن که در رسم الخط نوشته نمی‌شود مانند نوشتن الف در

لمات هذا (هاذا) و ذلك (ذالك)

۳ - حذف «واو» در کلماتی مانند أولوا (ألوا) و أولى (ألی) که در تلفظ خوانده نمی‌شوند.

لازم به ذکر است با توجه به این که هر یک از اعراب و حروف در خط بریل با علامت مشخصه‌ای قابل درک می‌باشد، لذا خواهشمند است در خصوص این رسم الخط رهنمود لازم را مبذول فرمایید.

۱ - نوشتن قرآن کریم برای نابینایان به رسمی که به قرائت درست آن آسیب نرساند، جایز است.

۲ - اولی آنست که در صورت امکان رسم الخط رایج و صحیح ملحوظ گردد.

*****جوادی آملی، ۵ / ۳ / ۸۸

.۵۶

محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی *****جوادی آملی (دامت برکاته)

سلام علیکم!

احتراماً، خواهشمند است نظر مبارک را در مورد مسائل ذیل اعلام فرمایید:

آیا می‌توان در انتخابات به بهانه حفظ نظام اسلامی یا برگزیده شدن نامزدی که ما او را اصلح می‌دانیم کارهای ذیل را انجام داد:

۱. در شمارش آراء دست کاری کرده، آن را کم یا زیاد کنیم؟

۲. به جای دیگران رأی داده، یا بیش از یک رأی به صندوق بیندازیم؟

۳. آراء رقیب را هنگام شمارش، حذف یا باطل کنیم؟

۴. رأی بیسوادها را طبق نظر خودمان بنویسیم؟

۵. با شناسنامه‌های اموات که هنوز باطل نشده‌اند رأی دهیم؟

جمعی از استادان حوزه و دانشگاه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. امور یاد شده خیانت و حرام است.

۲. هرگز هدف وسیله را توجیه نمی‌کند و مایه وهن نظام جمهوری اسلامی است.

پ

*****جوادی آملی، ۱۰ / ۳ / ۸۸

۵۷.

احکام کلی / وجوب امداد

آیا وجوب امداد رسانی به مصدومین و آسیب دیدگان، اختصاص به اقدام و تلاش فقط برای نجات جان آنها دارد یا کمک‌های

مالی، همچنین نگهداری از اموال آسیب دیدگان را نیز شامل می‌شود؟ حکم کلی در این خصوص چیست

؟

۱ - حفظ جان و مال محترم بر مسلمان واجب است.

۲ - امداد رسانی به مصدوم‌ها برابر عقد متقابل واجب است

۳ - حفظ جان مقدم بر حفظ مال است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۵۸.

احکام کلی / وجوب امداد

آیا اهمال و مسامحه در امداد که منجر به نقص عضو یا موت مصدوم گردد، موجب ضمان و دیه می‌باشد؟

۱ - تقصیر در امداد رسانی به مصدوم حرام است.

۲ - ضمان خسارت برابر تعهد متقابل است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۵۹.

احکام کلی / وجوب امداد

چنانچه برخی سازمان‌ها یا امدادگران ما را از اقدام امدادگری و امداد رسانی نهی نمایند ولی اطمینان داریم که می‌توانیم مصدوم را نجات دهیم و یا در نجات مصدوم کمک کنیم، چه وظیفه‌ی شرعی چیست؟

۱- در صورت انحصار امداد نهی از آن حرام است

۲- در صورت انحصار امداد با صرف نهی سازمان، حکم شرعی یعنی لزوم حفظ جان و مال محترم ساقط نمی‌شود مگر آنکه سازمان متبوع مانع شود.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

.۶۰

احکام کلی / وجوب امداد

آیا کفن و دفن غیر مسلمان واجب است یا نه؟ در صورت وجوب باید طبق آیین آنها باشد یا طبق دستور اسلام؟ در صورت نبودن هم آیین غیر مسلمان کفن و دفن غیر مسلمان همانند مسلمان واجب نیست هر چند اصل دفن برای حفظ بهداشت لازم است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

.۶۱

احکام کلی / وجوب امداد

اگر در انتقال اجساد بر اثر پرت شدن جسد یا انباشته شدن آنها یا به سببی دیگر، جسدی آسیب بیند آیا امدادگر ضامن است؟ در صورت ضمان، آیا بین مواردی که امدادگر از روی قصور یا تقصیر یا ناچاری اقدام نموده تفاوتی وجود دارد؟

۱- در صورت تقصیر، اهانت به اجساد مؤمنان حرام است

۲- ضمان خسارت عمدی به عهده مقصر است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

.۶۲

احکام کلی / ترجیح در امداد

آیا در وجوب امداد و نجات مصدومین تفاوتی بین مسلمان و غیر مسلمان وجود دارد؟

امداد مسلمان بر امداد غیر مسلمان مقدم است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

.۶۳

احکام کلی / ترجیح در امداد

در مقام تراحم امداد، ترجیح با چه مصدومینی می‌باشد؟ در این گونه موارد معیارهای ترجیح را چه می‌دانید؟

۱- اسلام بر کفر، عدل بر فسق، علم بر جهل، خدمت بر خیانت و ... سبب ترجیح در موارد تراحمند.

۲ - امداد اعلم بر امداد عالم، امداد آعدل بر امداد عادل، امداد اتقی بر امداد تقی رجحان دارد.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۴.

احکام کلی / ترجیح در امداد

اگر نجات تعداد زیاد از مسلمین متوقف بر فوت تعداد دیگری باشد مثل اینکه برای نجات ۲۰ نفر که در طبقه سوم ساختمان قرار دارند باید بخشی از طبقه دوم را تخریب کرد که این کار موجب مرگ ۵ نفر می‌شود که در طبقه اول گرفتار شده‌اند، وظیفه چیست؟

و در صورت فوت افراد دیه دارد یا نه و اگر دیه دارد بر عهده کیست؟

۱ - کشتن مسلمانی برای نجات افراد بیشتر از مسلمانان حرام است.

۲ - کشتن یک فرد مسلمان در صورت امکان حیات او اگر عمد یا شبه عمد یا خطای محض باشد هر

دام حکم خاص خود را دارد.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۵.

احکام کلی / ترجیح در امداد

اگر نجات انسان مشروط به تخریب با استفاده از اموال دیگران باشد، ضامن اموال کیست؟

اگر امدادگر ضامن باشد ممکن است در خیلی از موارد به همین علت از نجات مصدوم خود داری کند تکلیف چیست؟

اگر گرفتار شدن کسی که نجات او متوقف بر اتلاف مال دیگری باشد در اثر جنایت عمدی خود بود آن شخص گرفتار ضامن است و اگر در اثر حوادث طبیعی و غیر اختیاری بود حکومت اسلامی ضامن است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۶.

احکام کلی / مصدومین خطر ساز

آیا چشم پوشی از حیات بعضی مصدومین یا عدم امداد رسانی به آنان که به منظور از بین بردن بیماریهای مهلک و مسری و پیشگیری از تلف شدن جمع زیادی از مردم آن منطقه صورت می‌گیرد، جائز است یا نه؟ در صورت جواز دیه دارد یا نه و بر عهده چه کسی می‌باشد؟

در صورت علم یا اطمینان به سرایت بیماری مهلک ترک امداد مصدومان جائز است و دیه بر مأمور امداد رسانی نیست.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۷.

احکام کلی / مصدومین خطر ساز

آیا تشخیص و گواهی اطباء مبنی بر فوت افراد دارای مرگ مشکوک در حوادث و بلایا، (صاعقه، زلزله، سخته و ...) کفایت

می‌کند یا اینکه برای یقین به موت باید تا مدتی صبر کند؟ اگر نگهداری ممکن نباشد تکلیف چیست؟

۱ - تشخیص طیب حاذق و مؤمن کافیست.

۲ - اگر موردی باشد که خردمندان جامعه به قول پزشک اطمینان نکنند و در حال شک باشند لازم است صبر شود یا یقین به مرگ حاصل گردد.

۳ - برای نگهداری تا حد ممکن کوشش شود.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۸

احکام کلی / سوزاندن میت

اگر متخصصین برای کنترل یک بیماری مسری، مَصْر به سوزاندن جسد میت مسلمانان باشند، آیا سوزاندن آن جائز است؟

در صورت جواز آیا دیه هم دارد؟

اگر دیه دارد به عهده چه کسی است؟

دستور دهنده یا مجری دستور یا حکومت اسلامی؟

۱ - سوزاندن جسد میت مسلمان حرام است

۲ - جسد میت باید دفن شود.

۳ - سوزاندن جسد میت مسلمان دیه دارد.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۶۹

حین امداد / تشریح میت

هنگامی که یک تیم پزشکی برای آزمایشها و تحقیقات پزشکی احتیاج دارند، قلب یا بعضی از اعضای میتی را از جسد جدا سازند

و پس از رفع احتیاط، اقدام به دفع آن کنند.

(الف)

آیا با توجه به اینکه امواتی که این آزمایشها بر روی آنها اعمال می‌شود از مسلمانان هستند، اقدام به این کار جایز است؟

(ب)

آیا دفن قلب و بعضی از اعضاء جسد جدای از بدن میت جایز است؟

۱ - تشریح جسد مسلمان جائز نیست مگر در صورت انحصار و ضرورت مانند حفظ حیات انسان محترم یا کشف مطالب علمی که

تأمین سلامت جامعه وابسته به آن است.

۲ - دفن اجزاء در کنار بدن میت لازم و در صورت عسر و حرج جداگانه دفن شود.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۷۰

حین امداد / تشریح میت

آیا جهت کالبد شکافی به منظور انجام آزمایشات و پیشرفتهای علمی در صورت عدم دسترسی به اجساد غیر مسلمان می توان از اجساد بالغ، نابالغ و جنین مسلمان استفاده کرد؟

۱ - کالبد شکافی جسد مسلمان جهت صرف آموزش یا آزمایش جائز نیست.

۲ - در صورت ضرورت برای حفظ جان انسان محترم جائز است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۷۱.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

برای نجات افراد حادثه دیده و نیز بیرون آوردن مصدومین و جنازه‌ها از زیر آوار و عدم وجود امدادگر محروم و عدم امکان پوشاندن بدن‌های عربان، ناچار به نگاه به بدن نامحرم یا لمس آن هستیم، وظیفه چیست؟ نگاه به بدن نامحرم و لمس آن در حال ضرورت و بدون قصد گناه جائز است.

*****جوادی آملی ۳۱ / ۲ / ۸۸

۷۲.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

نگاه به زیورآلاتی که میت زن بر بدن دارد چه صورتی دارد؟

نگاه به زیوری که بر بدن نامحرم است بدون نگاه به بدن وی اشکال ندارد.

*****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۳.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

آیا در عدم جواز نگاه و لمس فرقی بین اعضای ظاهر و دارای پوشش بدن می باشد؟

۱ - نگاه به صورت و دست بدون قصد لذت جائز است.

۲ - نگاه به سایر اجزای بدن زن نامحرم و موی او جائز نیست و فرقی بیان ظاهر و پوشیده نیست.

*****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۴.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم

آیا در عدم جواز لمس و نظر فرقی بین مسلمان و غیر مسلمان می باشد؟

۱ - نگاه به بدن کافر نامحرم بدون لذت و بدون ترس از ارتکاب گناه جائز است.

۲ - لمس بدن کافر نامحرم جائز نیست.

*****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۵.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم
نگاه به بدن مرده نامحرم و لمس آن، همچنین نگاه و لمس عورت میت در مواردی که برای تشخیص موضوعات احکام شرعی لازم باشد، چه حکمی دارد؟

- ۱ - نگاه و همچنین لمس جسد نامحرم برای تشخیص موضوع حکم لازم جواز است.
  - ۲ - نگاه و نیز لمس عورت در حال ضرورت جهت تشخیص موضوع حکم لازم، جواز است.
- *****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۶.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم
اگر مصدوم یا قیّم و بستگان او مانع امداد و نجات حادثه دیده شوند، تکلیف امدادگر چیست؟

- ۱ - حفظ جان مصدوم واجب است.
  - ۲ - در صورت اقدام مؤثر بستگان مصدوم بر امدادگر لازم نیست.
  - ۳ - در صورت عدم اقدام آنها یا بی تأثیر بودن اقدام آنان بر امدادگر لازم است.
- *****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۷.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم
تنفس دهان به دهان (CPR) توسط امدادگر برای نامحرم در موارد ذیل چه حکمی دارد:

- ۱ - در صورت نبود همجنس و محرم.
- ۲ - عدم آشنایی هم جنس و محرم با امور امدادی.
- ۳ - حاد بودن حال مصدوم و عدم مجال رسیدن محرم و هم جنس.

۱. جایز است

۲. جایز است

۳. جایز است.

*****جوادی آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۸.

حین امداد / حکم لمس و نظر یا تماس با مصدوم
اگر شخصی نامحرم در حمام یا استخر مصدوم شده باشد آیا پوشاندن بدن وی، پیش از نجات در صورتی که پوشاندن برایش مضر باشد، مثل گرما زده باز هم واجب است؟
همچنین اگر پوشاندن بدن باعث تأخیر در نجات مصدوم و یا منجر به مرگ وی شود، چطور؟

۱ - پوشاندن با پارچه نازک و مانن آن که مانع دیدن باشد لازم است.

۲ - اگر همین مقدار هم مضر باشد لازم نیست.

۳ - تأخیر درمان که موجب مرگ یا ضرر مصدوم شود جائز نیست.

*****جوادى آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۷۹.

حین امداد / ارتکاب حرام برای امداد و نجات مصدوم

اگر نجات یک مصدوم متوقف به امری غیر شرعی (مثل خوردن مشروب الکلی برای مسمومیت یا گازهای خاص) باش، وظیفه چیست؟

در صورت انحصار علاج و اطمینان به تأثیر آن کار غیر مشروع، ارتکاب آن به مقدار ضرورت جائز است.

*****جوادى آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۸۰.

حین امداد / ارتکاب حرام برای امداد و نجات مصدوم

یکی از راه‌های اضطراری امداد سرما زده ایجاد تماس بدنی وسیع با بدن امدادگر است در این صورت اگر امدادگر به جهت تماس با مصدوم سرما زده نا محرم خوف وقوع در مفسده را داشته باشد یا در ملاء عام صورت خوشی ندارد، وظیفه چیست؟

۱ - حفظ جان محترم لازم است.

۲ - پرهیز از وقوع در فساد واجب است.

۳ - در صورت انحصار و نبودن محرم تماس با مصدوم نامحرم جائز است

۴ - هر گونه فسادی بعداً دامنگیر امدادگر شد مسؤول خداوند خواهد بود.

*****جوادى آملی ۱ / ۳ / ۸۸

۸۱.

حین امداد / تصرف در اموال مناطق حادثه دیده

اگر انسان زنده‌ای که از زیر آوار بیرون آورده می‌شود، بر اثر نخوردن غذا و غیره (مثلاً کودکی که بر اثر نبود شیر و دارو) ممکن است جان بدهد، آیا می‌توان از مواد غذایی، دارو و وسایل دیگران بدون اذن آنها برای نجات این گونه افراد استفاده کرد؟ ضمانت مال به عهده چه کسیست؟

۱ - استفاده از اموال یاد شده در حال ضرورت جائز است.

۲ - ضمان آن به عهده‌ی مصدوم یا ولی اوست مگر آنکه سازمان متعهد به امداد بودجه‌ای برای این گونه هزینه‌ها داشته باشد.

*****جوادى آملی ۱ / ۳ / ۸۸

*****جوادى آملی

جدیدترین استفتائات

تقلید از میت

شخصی در زمان زنده بودن حضرت امام خمینی رحمه الله علیه از ایشان تقلید می کرده و اکنون نیز به اذن مجتهد زنده باقی بر میت (حضرت امام) مانده است بفرمایید از نظر پرداخت وجوهات آیا حضرت امام دفتر اخذ وجوهات دارند؟ و باید به آنجا پرداخت کرد؟ و یا اینکه به مجتهدی که به اذن او باقی بر امام مانده است باید پرداخت کرد از نظر شرعی راهنمایی بفرمایید.

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ:

به مرجع زنده مراجعه شود.

*****جوادی آملی ۱۰ / ۲ / ۱۳۹۰*****

وقف

زمینی است که پیش از ۶۰ سال وقف شده که مقداری از محصول آن برای بزرگداشت شهدای بدر و احد و حنین و کربلا خرج شود و الان به مقداری از آن زمین برای تاسیس سالن مطالعه احتیاج مبرم داریم بی زحمت پاسخ مناسب را بیان فرمایید.

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. تغییر کاربری در صورتی که درآمد آن بیشتر یا مساوی باشد جایز است.

۲. لازم است اجاره زمین وقفی برابر وقفنامه مصرف شود.

۳. تولیت متولی شرعی محفوظ و تمام امور با سرپرستی او انجام شود.

*****جوادی آملی ۲۲ / ۱۲ / ۱۳۸۹*****

حکم تراشیدن موی سردر حج با ماشین

محضر مبارک مرجع عالیقدر حضرت آیت الله *****جوادی آملی سلام علیکم یه آرزوی سلامتی و طول عمر برای حضرت مستطاب عالی استدعا دارد نظر مبارک دا در خصوص مساله ذیل مرقوم بفرمایید:

آیا در اعمال حج حلق با ماشینهایی که مانند تیغ موی سر را می تراشد کفایت میکند یا حتما باید با تیغ باشد

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حلق با ماشینهایی که مانند تیغ مو را می تراشد کفایت میکند

*****جوادی آملی ۱۱ / ۳ / ۱۳۹۰*****

واگذار کردن اموال جهت صرف در امور خیریه با توجه به مقروض بودن شخص

سلام علیکم

احتراماً ضمن آرزوی سلامتی و طول عمر با برکت برای آن وجود شریف، شخصی در سن میانسالی در زمان حیات خود و در کمال صحت و سلامت تمام اموال خود را با تمام اختیارات به صورت ثبتي و قانونی جهت صرف در امور خیریه به اینجانب واگذار

و از ملکیت خویش خارج و در زمان حیات و ممات از خود و وارث سلب اختیار نموده و مواردی که می‌بایست در امر خیر صرف شود را به صورت کتبی برای اینجانب مرقوم نموده است (از جمله رفع احتیاجات وارث).
 علیهذا با عنایت به فوت شخص مورد نظر و سلب اختیاری که از خود و ورثه در زمان حیات و ممات خویش نموده و با توجه به اینکه کلیه اموال آن مرحوم قانوناً و رسماً بنام اینجانب بوده و شخص مرحوم مقروض نیز می‌باشد، نظر مبارک را در مورد ذیل مرقوم فرمایید.

۱. آیا اموال متعلق به ورثه بوده یا اینجانب می‌بایست مطابق نظر مکتوب آن مرحوم (صرف در امور خیریه) عمل نمایم؟

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. اموالی را که در زمان حیات خود از ملک خویش خارج کرد ورثه در آن حق ندارند.

۲. اموالی که به اذن او در زمان حیات وی مصرف شد، ورثه حق ندارند.

۳. اموالی که در زمان او نه به کسی منتقل شد و نه به اذن او مصرف شد باید به این شرح عمل شود:

بعد از هزینه تجهیز میت همه دیون از اصل مال گرفته شود.

مهریه همسران دین است و از اصل مال داده می‌شود.

ثلث مال برابر وصیت عمل می‌شود.

بقیه اموال متعلق به ورثه است.

*****جوادی آملی ۱۲ / ۱ / ۱۳۹۱*****

ساختن غسلخانه در زمین وقفی

بسمه تعالی

احتراماً معروض می‌دارد در یکی از روستاهای شهرستان ... قطعه زمین بزرگی وجود دارد که اختصاصاً برای ایجاد قبرستان و دفن اموات توسط مالک آن از سالهای بسیار دور وقف گردیده است و وقف نامه آن نیز موجود است در درون این زمین مقبره ای وجود دارد که متعلق به یکی از بزرگان زادگان است که نسب وی با چندین واسطه به یکی از امامان عَلَیْهِمُ السَّلَام می‌رسد این مقبره هیچ گونه زمین موقوفه ای ندارد و زمین‌های اطراف این مقبره همانگونه که فوقاً عرض شد دارای مالک بوده که جهت دفن اموات وقف گردیده است حال با توجه به مراتب فوق:

۱ - آیا ایجاد ساختمان غسلخانه در زمین مذکور منافی با نیت واقف می‌باشد

۲ - بر اثر بی اطلاعی عده ای و عدم کسب اجازه از مجتهد جامع الشرایط ساختمانهای به اسم تکیه و سقا تالار در زمین ساخته شده و قسمتی از محوطه نیز به عنوان آشپزخانه مورد استفاده قرار می‌گیرد که این مستحذات قسمتهایی از زمین مذکور را از حیز انتفاع مورد نظر واقف انداخته است

a.

الف: آیا بقای چنین مستحذاتی از نظر شرعی صحیح می‌باشد یا خیر؟

b. حکم نماز و سایر عبادات در این ساختمانها چیست؟

۳ - اخ

*****پاسخ:*****

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. ساختن غسال خانه در زمین مزبور جایز است.
  ۲. ساختمان حسینیه و سقا تالار را خراب نکنند ولی سالانه اجاره زمین پرداخت شود.
  ۳. نماز و سایر عبادات و نیز خدمات دینی در آن ساختمانها به شرط پرداخت اجاره جایز است.
  ۴. توسعه مقبره مذکور بدون نبش قبر مؤمنی و احداث رواق به قدر معمول که عده ای در آن دفن شوند اشکال ندارد.
- *****جوادی آملی ۱۲/۷ / ۱۳۹۰

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی

دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
 و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۳۵۰۵۲۴)
 ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
 ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه
 ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال
 دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان
 تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶
 وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۰۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور
 کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی
 جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل
 و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق
 روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۰۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۶۲۱
 به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده
 است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار
 شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،
 هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی
 اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از
 پیروان ما را دارد، اما تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجت های خدای متعال،
 خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی
 همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش
 از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند

آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

